

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva (PEF)

Diplomová práce

Ochrana proti šíření podvodných a poplašných zpráv na internetu

Bc. Jakub Janík

© 2024 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jakub Janík

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Litoměřice

Název práce

Ochrana proti šíření podvodných a poplašných zpráv na internetu

Název anglicky

Protection against the spread of fraudulent and alert messages on the Internet

Cíle práce

Hlavním cílem je na základě analýzy provést vyhodnocení české právní úpravy v oblasti boje se šířením podvodných a poplašných zpráv na internetu a vyhodnotit používané právní nástroje z hlediska jejich účinnosti. Dílčím cílem je porovnat současný stav této právní regulace v ČR a ve vybraných zemích EU. Dalším dílčím cílem je vypracovat návrhy ke zlepšení současného stavu, a to zejména cestou právní úpravy s ohledem na možné směřování ČR v této oblasti.

Metodika

V teoretické části bude analyzována právní úprava v oblasti šíření podvodných a poplašných zpráv v ČR s bližším zaměřením na vyhledání mezer v této právní úpravě, přitom bude také využita metoda výkladu práva. Bude pracováno rovněž metodou literární rešerše za účelem objasnění pojmů a konfrontace různých přístupů a názorů k dané problematice. Práva a povinnosti občanů ČR v oblasti svobody projevu budou porovnány s vybranými zeměmi EU.

V praktické části bude vypracována případová studie vybraných druhů podvodných a poplašných zpráv a realizováno dotazníkové šetření se zaměřením na problematiku šíření podvodných a poplašných zpráv na internetu. Ze zjištěných poznatků bude provedena syntéza k možnému směřování v této oblasti a bude vypracován návrh de lege ferenda.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

svoboda projevu, internet, sociální síť, dezinformace, fake news, manipulace, boj proti dezinformacím, návrh de lege ferenda

Doporučené zdroje informací

- BARTOŇ, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. Praha: Leges, 2010, 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4.
- DISMAN, Miroslav. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele. 4. vyd. Praha: Karolinum, 2011, 374 s. ISBN 978-80-246-1966-8.
- GERLOCH, Aleš. Teorie práva. 6. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 310 s. ISBN 978-80-7380-454-1.
- Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG) ist seit dem 1. Oktober 2017 in Kraft.
- GREGOR, Miloš; VEJVODOVÁ, Petra. Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!! 1. vyd. Brno: CPress, 2018, 142 s. ISBN 978-80-264-1805-4.
- HUSSEINI, F., BARTOŇ, M., KOKEŠ, M., KOPA, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: Vydavatel C.H.Beck, 2020, ISBN 978-80-7400-812-2.
- JELÍNEK, J. a kol. Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. Praha: Leges, 2017, 1312 s. ISBN 978-80-7502-230-1.
- KOŽÍŠEK, Martin; PÍSECKÝ, Václav. Bezpečně na internetu: průvodce chováním ve světě online. Praha: Grada, 2016, 176 s. ISBN 978-80-247-5595-3.
- PETROV, Jan, Michal VÝTISK a Vladimír BERAN. Občanský zákoník: komentář / Petrov, Výtisk, Beran a kol. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2019, 2376 s. ISBN 9788074007477.
- Zároveň další literatura dle pokynů vedoucí DP.

1906

Předběžný termín obhajoby

2022/23 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Jitka Mráčková, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 9. 6. 2022

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 31. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ochrana proti šíření podvodných a poplašných zpráv na internetu" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 31.3.2024

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Jitce Mráčkové, CSc. za vedení práce, její ochotu a cenné rady a připomínky, které mi pomohly při zpracování diplomové práce.

Ochrana proti šíření podvodných a poplašných zpráv na internetu

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá ochranou proti šíření dezinformací na internetu. V teoretické části práce jsou definovány relevantní pojmy související s tématem šíření dezinformací na internetu a analyzována česká právní úprava v této oblasti. Praktická část obsahuje dvě případové studie. První případová studie je zaměřena na objasnění povahy proruských dezinformací a druhá studie je zaměřena na právní hlediska blokace dezinformačních webů, ke které došlo v únoru roku 2022 po zahájení ruské invaze na Ukrajinu. Následně je na základě poznatků teoretické části a uvedených studií realizováno dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, do jaké míry občané ČR považují šíření dezinformací za závažný problém, jaké internetové platformy pro získávání informací využívají a jaká opatření by volili v rámci posílení boje s dezinformacemi. V závěru praktické části byla provedena syntéza předchozích zjištění a navrženy varianty na možné směřování ČR v této oblasti do budoucna včetně doporučení de lege ferenda.

Klíčová slova: Svoboda projevu, internet, sociální síť, dezinformace, fake news, manipulace, boj proti dezinformacím, návrh de lege ferenda

Protection against the spread of fraudulent and alert messages on the Internet

Abstrakt

The diploma thesis deals with protection against the spread of disinformation on the Internet. The theoretical part of the thesis defines relevant concepts related to the topic of spreading disinformation on the Internet and analyzes the Czech legislation in this topic. The practical part contains two case studies. The first case study is focused on clarifying the nature of pro-Russian disinformation websites, and the second study is focused on the legal aspects of blocking disinformation websites, which occurred in February 2022 after the start of the Russian invasion of Ukraine. Subsequently, based on the findings of the theoretical part and the mentioned studies, a questionnaire survey is carried out, the aim of which was conducted to determine the extent to which Czech citizens consider the spread of disinformation to be a serious problem, which internet platforms they use for obtaining information and what measures they would choose as part of strengthening the fight against disinformation. At the end of the practical part, a synthesis of previous findings was performed and options were proposed for the possible direction of the Czech Republic in this area in the future, including recommendations de lege ferenda.

Keywords: Freedom of speech, internet, social network, disinformation, fight against disinformation, manipulation, fake news, recommendation de lege ferenda

Obsah

1 Úvod	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce.....	12
2.2 Metodika.....	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Dezinformace	14
3.1.1 Druhy dezinformací na internetu	15
3.1.2 Manipulace a internet	19
3.2 Instituce zabývající se šířením dezinformací.....	20
3.3 Svoboda projevu a právo na informace	22
3.3.1 Listina základních práv a svobod.....	23
3.3.2 Skutková tvrzení a hodnotící soudy	25
3.3.3 Důvody a formy omezení svobody projevu	26
3.4 Ochrana osobnosti v soukromém právu	27
3.4.1 Ochrana fyzických osob	27
3.4.2 Ochrana právnických osob	29
3.5 Internetové právo	29
3.5.1 Služby informační společnosti.....	29
3.5.2 Poskytovatel služby informační společnosti.....	31
3.5.3 Odpovědnost za poskytovaný obsah	31
3.5.4 Bezpečný přístav	32
3.5.5 Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti.....	33
3.6 Práva a povinnosti internetových médií	36
3.7 Trestné činy související se šířením dezinformací	37
3.8 Sociální síť.....	39
3.8.1 Sociální síť jako veřejný prostor.....	41
3.9 Regulace na úrovni EU.....	43
3.9.1 Akt o digitálních službách	44
3.10 Legislativa vybraných států	46
3.10.1 Německo.....	46
3.10.2 Francie	47
3.10.3 Ostatní státy EU	48
3.11 Shrnutí teoretické části	49
4 Vlastní práce	54
4.1 Případová studie – proruské dezinformace.....	54
4.1.1 Proruská dezinformační kampaň.....	54

4.1.2	Dezinformace šířené v českém internetovém prostředí	56
4.1.3	Sociální sítě a politici	59
4.1.4	Finanční motivace dezinformátorů	61
4.1.5	Proruské dezinformace jako hrozba pro demokratickou společnost	62
4.1.6	Kauzy Jany Peterkové	63
4.2	Případová studie – blokace dezinformačních webů	64
4.2.1	Blokování dezinformačních webů	64
4.2.2	Soudní přezkum blokování webů	66
4.3	Dotazníkové šetření	67
4.3.1	Vlastnosti dotazníku	68
4.3.2	Demografické charakteristiky respondentů	69
4.3.3	Nejčastěji využívaná média a internetové platformy	70
4.3.4	Internetové deníky	72
4.3.5	Sociální sítě	74
4.3.6	Blokace dezinformačních webů	76
4.3.7	Dezinformace versus demokratický stát	76
4.3.8	Testování hypotéz	78
5	Výsledky a diskuze	80
5.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	80
5.2	Vyhodnocení případové studie – blokace dezinformačních webů	81
5.3	Vyhodnocení případové studie – povaha proruských dezinformací	82
5.4	Vyhodnocení dosavadních poznatků a varianty řešení	83
5.4.1	Přijetí zákona na stíhání šířitelů dezinformací	83
5.4.2	Přijetí zákona na blokaci dezinformačních webů	85
5.4.3	Přijetí opatření na omezení mikrocílení	86
5.4.4	Zlepšení kvality vzdělávání	87
6	Závěr	88
7	Seznam použitých zdrojů	90
7.1	Literární zdroje	90
7.2	Internetové zdroje	91
7.3	Právní předpisy	95
7.4	Nálezy a rozsudky soudů	96
8	Přílohy	97

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Čl. 17 Listiny základních práv a svobod	23
Obrázek 2 - Druhy omezení svobody projevu	26
Obrázek 3 - Příklad dezinformačního příspěvku na internetu	57
Obrázek 4 - Dezinformace šířené politiky	61

Seznam grafů

Graf 1 - Pohlaví respondentů	69
Graf 2 - Věk respondentů	69
Graf 3 - Vzdělání respondentů	70
Graf 4 - Rozdělení médií podle sledovanosti/návštěvnosti	71
Graf 5 - Nejnavštěvovanější internetové platformy	71
Graf 6 - Míra ověřování informací na internetu	72
Graf 7 - Nejnavštěvovanější internetové deníky	73
Graf 8 - Důvěra v navštěvované internetové deníky	74
Graf 9 - Návštěvnost sociálních sítí	74
Graf 10 - Důvěra lidí v pravdivost informací na sociálních sítích	75
Graf 11 - Návštěvnost dezinformačních webů	76
Graf 12 – Postoj k blokaci dezinformačních webů	76
Graf 13 – Je šíření dezinformací závažný problém?	77
Graf 14 - Je důležité žít v demokratické zemi?	77
Graf 15 - Vhodné nástroje pro boj s dezinformacemi podle respondentů	78

Seznam zkratk

EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
CTHH	Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám
MV	Ministerstvo vnitra
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
BIS	Bezpečnostní informační služba
NATO	Severoatlantická aliance
NÚKIB	Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
OZ	Občanský zákoník
ZSIS	Zákon o některých službách informační společnosti

TZ	Trestní zákoník
DSA	Akt o digitálních službách
SPD	Svoboda a přímá demokracie
AČR	Armáda České republiky
CVVM	Centrum pro výzkum veřejného mínění
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
ČSFD	Československá filmová databáze
Listina	Listina základních práv a svobod

1 Úvod

V posledních letech se stále zřetelněji ve veřejné diskuzi objevují témata, která se zaměřují na negativní dopady spojené se šířením dezinformací na internetu. O významu dezinformací jakožto nevyhnutelném fenoménu informační společnosti se hovoří již dlouhá léta, nicméně větší pozornosti se tomuto tématu v očích veřejnosti dostalo až v důsledku událostí spojených s pandemií Covid-19, kdy byli lidé kvůli nucené izolaci odkázáni především na elektronický způsob komunikace a ocitali se v tzv. informační bublině. V současné době se pak o dezinformační hrozbě hovoří zejména v souvislosti s probíhajícím konfliktem na Ukrajině, který doprovází rozsáhlá dezinformační kampaň vyhovující proruský orientovaným narativům.

Dezinformace mají mnoho negativních dopadů na jednotlivce, společnost a celý demokratický systém a internetové prostředí je ideálním médiem pro jejich šíření, neboť poskytuje šířitelům dezinformací velmi efektivní nástroj pro takřka neomezené šíření dezinformačního obsahu, a navíc pod závojem anonymity. Diskuze, které se v posledních letech v souvislosti se šířením dezinformací objevují ve veřejném prostoru, se soustřeďují především na otázku, zda není ve veřejném zájmu přijmout opatření, která by umožnila tyto jevy potlačit, a pozornost se v tomto ohledu stáčí zejména k legislativnímu řešení.

Přestože současná situace podle názorů odborné veřejnosti či doporučení dotčených bezpečnostních sborů státu skutečně nasvědčuje tomu, že je ve veřejném zájmu tyto negativní jevy nějakým způsobem regulovat, není snadným úkolem nalézt vhodné opatření legislativní povahy, které by negativní dopady spojené se šířením dezinformací na internetu omezilo a zároveň nebylo v rozporu s jinými již existujícími právními předpisy. Jakékoliv omezování projevu totiž v demokratické společnosti neoddělitelně souvisí se základními právy, a to hlavně s *právem na svobodu projevu a právem na informace*. Česká republika je však našťastí součástí evropského společenství demokratických států, které čelí podobným hrozbám a s nimiž je možné sdílet zkušenosti. Některé evropské státy v tomto ohledu již zavedly určité legislativní nástroje a orgány Evropské unie rovněž nezhálely. Lidově řečeno „nejíme na to sami“.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce bylo na základě analýzy existujících právních předpisů provést vyhodnocení české právní úpravy v oblasti boje se šířením podvodných a poplašných zpráv (souhrnně „dezinformací“) na internetu a vyhodnotit tyto právní nástroje z hlediska jejich účinnosti. Dílčím cílem práce bylo vypracovat návrhy ke zlepšení současné připravenosti ČR čelit dezinformacím, a to zejména cestou právní úpravy s ohledem na možné směřování ČR v této oblasti, přičemž využity byly i poznatky ze zahraničí. Dalším dílčím cílem bylo na základě vlastního výzkumu zjistit názory lidí na problematiku šíření dezinformací, a to zejména, jaké informační zdroje využívají a jaké nástroje pro zlepšení současného stavu preferují.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Před sepsáním teoretické části byla provedena literární rešerše odborné literatury, článků a právních předpisů se zaměřením na oblasti, které se týkají tématu práce. Mezi tyto oblasti patří zejména *teorie dezinformací, internetové právo, právo na svobodu projevu a právo na informace, trestní právo ve vztahu k dezinformacím šířeným na internetu* či *zahraniční přístup k regulaci dezinformací*.

Na základě poznatků literární rešerše byly v teoretické části definovány relevantní pojmy související s tématem ochrany proti šíření dezinformací na internetu a analyzována existující právní úprava v ČR v této oblasti a pro účely srovnání také ve vybraných státech EU, které v boji proti dezinformacím již určité legislativní kroky učinily. V případě zpracovávání informací právní povahy byla využita metoda výkladu práva.

V praktické části byly nejprve vypracovány dvě případové studie. První z nich je zaměřena na objasnění povahy proruských orientovaných dezinformací, a to na základě rozboru konkrétních případů jejich šíření v souvislosti s probíhajícím válečným konfliktem na Ukrajině. Druhá případová studie je pak zaměřena na právní hlediska blokace dezinformačních webů, k níž došlo v únoru roku 2022 bezprostředně po zahájení tohoto konfliktu. Účelem těchto studií bylo zjistit, jakým způsobem se proruské dezinformace na internetu šíří, kdo je šíří, v jakém rozsahu a zda bylo v případě blokace dezinformačních webů postupováno v souladu s právními předpisy. Následně bylo na základě poznatků těchto

studií a poznatků vyplývajících z teoretické části realizováno dotazníkové šetření se zaměřením na problematiku šíření dezinformací na internetu, jehož cílem bylo na základě stanovených hypotéz zjistit, do jaké míry občané ČR považují šíření dezinformací za závažný problém, jaké internetové platformy pro získávání informací využívají a jaká opatření by volili v rámci posílení boje s dezinformacemi.

V závěru praktické části byla provedena syntéza předchozích zjištění za účelem vyhodnocení možností ČR čelit současným dezinformačním hrozbám a také vypracovány návrhy na možné směřování ČR v této oblasti do budoucna včetně doporučení *de lege ferenda*.

3 Teoretická východiska

Teoretická část diplomové práce se zabývá analýzou klíčových pojmů souvisejících s tématem práce a analýzou právní úpravy v oblasti regulace šíření dezinformací na internetu v ČR a vybraných státech EU. Základními pojmy diplomové práce jsou *podvodné a poplašné zprávy*, přičemž v rámci celé diplomové práce budou souhrnně označovány jako *dezinformace*. *Podvodné zprávy* budou totiž v rámci diplomové práce chápány jako jakékoliv lživé a společensky nežádoucí zprávy šířené na internetu, jejichž základním rysem je podvodná manipulace s pravdou za účelem ovlivnění názoru adresáta pro určitou věc či zájem, který se neslučuje se zájmem veřejným. *Poplašné zprávy* budou pak chápány jako speciální forma těchto manipulativních zpráv. Jejich podrobnější charakteristika je uvedena v následující kapitole.

3.1 Dezinformace

Přestože jsou aktivity spojené s pojmem dezinformace staré jako lidstvo samo, samotné slovo dezinformace je poměrně mladé – jeho původ je spojen s ruským slovem *dezinformatsiya*, které bylo využíváno ruskou tajnou policií a zpravodajskou službou již ve dvacátých letech minulého století. Až v padesátých letech se pojem *dezinformace* začal používat v anglo-jazyčných zemích a mezi širokou veřejností se začalo používat v podstatě až v posledních letech.¹

Podle Ministerstva vnitra České republiky lze dezinformace definovat jako „*šíření záměrně nepravdivých informací, obzvláště pak státními aktéry nebo jejich odnožemi vůči cizímu státu nebo vůči médiím, s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory těch, kteří jej přijímají*“². Na této definici je na první pohled zajímavé, že za šířitele dezinformací označuje zejména státní aktéry nebo jejich odnože, což se pro účely této práce, která je zaměřena z velké části na proruské dezinformace, může jevit jako relevantní, nicméně vhodnější definici nalezneme ve strategickém dokumentu *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*, v němž jsou dezinformace definovány jako „*záměrně nepravdivé či manipulativní informace s cílem ovlivnit rozhodování nebo názory*

¹ GREGOR, M., VEJVODOVÁ, P. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* Brno: CPress, 2018, s. 10.

² MVČR. *Definice dezinformací a propagandy*. [online]. [cit. 2022-06-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

*těch, kteří je přijímají.*³ Tato definice je možná vhodnější, protože neredukuje šířitele dezinformací na státní aktéry a cíle jejich útoku na cizí státy či média.

Dezinformace jsou na jednu stranu běžnou součástí veřejné diskuze a patří mezi jevy probíhající v rámci výkonu práva na svobodu projevu. V mnoha případech však mohou být pro demokratický stát velmi nebezpečné. V první řadě se může jednat o případy, které naplňují skutkovou podstatu trestného činu (viz kapitola 3.7). Ve většině případů se však jedná o dezinformační akty, které, ač představují pro demokratický stát hrozbu, žádný právní předpis neporušují. Dezinformace ale nemusejí být vždy šířeny záměrně – existují případy, kdy seriózní média převezmou nepravdivou informaci, a tím ji tzv. „očistí“. Dalším obvyklým jevem, který doprovází dezinformační akty, je falšování, zatajování či neuvádění původu informací. Důvěryhodná média by měla zdroje vždy uvádět, ověřovat a za kvalitu šíření informací odpovídat. Existují rovněž dezinformace, které se sice zakládají na pravdivé informaci, ale obsahují vymyšlenou „nadstavbu“, v důsledku čehož působí věrohodněji. A v neposlední řadě je šíření dezinformací velmi nebezpečné v tom, na co právě poukazuje ve své definici Ministerstvo vnitra, a sice, že dezinformace často neútočí na konkrétní osobu, ale na média nebo demokracii jako takovou – záměrem je vnášet do veřejného prostoru nejistotu, strach, vyvolat pocit nedůvěry vůči veřejným institucím apod.⁴

3.1.1 Druhy dezinformací na internetu

V posledních letech se pojem dezinformace v mediálním prostoru skloňuje ve stále vyšší míře, a to zejména v souvislosti se šířením podvodných a poplašných zpráv na internetu prostřednictvím řetězových e-mailů či sociálních sítí. V této části jsou dále vysvětleny některé důležité pojmy, které s touto problematikou souvisí.

- **Hoax**

Tímto termínem se označují nepravdivé poplašné zprávy, jejichž primárním účelem je šířit mezi lidmi paniku – vystrašit příjemce a donutit je k unáhleným reakcím. Tento druh zpráv většinou obsahuje buď zcela nepravdivé informace o zcela neexistujících nebezpečích, nebo částečně nepravdivé a zkreslené informace týkající se např. aktuálních společenských

³ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s.7 (PDF). [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

⁴ MVCR. *Definice dezinformací a propagandy*. [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2024. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cth/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

problémů.⁵ Hoaxy bývají často součástí širší propagandistické kampaně – často se využívají k aktivizaci potenciálních příznivců a jejich mobilizaci. Jejich působení však nemusí být zacíleno pouze na to, aby se lidé přiklonili ke konkrétní názorové straně, ale může zároveň sloužit k destabilizaci společnosti, vytváření prostředí, ve kterém nelze ničemu a nikomu věřit.⁶

- **Fake news**

Tímto termínem lze obecně označit nepravdivé zprávy, resp. úmyslné šíření nepravdivých informací zejména prostřednictvím masmédií – v poslední době zejména prostřednictvím sociálních sítí. Cílem fake news je zmanipulovat názor příjemce. Značným problémem spojeným s šířením informací na sociálních sítích je, že tyto sítě se stávají pro stále více jejich uživatelů primárním zdrojem informací. Na sociálních sítích se přitom mohou objevit jakékoliv nepravdivé informace, u kterých se neověřují zdroje – na rozdíl od seriózních médií. Fake news mohou být zcela vymyšlené, nebo mohou mít pravdivý základ, který je doplněn o nepravdivou informaci. Mohou být zacíleny na konkrétní osobu, politika, instituci, avšak často se snaží znevěrohodnit média či demokratický systém.⁷

Hoaxy jsou na internetu běžným jevem. Šíří se po sociálních sítích velkou rychlostí, a to z toho důvodu, že si je uživatelé internetu mezi sebou rozesílají (např. formou e-mailu) či sdílejí (sociální sítě). Některé hoaxy však mohou vznikat jako satira, která se po převzetí jinými zpravodajskými servery stává poplašnou zprávou. Dezinformace oproti hoaxům vznikají vždy se záměrem někoho ovlivnit, zmanipulovat. Tvůrci dezinformací se nejčastěji pokoušejí ovlivnit politický názor těch, kteří informaci obdrží. Dezinformace se většinou zprvu objevují v nepříliš známých médiích (webech), ale kvůli často senzačnímu či šokujícímu sdělení prosakují na sledovanější platformy.⁸

⁵ KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *Dezinformace a fake news (průvodce studiem)*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2019. [online]. (PDF) [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2019/odborne_seminare/Kopecky_Deinformace_a_Fake_News.pdf

⁶ MANIPULÁTOŘI. *Hoax jako nástroj propagandy*. Faktické Info z.s. 2015. [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/hoax/>

⁷ KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *Dezinformace a fake news (průvodce studiem)*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2019. [online]. (PDF) [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2019/odborne_seminare/Kopecky_Deinformace_a_Fake_News.pdf

⁸ GREGOR, M., VEJVODOVÁ, P. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* Brno: CPress, 2018, s. 44-46.

- **Deepfake**

Kromě falešných textových zpráv se v poslední době dostává do popředí šíření falešných videí, kterým se říká *deepfake*. Tato moderní podoba dezinformace je založena na záměrných úpravách videí s cílem změnit jejich náplň a ovlivnit cílové adresáty. Mediálně známou technikou těchto manipulativních videí je úprava obličeje, mimiky a vlivných osobností, jimž jsou do úst vkládána slova, která nikdy nepronesly.⁹ V poslední době se navíc pro vytváření sofistikovaných deepfake využívají pokročilé nástroje umělé inteligence.

- **Trolling**

Jedná se o činnost prováděnou tzv. trolly, která spočívá v zasílání (sdílení) záměrně provokativních nebo irelevantních příspěvků k nejrůznějším tématům s cílem vyprovokovat ostatní uživatele nebo narušit věcnou diskuzi. Trollové jsou zpravidla anonymní uživatelé, které motivuje ochota ubližovat ostatním nebo šířit nenávisť.¹⁰

- **Microtargeting**

V poslední době se nejen v odborném sektoru stále více hovoří o negativních dopadech tzv. mikrocílení, a to zejména v souvislosti se sociální sítí Facebook. Jedná se o marketingový nástroj, který umožňuje přizpůsobit poskytovaný obsah na míru příjemci. Díky šíři osobních dat poskytovaných samotnými uživateli mohou zadavatelé reklam zacílit obsah uživateli na míru, a tím zvýšit efektivitu konkrétní reklamy. Mikrocílení přitom není využíváno pouze v oblasti reklamy na zboží a služby, ale je rovněž využíváno například v rámci politických kampaní.¹¹ Tento marketingový nástroj je kontroverzní a potenciálně nebezpečný zejména z toho důvodu, že adresáti (uživatelé sociálních sítí) se v důsledku neustálého programového cílení obsahu ocitají v informační bublině, což dává prostor pro manipulace. Tato systematická filtrace informací způsobuje, že uživatelům není zobrazován

⁹ HAVLÍK, M. *Deepfake jako pokročilá manipulativní technika k šíření propagandy*. 2023. [online] Vojenské rozhledy © 1991-2021. [cit. 2022-12-18]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-a-obrana-politika/deepfake-manipulativni-technika>

¹⁰ Česká televize. *Co spojuje internetové trolly? Psychologové vypracovali jejich nelichotivý profil*. 2017. [online]. Česká televize © 1996-2021. [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2178160-co-spojuje-internetove-trolly-psychologove-vypracovali-jejich-nelichotivy-profil>

¹¹ SHIH, C. *Vydělávejte na Facebooku*. Brno: Computer Press, 2010, s. 96-97. ISBN 978-80-251-2833-6

stejný obsah, což může vést k potlačení kritického zhodnocení informací, a v nejhorším případě k radikalizaci jejich postojů a názorů.

- **Misinformace**

Je důležité zmínit, že dezinformace nejsou vždy šířeny úmyslně. Na internetu jsou ve velkém objemu šířeny i tzv. misinformace, které jsou nepravdivé či zavádějící, avšak nejsou šířeny úmyslně s cílem ovlivnit rozhodování adresátů. Tato kategorie dezinformací však může být rovněž problematická, protože jejich šíření může vést ke stejnému negativnímu výsledku pro společnost.¹²

- **Satira**

Nepravdivé sdělení může obsahovat rovněž politická satira, nicméně ta je vnímána jako pozitivní obrana a součást demokratické společnosti. Satira je založena na kritickém vyjádření vůči aktuálním společenským událostem, a to zpravidla humornou formou. V literatuře je definována jako „*krátký literární útvar, který zesměšňuje vládu, hospodářskou situaci, sociální poměry*“¹³. V českých médiích existovala a existuje řada satirických pořadů či periodik, které se těšily/těší pozornosti širokého publika. V minulosti to byl např. satirický pořad Česká soda vysílaný v České televizi nebo komiks Zelený Raoul, který byl součástí týdeníku Reflex. V dnešní době se pozornosti těší pořady 168 hodin či Šťastné pondělí vysílané službou Stream.cz. Současně se rozmáhá satira ve formě tzv. reakčních kanálů na platformě Youtube. Jedná se o individuální tvorbu tzv. youtuberů (tvůrců videí), kteří humornou formou komentují nejrůznější společenské události.

- **Hybridní hrozby**

Dezinformace jsou v dnešní době hlavní součástí tzv. hybridních hrozeb (resp. hybridní války), jejichž cílem je dosažení politického, ekonomického, ale i vojenského rozvratu v cizím státě. K dosažení těchto cílů jsou využívány dezinformační kampaně, které se zaměřují na vytváření alternativních pravd oslabujících soudržnost mezi obyvateli země,

¹² MVCR. *Definice dezinformací a propagandy*. [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2024. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

¹³ Maturitní otázky. *Humor a satira v české literatuře*. [online]. © 1996–2024 EDUroute s.r.o. [cit. 2024-01-18] Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/cesky-jazyk/humor-a-satira-v-ceske-literature>

důvěry ve státní instituce a obecně fungování demokratického státu.¹⁴ Hybridní hrozby mají tedy povahu podvratné činnosti vůči nepřátelskému státu a jsou prováděny vojenskými, ale i civilními aktéry.¹⁵

- **Propaganda**

Propaganda je obecně chápána jako rozšiřování informací za účelem získání podpory určitého názoru, ideologie či politické kauzy. V kontextu aktuální situace na mezinárodní scéně ji lze definovat jako psychologickou válkou vedenou za účelem podlomit vůli protivníka, či jej naklonit na svou názorovou stranu.¹⁶

3.1.2 Manipulace a internet

Internet, ve smyslu informačního prostředí, je v souvislosti se šířením fake news v některých ohledech více nebezpečný než fyzický svět. Všechny negativní jevy uvedené výše je na internetu možné zneužívat snadněji a relativně neomezeně. K úspěšnému rozšíření dezinformace zde teoreticky stačí jeden člověk, který si k dosažení svých cílů může založit zástup falešných profilů – nebo pouze spolehnout na existenci činnosti trollů, která účinek „vypuštěné“ dezinformace zesílí. Zatímco ve fyzickém světě je potřeba disponovat určitými personálními či finančními zdroji. Dalším jevem, který významně posiluje možnosti manipulace v internetovém prostředí, je míra izolace uživatelů sociálních sítí od fyzického světa. Ti v mnoha případech žijí v tzv. sociální bublině, kdy bez širšího a přirozenějšího kontaktu se společností ztrácejí objektivní informační přehled, což je posilováno skutečností, že provozovatelé internetových služeb instalují na svých webech algoritmy, které filtrují poskytované informace a zjednodušeně řečeno zobrazují lidem to, co chtějí vidět. Tyto algoritmy operují na základě informací, které provozovatelé získávají od samotných uživatelů v rámci provozu dané služby. Lidé, kteří čerpají informace primárně ze sociálních sítí, jsou tedy ochuzeni o vlivy vnějšího prostředí, které pomáhají formovat objektivní názory a postoje.¹⁷

¹⁴ KOPECKÝ, K. *Dezinformace spojené s válkou na Ukrajině*. [online]. E-Bezpečí, roč. 7, č. 1, s. 7-19. [cit. 2023-01-18] Olomouc: Univerzita Palackého, 2022. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=2518>

¹⁵ MVČR. *Co jsou hybridní hrozby*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

¹⁶ MVČR. *Definice dezinformací a propagandy*. [online]. Ministerstvo vnitra České republiky, 2024. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

¹⁷ TÁBORSKÝ, J. *V síti [dez]informací*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2020, s. 119-126. ISBN 9788027120147.

3.2 Instituce zabývající se šířením dezinformací

Klíčovou institucí, která v České republice monitoruje a vyhodnocuje hrozby spojené s vnitřní bezpečností, mezi něž spadá rovněž problematika šíření dezinformací, je Centrum proti hybridním hrozbám, které vzniklo v roce 2016 pod názvem Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám (dále jen „CTHH”).¹⁸ Tento orgán, který spadá pod Ministerstvo vnitra vznikl na základě *Auditů národní bezpečnosti*, dokumentu, který vypracovala expertní skupina složená ze zástupců všech členů bezpečnostní komunity - orgánů moci zákonodárné, výkonné, soudní, ozbrojených sil, zpravodajské služby a dalších.¹⁹ Na základě Auditů národní bezpečnosti, v němž jsou dezinformační kampaně vedené cizí mocí označeny za velké nebezpečí pro demokratické státy, byl v roce 2022 vypracován další klíčový dokument – *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*, který byl schválen vládou 15. února 2023 a jehož cílem bylo zanalyzovat, jaké nástroje a kapacity může Česká republika využít v boji proti šíření dezinformací (včetně nástrojů právních). Z analýzy plyne, že v současné době ČR nemá nástroje a kapacity dostatečně efektivní na to, aby čelila závažným dezinformačním hrozbám, a to nejen z důvodu nedostatečných organizačních, personálních, právních a jiných nástrojů, které by mohly být využity jako bezprostřední obrana v případě spontánního dezinformačního útoku, ale rovněž kvůli nedostatečné mediální gramotnosti obyvatel a absenci nezávislého ověřování faktů.²⁰

19. dubna 2021 vláda ČR schválila další klíčový dokument v oblasti boje proti dezinformacím, tzv. *Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení*. Tento dokument stanovuje řadu úkolů, kterými se mají dotčené resorty (MV, MPO, MŠMT) a další instituce řídit, aby posílily odolnost ČR vůči hybridním hrozbám. V oblasti boje proti dezinformacím jde například o zavedení mediální gramotnosti do vzdělávacích programů základních a středních škol či zpracování návrhů změn právní úpravy pro posílení možnosti ČR čelit dezinformacím.²¹

¹⁸ MVČR. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

¹⁹ MVČR. *Audit národní bezpečnosti*. [online]. (PDF). © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2024-02-03] Dostupné z: <https://vlada.gov.cz/assets/media-centrum/aktualne/Audit-narodni-bezpecnosti-20161201.pdf>

²⁰ Mezinárodní bezpečnostní institut. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. 2023. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mbi.expert/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne/>

²¹ Ministerstvo obrany. *Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení*. [online]. Copyright © 2024 - Army.cz. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/app_2022.pdf

Dalším důležitým orgánem, který shromažďuje a vyhodnocuje hrozby spojené se šířením dezinformací, je Bezpečnostní informační služba (dále jen „**BIS**“). BIS je zpravodajská služba zřízená na základě zákona č. 154/1994 Sb. o bezpečnostní informační službě. Výsledky její činnosti v oblasti boje se šířením dezinformací zveřejňuje každý rok prostřednictvím výročních zpráv. V poslední výroční zprávě za rok 2022 (zveřejněné 26. 10. 2023) poukazuje na to, že v roce 2022 v dezinformačním prostředí převažovaly narativy související s válkou na Ukrajině, a sice orientované na podporu aktivit Ruské federace. Po zahájení ruské invaze se tedy pozornost českých dezinformátorů přesunula z téma covid-19 na podporu Ruska, a naopak šíření odporu vůči USA, EU a NATO.²² Na ruské aktivity související s dezinformační hrozbou však BIS ve svých výročních zprávách poukazuje již řadu let.

Důležitou úlohu v boji proti dezinformacím vykonává také Vojenské zpravodajství, které ihned po zahájení války na Ukrajině varovalo před hrozbou dezinformací a žádalo sdružení NIC.CZ (poskytovatele internetových služeb) o zablokování vybraných dezinformačních webů. Hybridní působení ze strany Ruské federace tehdy Vojenské zpravodajství přirovnávalo k nebezpečné agresi spočívající v manipulování obyvatel České republiky.²³ Podobně důležitou úlohu zastává Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost (NÚKIB), který je ústředním orgánem státní správy a vykonává řadu vysoce specializovaných činností v oblasti kybernetické bezpečnosti. Na svém webovém portálu pravidelně zveřejňuje různé analýzy a další materiály související s kybernetickou bezpečností.

V současné době má ČR k dispozici tzv. **Akční plán pro čelení dezinformací**, který vypracoval vládní zmocněnec pro média a dezinformace. Tento dokument obsahuje kompletní balíček nástrojů, které by mohly být využity v boji s dezinformacemi – např. opatření týkající se podpory mediální gramotnosti, posílení personálních kapacit úřadů a další. V rovině legislativní se jedná o návrh na kriminalizaci úmyslného šíření dezinformací či na zavedení možnosti blokovat internetový obsah, pokud by představoval zásadní

²² BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF). [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2022-vz-cj.pdf>

²³ iROZHLAS. „Morální panika“ kvůli dezinformacím? Zpravodajci před ní varují, sami ale žádali blokaci dezinfowebů, 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vojenske-zpravodajstvi-moralni-panika-dezinformace-rusko-propaganda-zprava_2310220500_pik

ohrožení národní bezpečnosti.²⁴ Akční plán se po jeho zveřejnění nicméně stal terčem kritiky a v tuto chvíli není jasné, zda budou jeho doporučení aplikována, nicméně podle premiéra Petra Fialy by mohl stát v budoucnu zavést zákon, který by umožnil dočasnou blokadu dezinformačních webů, přičemž by příslušné rozhodnutí mohl zrušit soud.²⁵

3.3 Svoboda projevu a právo na informace

Další tematický okruh, který s problematikou šíření dezinformací na internetu úzce souvisí a pro účely práce bude velmi významný, je *svoboda projevu a právo na informace*.

Svoboda projevu patří k nejstarším ústavně garantovaným svobodám. Moderní ústavy, které svobodu projevu uznaly, vznikaly na konci 18. století. Jednalo se kupříkladu o francouzské Prohlášení práv člověka a občana z roku 1789 či o Listinu práv v USA (prvních deset dodatků Ústavy USA). Dalšími akty, které se zabývají svobodou projevu, jsou mezinárodní úmluvy, např. Všeobecná deklarace lidských práv schválená Valným shromážděním OSN v roce 1948 nebo Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966. V rámci států EU byla přijata Listina základních práv Evropské unie či Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.²⁶

Francouzské Prohlášení práv člověka a občana ve svém čl. X. uvádí, že „*nikomu se nesmí dít újma pro jeho názory, i náboženské, ledaže by jejich projev rušil pořádek stanovený zákonem.*“ V čl. XI doplňuje, že „*Svobodné sdělování myšlenek a názorů je jedním z nejdrahocennějších práv člověka, každý občan může tedy svobodně mluvit, psát, tisknout, jest se mu však zodpovídá za zneužívání této svobody v případech zákonem stanovených.*“²⁷

²⁴ MUNZAR, T. *Dezinformace jako výzva pro demokratický právní stát v České republice*. 2023. [online]. © 2021 Advokátní deník. [cit. 2023-06-10] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/06/29/dezinformace-jako-vyzva-pro-demokraticky-pravni-stat-v-ceske-republice/>

²⁵ iROZHLAS. Fiala: Stát by mohl mít nástroj pro zákonný boj s dezinformacemi, umožnil by vypnutí webů, 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravodomov/cesko-petr-fiala-dezinformace-zakon_2302131716_bko

²⁶ BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 29-32. ISBN 978-80-87212-42-4.

²⁷ Univerzita Palackého v Olomouci. *Databáze pramenů – Prohlášení práv člověka a občana (26. 8. 1789)*. [online]. Copyright ©2022. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: https://prameny.historie.upol.cz/artkey/dbt_00F_0000_55_Prohlaseni_prav_cloveka_a_obcana_1789.php

Listina práv, která se stala součástí Ústavy USA v roce 1981, obsahuje první dodatek, který stanoví, že: „Kongres [...] právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku [...]“²⁸

V dnešní době jsou podobná ustanovení garantující svobodu projevu součástí ústavy všech demokratických států. V případě ČR je svoboda projevu zakotvena v Listině základních práv a svobod, která je součástí ústavního pořádku ČR. Tato ustanovení základních práv a svobod upravují vztah státu a jednotlivce; jedná se o tzv. veřejná subjektivní práva, tzn. že tato práva či svobody jednotlivce se vztahují přímo ke státu, nikoliv k jiným jednotlivcům.²⁹

3.3.1 Listina základních práv a svobod

Listina základních práv a svobod (dále též jako „Listina“)³⁰ je základním pramenem práva v oblasti ochrany jak svobody projevu, tak práva na informace. Podstatným je z tohoto pohledu čl. 17 Listiny, který stanoví:

Obrázek 1 - Čl. 17 Listiny základních práv a svobod

„(1) Svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny.

(2) Každý má právo vyjadřovat své názory slovem, písmem, tiskem, obrazem nebo jiným způsobem, jakož i svobodně vyhledávat, přijímat a rozšiřovat ideje a informace bez ohledu na hranice státu.

(3) Cenzura je nepřípustná.

(4) Svobodu projevu a právo vyhledávat a šířit informace lze omezit zákonem, jde-li o opatření v demokratické společnosti nezbytná pro ochranu práv a svobod druhých, bezpečnost státu, veřejnou bezpečnost, ochranu veřejného zdraví a mravnosti.

(5) Státní orgány a orgány územní samosprávy jsou povinny přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Podmínky a provedení stanoví zákon.“

Zdroj: čl. 17 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů, vlastní zpracování

²⁸ Velvyslanectví USA v ČR. *USA a podpora lidských práv*. [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/our-relationship-cs/politika-historie/usa-a-lidska-prava/>

²⁹ BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 29. ISBN 978-80-87212-42-4.

³⁰ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

K odstavcům 1 a 2 čl. 17 Listiny, které stanoví právo na svobodné vyjádření každého jednotlivce, je třeba zmínit, že v některých případech je možné tato práva jednotlivce omezit (podrobněji viz dále). K možnému omezování svobody projevu se vyjádřil též Ústavní soud ve svém nálezu, v němž je ustanoveno, že pro posouzení legitimní zveřejněné informace je důležité zkoumat její motiv, např. zda taková informace neměla vést k poškození difamované osoby. Vedle toho konstatoval, že tvrzená fakta, která sloužila jako základ kritiky, musí prokazovat kritik sám.³¹

Zákaz cenzury, který dopadá na odst. 1 a 2 Listiny lze chápat jako omezení přípustných omezení základních práv na svobodný projev, která lze omezit zákonem např. za účelem ochrany bezpečnosti státu, ochrany práv druhých apod. Podle Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“)³² by v demokratické společnosti nemělo docházet k omezování tohoto druhu, pokud se společnost nenachází ve válečném stavu či jiném stavu nouze, který by tento zásah vyžadoval (čl. 15 Úmluvy). Judikatura Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) však v tomto ohledu není zcela jednotná.³³

Odst. 4 Listiny stanoví, jak a za jakým účelem lze svobodu projevu omezit. Podle čl. 10 Úmluvy tato práva zahrnují i povinnosti a odpovědnost. Osoby, které činí jakékoliv vyjádření ve smyslu projevu, mohou být za svá vyjádření odpovědnými před soudem. Mohou být i trestně stíhány, pokud je to předvídáno zákonem.³⁴

Význam svobody projevu jako i práva na informace lze shrnout do několika základních argumentů. Prvním je snaha o hledání pravdy, která je založena na pluralitě názorů a postojů ve veřejné diskuzi. Předpokladem toho je, že autorita (stát) by neměl určovat, co je a není správné, resp. pravdivé. Na druhou stranu mohou nebezpečné názory demokracii oslabovat. Druhý argument spočívá v možnosti seberealizace (autonomie) jedince. Každému jedinci by mělo být umožněno projevit svůj názor bez ohledu na jeho postavení ve společnosti. Seberealizace vede k pokroku společnosti a intelektuálnímu rozvoji každého člověka. Dalším důležitým argumentem pro ochranu svobody projevu je její význam v participaci jedinců na demokratickém vládnutí. Pro ideální výkon demokracie je

³¹ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

³² Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

³³ POSPÍŠIL, I., LANGÁŠEK, T., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 434-435. ISBN 978-80-7357-750-6.

³⁴ Tamtéž, s. 434-435.

nezbytné umožnit občanům co nejširší možnost vyjádření, a to k jakýmkoli tématům, které se týkají věci veřejných a politického života. Důležitá je v tomto případě rovněž kritika, která může vést ke zkvalitnění diskuze přinášením nových faktů či otázek ve prospěch společenského zájmu a dosahování konsenzu názorů.³⁵

K argumentu potřeby participace jedinců na fungování státu se vyjádřil rovněž Ústavní soud, který uvedl, že „základní právo na svobodný projev je třeba považovat za konstruktivní znak demokratické pluralitní společnosti, v níž je každému dovoleno vyjadřovat se k věci a vynášet o nich hodnotící soudy“.³⁶

3.3.2 Skutková tvrzení a hodnotící soudy

S rozlišením toho, co jsou názory – a naopak fakta, úzce souvisí rozdělení projevu na skutková tvrzení (fakta, informace) a hodnotící soudy (názory, postoje). Touto problematikou se zabýval ESPL, kdy v jednom ze svých rozhodnutí³⁷ uvedl, že „na rozdíl od skutkových tvrzení hodnotové soudy nepřipouštějí možnost důkazu. Lze dokázat pravdivé tvrzení skutečnosti, nelze dokázat správnost názoru“.³⁸

U skutkových tvrzení lze posuzovat, zda jsou pravdivá či nepravdivá, u hodnotících soudů nikoliv. Při určení kritérií možného omezování projevu však není vždy určující kritérium pravdivosti, byť je významné. Sdělování nepravdivých informací nemusí být vždy omezováno – často je nutné posoudit, jaký dopad a újmu nepravdivé sdělení způsobuje. Naopak v případě omezování hodnotících soudů bude záležet na míře expresivity (vulgární kritika, způsobení veřejného pohoršení), či míře možné nebezpečnosti (extrémní názory).³⁹

³⁵ HUSSEINI, F., BARTOŇ, M., KOKEŠ, M., KOPA, M. a kol. Listina základních práv a svobod. Komentář. Praha: vydavatel C.H.Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-812-2 [online – ASPI]

³⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

³⁷ Lingens proti Rakousku z 8. července 1986, stížnost č. 9815/82.

³⁸ BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 85. ISBN 978-80-87212-42-4.

³⁹ Tamtéž, s. 85-86

3.3.3 Důvody a formy omezení svobody projevu

V obecné rovině lze vymezit následující možné zásahy do svobody projevu:

Obrázek 2 - Druhy omezení svobody projevu

- „(1) omezení ve vztahu k informacím,
- a) omezení vyhledávání informací, resp. přístupu k nim,
 - b) omezení šíření informací,
 - I. omezení šíření pravdivých informací,
 - II. omezení šíření nepravdivých informací,
- (2) omezení ve vztahu k názorům,
- a) omezení přístupu k názorům,
 - b) omezení šíření názorů,
- (3) omezení nesouvisející s obsahem projevu.“

Zdroj: Bartoň, Michal. Svoboda projevu: principy, garance, meze. 2010. Vlastní zpracování.

Pro účely této práce bude relevantní zaměřit se na ty případy, kdy je možné, resp. legitimní omezovat právo na svobodu projevu v kontextu šíření dezinformací a poplašných zpráv na internetu. V prvním kroku je nutné stanovit legitimní cíl, který je možné opřít o platný zákon.⁴⁰ V případě šíření dezinformací může být legitimním cílem ochrana bezpečnosti státu, resp. veřejné bezpečnosti, která by mohla být uvedeným jednáním (např. šířením poplašných zpráv) ohrožena. Při testování legitimacy zvoleného cíle platí, že „pro zásah nestačí pouze existence některého z legitimních cílů a zákonný základ pro omezení, zároveň musí být daný zásah v demokratické společnosti nezbytný“.⁴¹

Pro účely posouzení, zda je daný zásah do svobody projevu nezbytný, jsou významné následující aspekty: Prvním z nich je rozlišení toho, zda je cílem omezení obsahu nebo formy daného projevu. Mezi případy, kdy je základem pro jejich omezení obsah, mohou patřit např. projevy sympatií k extrémním hnutím, popírání holocaustu nebo právě šíření podvodných a poplašných zpráv. U některých projevů však může být naopak rozhodující jejich forma a

⁴⁰ BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 34. ISBN 978-80-87212-42-4.

⁴¹ Tamtéž, s. 202.

kontext – jedná se o situace, kdy cílem restrikce není postihnout daný projev z hlediska obsahu, ale naopak jeho nevhodnou formu. V této práci bude pozornost zaměřena na obě hlediska (obsah i formu), byť forma bude predikována a omezena na projevy, které jsou sdíleny na internetových webech a sociálních sítích. Druhý důležitý aspekt hodnocení nezbytnosti bude míra snahy oslovit ostatní či vyvolat reakci. Jedná se o posouzení míry podvrtnosti (nebezpečnosti) daných projevů. Výše uvedené aspekty mohou být kombinovány, tudíž důvodem pro omezení projevu může být jak obsahová stránka daného sdělení, tak formální. Obecně platí, že, čím více je problematický samotný obsah projevu, tím vyšší je potřeba daný projev chránit.⁴²

3.4 Ochrana osobnosti v soukromém právu

Na internetu se uživatel stává účastníkem soukromoprávních vztahů – vstupuje do právního vztahu vůči poskytovateli dané informační služby či vůči ostatním uživatelům. Proto je důležité představit si nástroje soukromého práva, které mohou sloužit jako ochrana proti zásahu do osobnostních práv v rámci šíření dezinformací.

3.4.1 Ochrana fyzických osob

Osobnostní práva patří podle článku 1 Listiny mezi základní práva, kterými je chráněna celková fyzická i psychická integrita člověka. Tato práva jsou vrozená, nemajetková a mají zajistit ochranu proti neoprávněným zásahům do osobnosti člověka.⁴³ Ochrana osobnosti se skládá z jednotlivých složek, které jsou vyjmenovány v demonstrativním výčtu § 81 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OZ“). Jedná se o „*právo na život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a jeho projevy osobní povahy.*“⁴⁴

Osoba zasažená do svých osobnostních práv se může domáhat toho, „*aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno, nebo aby byl odstraněn jeho následek.*“⁴⁵ Přitom platí, že za tento neoprávněný zásah nese odpovědnost škůdce (původce zásahu), který je při

⁴² BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha: Leges, 2010, s. 85-86. ISBN 978-80-87212-42-4.

⁴³ PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. s. 122-124. ISBN 978-80-7400-747-7.

⁴⁴ § 81 odst. 2 OZ

⁴⁵ § 82 odst. 1 OZ

prokázání zavinění povinen nejen škodu nahradit (odstranit neoprávněný zásah), ale také odčinit nemajetkovou újmu ve smyslu § 2956 OZ.⁴⁶ Judikatura k tomu dodává, že při stanovení výše náhrady záleží na míře zavinění škůdce.⁴⁷ Ochrany osobnosti se může domáhat každá fyzická osoba bez ohledu na věk či právní způsobilost a v případě smrti dotčené osoby se může zastáncem zemřelého stát kterákoliv osoba blízká.⁴⁸

Dezinformace mají povahu nepravdivého a difamujícího výroku, a proto budou svým obsahem nejčastěji zasahovat do osobnostní složky *důstojnost a čest*. Právo na lidskou důstojnost, čest, popř. i dobrou pověst je základním právem člověka zakotveném i v Listině (čl. 10 odst. 1) a typicky se bude dostávat do kolize s právem na svobodu projevu (čl. 17 odst. 1 Listiny). Při řešení kolize mezi těmito základními právy člověka musí být brány v úvahu relevantní kritéria, např. povaha výroku (zda se jedná o skutkové tvrzení nebo hodnotící soud), obsah výroku (zda se jedná o projev politický či komerční), forma výroku (míra vulgarity), postavení zasažené osoby (zda se jedná o osobu veřejnou, případně veřejně známou), zda je výrokiem zasažena soukromá či veřejná sféra a také chování zasažené osoby (zda např. kritiku nevyprovokovala).⁴⁹

Nejdůležitějším kritériem však je, zda lze neoprávněný výrok označit za skutkové tvrzení či hodnotící soud. Při hodnocení skutkového tvrzení musí soud určovat jeho pravdivost či nepravdivost a jelikož mají skutková tvrzení objektivní charakter, lze jejich pravdivost ověřit prostřednictvím důkazů, které předkládá žalovaný. Prokázání nepravdivého výroku však automaticky neznamená, že se jedná o neoprávněný zásah – k tomu musí být mezi zásahem a porušením osobnostního práva příčinná souvislost a zároveň musí daný zásah vykazovat určitou míru intenzity, kterou v demokratické společnosti nelze tolerovat. Hodnotící soudy jsou naopak subjektivními názory a úlohou soudu v jejich případě není určovat jejich pravdivost. V tomto případě bude záležet především na přiměřenosti či přijatelnosti kritiky – neplatí u satiry a karikatury. Specifickým případem jsou pak tzv. hybridní výroky, které jsou kombinací uvedeného.⁵⁰

⁴⁶ PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. s. 2900. ISBN 978-80-7400-747-7.

⁴⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. I. ÚS 668/21.

⁴⁸ PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. s. 132-134. ISBN 978-80-7400-747-7.

⁴⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2051/14.

⁵⁰ PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. s. 130. ISBN 978-80-7400-747-7.

Práva na ochranu osobnosti se mohou domáhat i veřejně činné osoby (např. politici), nicméně měřítko posouzení neoprávněných zásahů je u nich měkčí. Uvedené rovněž platí např. pro mediální celebrity, pedagogy a či osoby vstupující do veřejné diskuze.⁵¹

3.4.2 Ochrana právnických osob

Občanský zákoník poskytuje ochranu i právnickým osobám, které se mohou domáhat ochrany před neoprávněným zásahem do jejich pověsti a soukromí (§ 135 OZ). Ochrana právnických osob před zásahem do jejich dobré pověsti se řídí podobnými mechanismy jako ochrana osobnosti fyzických osob. Při hodnocení neoprávněného zásahu i v tomto případě záleží na okolnosti, zda má daný zásah povahu skutkového tvrzení či hodnotícího soudu a zda jeho intenzita překračuje přijatelnou míru pro demokratickou společnost. Rovněž platí, že se mohou právnické osoby domáhat náhrady škody a náhrady nemajetkové újmy. U právnické osob se však zároveň přihlíží k okolnostem, jakým způsobem vystupuje v obchodních vztazích – vůči svým partnerům a zákazníkům.⁵²

3.5 Internetové právo

Pro účely práce je třeba dále definovat subjekt (osobu), který je v situaci šíření podvodných a poplašných zpráv právně odpovědný za tyto pronášené, resp. sdílené projevy a který je možné případně za tyto projevy postihovat. V této kapitole budou definovány relevantní pojmy, které vycházejí z tuzemského a unijního práva. Bude se zejména jednat o pojmy jako je *služba informační společnosti* či *bezpečný přístav* a v závěru bude vysvětleno, kdo je za poskytování informačních služeb, resp. ukládání obsahu na internetu zodpovědný – popřípadě do jaké míry.

3.5.1 Služby informační společnosti

V unijním právu je služba informační společnosti předmětem směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/1535 ze dne 9. září 2015 o postupu při poskytování informací v oblasti technických předpisů a předpisů pro služby informační povinnosti (dále jen „Směrnice 2015/1535“), ve které je definována jako „*každá služba poskytovaná zpravidla za úplatu, na dálku, elektronicky a na individuální žádost příjemce služeb*“.⁵³

⁵¹ PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. s. 131. ISBN 978-80-7400-747-7.

⁵² Tamtéž, s. 195.

⁵³ Čl. 1 odst. 1. písm. b) Směrnice 2015/1535.

V českém právním řádu problematiku služeb informační společnosti upravuje zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZSIS“), který do českého práva implementoval některé evropské směrnice (vedle Směrnice 2015/1535 se jedná zejména o Směrnici o soukromí a elektronických komunikacích⁵⁴ a o Směrnici o elektronickém obchodu⁵⁵) včetně samotné definice *služba informační společnosti*. ZSIS ve svém § 2 stanoví, že „*službou informační společnosti je jakákoliv služba poskytovaná elektronickými prostředky na individuální žádost uživatele podanou elektronickými prostředky, poskytovaná zpravidla za úplatu; služba je poskytnuta elektronickými prostředky, pokud je odeslána prostřednictvím sítě elektronických komunikací a vyzvednuta uživatelem z elektronického zařízení pro ukládání dat*“⁵⁶.

Jelikož musí být ZSIS interpretován v souladu se zmíněnými evropskými směrnici a zároveň v souladu s ústavními zákony, jeho ustanovení mohou kolidovat s jinými právními předpisy stejné právní síly. V takových případech je nutné v situaci aplikačního sporu použít tzv. kolizní pravidla. Lze si kupříkladu všimnout, že v definici služby informační společnosti dle ZSIS chybí znak „na dálku“, avšak s ohledem na povinnost českých soudů vykládat a aplikovat české právní předpisy v souladu s právem EU je nutné tento požadavek aplikovat i na českou právní úpravu.⁵⁷

Ohledně podmínky „*poskytování zpravidla za úplatu*“ platí, že se nemusí jednat pouze o služby, které jsou spojeny s vybíráním peněžních prostředků od uživatelů internetových služeb. Na internetu je řada dalších aktérů a existuje zde více vztahů, než poskytovatel – uživatel. Celá řada internetových služeb je poskytována bezplatně (např. obligátní prohlížení webových stránek). V těchto případech poskytovatelé mohou těžit z osobních údajů poskytnutých samotnými uživateli, nebo díky pouhé přítomnosti uživatelů na internetových stránkách, neboť mohou přijímat peněžní prostředky od inzerentů za poskytnutí reklamní plochy.⁵⁸

⁵⁴ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).

⁵⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Směrnice o elektronickém obchodu).

⁵⁶ § 2 písm. a) ZSIS

⁵⁷ MATĚJKA, J., KRAUSOVÁ, A. *Odpovědnost poskytovatelů hostingových služeb se zřetelem k povaze a druhu přenášeného obsahu*. Právník. Ústav státu a práva AV ČR, 2017. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/archiv/2017/2017-9.html?a=3225>

⁵⁸ MAISNER, M. *Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 7-8. ISBN 978-80-7400-449-0.

3.5.2 Poskytovatel služby informační společnosti

Poskytovatel služeb informační společnosti (dále také „poskytovatel“) je podle ZSIS „každá fyzická nebo právnická osoba, která poskytuje některou ze služeb informační společnosti“⁵⁹. Poskytovatele je možné označit za tzv. definiční autoritu, prostřednictvím které mohou ostatní vstupovat do informační sítě, resp. prostřednictvím které dochází k tvorbě, zpracování či výměně informací. Pojem poskytovatel informační společnosti vymezuje také Směrnice o elektronickém obchodu, a to v obdobném znění jako ZSIS.⁶⁰

3.5.3 Odpovědnost za poskytovaný obsah

Na služby informační společnosti lze nahlížet jako na média, která zprostředkovávají sdílení obsahu mezi uživateli, přičemž samotní poskytovatelé těchto služeb nemohou obsah sdílených informací ovlivnit. Navíc kvůli časté anonymitě příspěvků je obtížné vždy dohledat původce protiprávního obsahu, resp. označit osobu odpovědnou za sdílení protiprávního obsahu.⁶¹

Míra odpovědnosti za poskytovaný obsah (např. pronášení nepravdivých zpráv na internetové síti) se významně liší podle okolností, zda se jedná ve vztahu k této osobě o obsah *vlastní* nebo obsah *cizí*. Rozhodujícím faktorem, který určuje, o který z uvedených obsahů se jedná, je způsob nakládání s daným obsahem, nikoliv jeho právní postavení. Nezáleží tedy na skutečnosti, zda daná osoba má vlastnická či jiná práva k tomuto obsahu, pokud (byť i protiprávně) s obsahem nějakým relevantním způsobem nakládá. V tomto případě lze hovořit o obsahu vlastním. Pokud však daná osoba nakládání s obsahem pouze napomáhá, jedná se o tzv. nepřímé nakládání s obsahem – v tomto případě se jedná o obsah cizí. Rozlišení, zda se jedná o obsah vlastní či cizí však není v mnoha případech jednoduché, a proto je třeba tuto otázku řešit případ od případu s přihlédnutím ke konkrétní právní úpravě, příslušné judikatuře a případně právu Evropské unie.⁶²

Při posouzení toho, která osoba je za sdílený obsah odpovědná, tedy záleží na skutečnosti, zda je daný obsah původní či převzatý. Poskytovatel obsahu (např. provozovatel internetového deníku) odpovídá za každý obsah, který vytvoří vlastní činností, přičemž

⁵⁹ § 2 písm. d) ZSIS

⁶⁰ MAISNER, M. *Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 12-13.

⁶¹ POLČÁK, R. Odpovědnost ISP. In Polčák, R. et. al. *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2018. s. 65-67. ISBN 978-80-7598-045-8.

⁶² JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress. 2016. s. 140. ISBN: 978-80-251-4664-4.

nezáleží na okolnosti, zda je autorem daného obsahu on sám nebo např. zaměstnanec poskytovatele. Uvedené pravidlo se vztahuje rovněž na obsah převzatý, ale s tím rozdílem, že v tomto případě bude záležet na tom, zda uživatelé (např. čtenáři) budou považovat poskytovatele za původce daného obsahu. Jinými slovy, jakmile poskytovatel cizí obsah přijme za svůj vlastní, tzn., že jej převezme nebo jinak přisvojí, odpovídá za daný obsah stejnou měrou, jako by byl jeho vlastní. V obou případech může být daná osoba označena jako porušitel, který se dopustil právního deliktu, pokud bude daný obsah naplňovat podle příslušného zákona znaky protiprávního jednání.⁶³

3.5.4 Bezpečný přístav

Poskytovatel služby informační společnosti za vlastní obsah vždy odpovídá, a to i v případě, že se jedná o obsah cizí, pokud byl poskytovatelem převzat a následně na internetu sdílen takovým způsobem, že jej uživatelé budou považovat za autora, resp. původce daného obsahu. V případě cizího obsahu je vymezení toho, který z aktérů na informační síti je za konkrétní obsah odpovědný, výrazně složitější. Jelikož se odpovědnost za cizí obsah z velké části týká poskytovatelů, kteří přímo s cizím obsahem nenakládají a jejichž možnost kontroly cizího obsahu může být velmi omezená, zavedla Směrnice o elektronickém obchodu institut, který bývá odbornou veřejností nazýván bezpečný přístav (ang. *safe harbour*). Tento poněkud barvitý název odpovídá představě jakéhosi bezpečného přístavu, do kterého mají poskytovatelé možnost „vplout“ a vyhnout se případné odpovědnosti za cizí obsah.⁶⁴

Institut „bezpečného přístavu“ spočívá v omezení odpovědnosti vybraných poskytovatelů internetových služeb za cizí obsah. Poskytovatelé, na které se omezení vztahuje, spadají do tří kategorií podle typu poskytované služby. Tento princip byl implementován, byť s určitou výhradou, do ZSIS.⁶⁵

Směrnice o elektronickém obchodě⁶⁶ a v obdobném znění ZSIS uvádí, že „poskytovatelé služeb uvedení v § 3 až § 5 nejsou povinni:

- a) dohlížet na obsah jimi přenášených nebo ukládaných informací,

⁶³ JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress. 2016. s. 141. ISBN: 978-80-251-4664-4.

⁶⁴ Tamtéž, s. 141, 158.

⁶⁵ Tamtéž, s. 159-160

⁶⁶ Čl. 15 Směrnice o elektronickém obchodě.

b) *aktivně vyhledávat skutečnosti a okolnosti poukazující na protiprávní obsah informace.*⁶⁷

Uvedené ustanovení je významné z toho důvodu, že poskytovatele zbavuje povinnosti aktivního dohledu nad cizím obsahem, resp. zjišťováním a posuzováním legálnosti či nelegálnosti veškerého cizího obsahu. Odpovědnost za ukládaný obsah nesou samotní uživatelé. Výjimkou je situace, kdy se poskytovatel dozví o protiprávní povaze určitého obsahu. V takovém případě by měl učinit veškeré možné kroky vedoucí k odstranění tohoto obsahu – pokud tak neučiní, stává se odpovědným za daný obsah.⁶⁸

Důvodem vyloučení odpovědnosti poskytovatelů za cizí obsah je enormní rozmach poskytovaných služeb, vysoký počet uživatelů informačních sítí a značný objem ukládaných dat. Pokud by provozovatelé nesli odpovědnost za cizí obsah ukládaný na internetu (např. na sociálních sítích), pravděpodobně by museli vynaložit vysoké náklady spojené s rozsáhlou kontrolou všech uložených dat.⁶⁹

3.5.5 Odpovědnost poskytovatelů služeb informační společnosti

Odpovědnosti poskytovatelů za poskytování služeb v rámci informační společnosti se věnuje ZSIS v § 3 až 5. Vymezuje tři typy poskytovatelů v závislosti na tom, o jaký typ poskytované služby se jedná, přičemž pro každý typ služby upravuje odlišná pravidla odpovědnosti.

První typ služby „*spočívá v přenosu informací poskytnutých uživatelem prostřednictvím sítí elektronických komunikací nebo ve zprostředkování přístupu k sítím elektronických komunikací za účelem přenosu informací*“⁷⁰. Jedná se o typ služby, která se zabývá prostým přenosem dat – v odborné literatuře se označuje pojmem **mere conduit**. Prostý přenos dat v tomto případě znamená, že poskytovatel pouze zprostředkovává přenos dat bez zásahu do jejich obsahu. Typickým zástupcem těchto služeb je fyzická infrastruktura pro přenos dat (mobilní operátoři, mobilní poskytovatelé internetu apod.).⁷¹

⁶⁷ § 6 ZSIS.

⁶⁸ Komentář k § 6 Důvodové zprávy k ZSIS.

⁶⁹ MAISNER, M. *Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 103-104. ISBN 978-80-7400-449-0.

⁷⁰ § 3 ZSIS.

⁷¹ JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress, 2016. s. 175. ISBN: 978-80-251-4664-4.

Druhým typem služby je tzv. **caching**. Směrnice o elektronickém obchodu tuto službu definuje jako „*automatické dočasné přechodné ukládání, které slouží pouze pro co možná nejúčinnější následný přenos informace na žádost jiných příjemců služby*“⁷². Tato služba spočívá rovněž v přenosu informací poskytnutých uživatelem, avšak oproti službě *mere conduit* je účelem této služby zrychlení přenosu dat – typickým poskytovatelem bude v tomto případě provozovatel serveru, který tuto technologii využívá.⁷³

Pro účely této práce je významný zejména třetí typ služby informační společnosti, který je nutné vymezit v souvislosti s určením odpovědnosti za cizí obsah – jedná se o služby typu **hosting**. Hosting je podle Směrnice o elektronickém obchodu a ZSIS jakákoliv služba, která spočívá v ukládání cizího obsahu – může jít např. o poskytování webhostingu, provozování uložišť a jiných platforem pro sdílení obsahu (Google Drive, Úschovna.cz apod.) nebo ukládání dat v rámci sociálních sítí (Facebook, Instagram). Výčet těchto služeb je velmi široký – vedle těchto typických zástupců se odpovědnost typu hosting vztahuje například i na komentáře a diskuze pod články. Podstatné v kontextu určení odpovědnosti je, že ukládaný obsah je vždy poskytován třetí osobou (uživatelem), nikoliv provozovatelem samotné hostingové služby, kterého lze chápat jako poskytovatele prostoru pro ukládání cizího obsahu.⁷⁴

V předchozí podkapitole byl nastíněn institut „bezpečného přístavu“, který byl zaveden za účelem omezení odpovědnosti poskytovatelů za cizí obsah. Poskytovatel služeb typu hosting odpovídají za cizí obsah pouze v následujících případech:

- a) „*mohl-li vzhledem k předmětu své činnosti a okolnostem a povaze případu vědět, že obsah ukládaných informací nebo jednání uživatele jsou protiprávní, nebo*
- b) *dozvěděl-li se prokazatelně o protiprávní povaze obsahu ukládaných informací nebo o protiprávním jednání uživatele a neprodleně neučinil veškeré kroky, které lze po něm požadovat, k odstranění nebo znepřístupnění takovýchto informací.*“⁷⁵

Přičemž za obsah uložených informací poskytovatel služby typu hosting odpovídá vždy, pokud „*vykonává přímo nebo nepřímo rozhodující vliv na činnost uživatele*“.⁷⁶ Pokud je tedy uživatel závislý na poskytovateli (tj. pokud je například zaměstnancem

⁷² Čl. 13 Směrnice o elektronickém obchodu.

⁷³ MAISNER, M. Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 51-52. ISBN 978-80-7400-449-0.

⁷⁴ JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress, 2016. s. 162-163. ISBN: 978-80-251-4664-4.

⁷⁵ § 5 ZSIS.

⁷⁶ Tamtéž.

poskytovatele), vyloučení odpovědnosti se neuplatní – typickým příkladem jsou zpravodajské portály. Důležité však je si uvědomit, že i v případě ztráty bezpečného přístavu je to stále uživatel, který svým jednáním porušil právo. Tato skutečnost je významná zejména u trestněprávních deliktů, protože podle českého práva je pravidelně vyžadováno úmyslné zavinění. Pokud by tedy poskytovatel například z důvodu liknavosti neodstranil nahlášený protiprávní obsah, což by vedlo ke ztrátě ochrany bezpečného přístavu, pravděpodobně by to nebylo posuzováno jako úmyslné zavinění poskytovatele. Jinými slovy, pouhá ztráta ochrany bezpečného přístavu nezakládá odpovědnost za delikt. Poskytovatel by nicméně mohl být v případě splnění příslušných podmínek za dané protiprávní jednání spoluodpovědný.⁷⁷

Aby mohl být poskytovatel služby typu hosting vyloučen odpovědnosti za ukládaný obsah, musejí být v souladu se Směrnicí o elektronickém obchodu a ZSIS splněny následující podmínky:

- a) **Podmínka neexistence** – Poskytovatel služby nesmí vykonávat rozhodující vliv na činnost poskytovatele obsahu (viz již zmíněný příklad vztahu poskytovatel – zaměstnanec).⁷⁸
- b) **Podmínka nevědomosti** – Provozovatel nemá skutečnou ani předpokládanou (tj. „mohl vědět“) vědomost o protiprávní povaze ukládaného obsahu. Posouzení předpokládané vědomosti je však velmi komplikované, proto bývá v praxi většinou prokázána vědomost skutečná.⁷⁹
- c) **Podmínka pasivity a neutrality** – Tato podmínka přímo neplyne ze Směrnice o elektronickém obchodu, ani ze ZSIS, ale zavedl ji Soudní dvůr Evropské unie rozhodnutím SD EU ve spojené věci C-236/08 až C-238/08 (Google France). Podmínku lze shrnout tak, že poskytovatel služby musí zůstat k cizímu obsahu pasivní a neutrální – nesmí cizí obsah znát, nesmí uživatele nabádat, motivovat či mu něco ve vztahu k určitému obsahu podsouvat. Zároveň nesmí určitý obsah upřednostňovat. Podmínka pasivity a neutrality se obecně vztahují k věcné stránce obsahu, nikoliv technické – o porušení by se například nejednalo v situaci, kdyby

⁷⁷ MAISNER, M. *Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016. s. 66-67. ISBN 978-80-7400-449-0.

⁷⁸ JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress, 2016. s. 163. ISBN: 978-80-251-4664-4.

⁷⁹ Tamtéž, s. 164.

poskytovatel upřednostňoval obsah v určitém formátu (v lepší kvalitě), nebo pokud by upravitel pouze formátování ukládaného obsahu.⁸⁰

Pokud budou splněny tyto tři podmínky, může být poskytovatel zbaven odpovědnosti za ukládaný cizí obsah. Posuzování toho, zda jsou splněny, je však v praxi zpravidla velmi komplikované, a proto je nutné posuzovat případ od případu. Velmi komplikované je například posoudit podmínku nevědomosti o protiprávní povaze ukládaného obsahu, resp. zda poskytovatel mohl mít o protiprávní povaze určitého obsahu povědomí. Bezpochyby jednodušší je prokázat, že poskytovatel byl upozorněn na protiprávní povahu určitého obsahu. A i v tomto případě není jednoduché posoudit, zda poskytovatel podnikl dostatečné kroky vedoucí k jeho odstranění. Nehledě na to, že neexistuje jasná hranice mezi „dostatečným oznámením“, které povede k zániku podmínky nevědomosti, a „oznámením nedostatečným“, které nelze považovat za dostatečné, aby podmínka nevědomosti zanikla. Problematická je rovněž skutečnost, že i po odstranění protiprávního obsahu poskytovatelem může být shodný obsah tím samým či jiným uživatelem opětovně v rámci dané služby uložen. To může vést k řetězci odstraňování a opětovnému ukládání shodného obsahu. Soudní dvůr Evropské unie se touto problematikou zabýval a stanovil, že poskytovateli lze na národní úrovni soudně nařídit, aby přijal účinná preventivní opatření, která povedou k předcházení dalšího porušování. Tato opatření však nemohou spočívat v aktivním kontrolování ukládaného obsahu, ale „pouze“ ve sledování, zda se někdo nepokouší uložit shodný obsah. Dalším preventivním opatřením, které SD EU zmiňuje, je požadavek registrace uživatelů. Tento požadavek je založen na předpokladu, že uživatelé nebudou tolik motivováni k ukládání protiprávního obsahu, protože přijdou o svou anonymitu.⁸¹

3.6 Práva a povinnosti internetových médií

Tradiční média jako je **periodický tisk, nebo rozhlas a televize** jsou regulovány speciálními zákony – v případě periodického tisku jde o zákon č. 46/2000 Sb. o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a změně některých dalších zákonů; a v případě rozhlasu a televize jde o zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

⁸⁰ Tamtéž, s. 165.

⁸¹ JANSÁ, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress, 2016. s. 166-168. ISBN: 978-80-251-4664-4.

Uvedené zákony mimo jiné stanovují některé povinnosti teoreticky použitelné pro omezování šíření dezinformací – např. *právo na odpověď*. Jedná se o právo fyzické nebo právnické osoby požadovat na vydavateli tisku či provozovateli vysílání zveřejnění požadované odpovědi, pokud byla v příslušném médiu zveřejněna informace, která se dotýká cti, důstojnosti nebo i soukromí určité fyzické osoby (resp. pověsti právnické osoby). Podle dalších ustanovení má jakákoliv fyzická či právnická osoba právo požadovat zveřejnění informace – *dodatečného sdělení* – o výsledku určitého řízení, pokud byla v příslušném médiu zveřejněna informace o nepravomocném výsledku trestního řízení nebo o řízení ve věcech přestupku vedeném proti této ztotožnitelné osobě. Na internetová média se však tyto zákony nevztahují, a nelze je tudíž jakkoliv využít. Současná právní úprava v oblasti regulace médií tedy neposkytuje možnost ovlivnit vznik šíření dezinformací na internetu.⁸²

3.7 Trestné činy související se šířením dezinformací

Český právní řád doposud nezná pojem „dezinformace“, tedy ani trestný čin, jehož skutkovou podstatou je jejich šíření. Pokud budeme v oblasti trestního práva hledat skutkovou podstatu, která by zahrnovala šíření dezinformací, v první řadě přichází v úvahu trestný čin **Pomluvy** ve smyslu § 184 zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TZ“).⁸³ Trestný čin pomluvy spočívá ve sdělení nepravdivého údaje, který je způsobilý ohrozit vážnost jednotlivce, poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu. Předmětem útoku je pouze jednotlivec, tzn., že uvedená ochrana se nevztahuje na právnické osoby, instituce, úřady apod. Zároveň se nevztahuje na křivé obvinění ze spáchání trestného činu, které je trestným činem podle jiného ustanovení (§ 345 TZ).⁸⁴ V praxi je však tento trestný čin v boji proti dezinformacím využíván velmi zřídka, neboť jeho primárním účelem není omezování šíření dezinformací, ale postihnout úzce vymezené zásahy do osobnostních práv.⁸⁵

⁸² MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s 54-55. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

⁸³ Tamtéž, s. 39.

⁸⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges. 2020. s. 285. ISBN 978-80-7502-395-7

⁸⁵ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s 39. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

Na širší okruh osob cílí trestný čin **Šíření poplašné zprávy** (§ 357 TZ), který spočívá v úmyslném rozšiřování nepravdivého sdělení, které působí vážné znepokojení alespoň části obyvatelstva. Nicméně ani v tomto případě nejsou dezinformace primárním objektem trestného činu – tím je veřejný pořádek a ochrana obyvatelstva před šířením poplašných zpráv, které vzbuzují paniku.⁸⁶ Typickým příkladem je falešné oznámení, že se v určitém objektu vyskytuje časová nálož, ačkoliv pachatel ví, že se jedná o nepravdivou informaci. Tento příklad napovídá, že zavinění pachatele musí v tomto případě zahrnovat jednak vědomí, že zpráva je nepravdivá, a zároveň vědomí, že jeho jednání může vyvolat opatření velkého rozsahu – např. zásah integrovaného záchranného sboru.⁸⁷

Další trestné činy, které mohou být spojovány se šířením dezinformací, se týkají útoku na menšinové či jinak zranitelné skupiny obyvatel. Patří sem **hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob** (§ 355 TZ) a **podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo omezování jejich práv a svobod** (§ 356 TZ).⁸⁸ První z uvedených trestných činů spočívá v hrubě urážlivém projevu, který může vést k znevážení národa, rasy, etnické či jiné skupiny obyvatel. Tento projev musí být učiněn tiskem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem. Skutková podstata může v tomto případě vycházet jak z obsahu a způsobu jeho vyslovení (provedení), tak i z jiných okolností. Musí však platit, že k hanobení došlo veřejně.⁸⁹ Trestný čin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod (§ 356 TZ) spočívá ve veřejném projevu, který vyvolává nenávist k určitému okruhu chráněných skupin, přičemž postačí, že byl učiněn. Oproti předchozímu trestnému činu je ve výčtu chráněných skupin tzv. třída, kterou lze chápat jako skupinu osob s obdobným postavením ve společnosti (ve vztahu k příjmu, vzdělání apod.).⁹⁰ Tyto dva trestné činy patří nejspíš mezi nejefektivnější nástroje, které trestní zákoník v oblasti boje s dezinformacemi poskytuje. Byť jsou cíleny na ochranu vymezeného okruhu skupin, postihují trestné činy s potenciálem vzbuzovat závažné

⁸⁶ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s. 39. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

⁸⁷ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020. s. 542-543. ISBN 978-80-7502-395-7.

⁸⁸ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s. 39-40. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

⁸⁹ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges, 2020. s. 540. ISBN 978-80-7502-395-7.

⁹⁰ ŠÁMAL, P a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. s. 3307-3309. ISBN 978-80-7400-428-5.

nepokoje ve společnosti. Problémem však je, že v dnešní době tyto skutky nejsou páčány veřejně a/nebo vlastním jménem, ale anonymně prostřednictvím nejrůznějších online platforem, které internet nabízí, a z toho důvodu je často velice obtížné tyto skutky prokázat.⁹¹

Podobným okruhem trestných činů jsou trestné činy proti lidskosti upravené v §§ 403, 404 a 405 TZ, které postihují **propagaci hnutí směřujících k potlačení lidských práv, vyjadřování sympatií k těmto hnutím či popírání, zpochybňování a schvalování genocidy**. I v tomto případě lze v širším smyslu uvažovat o využívání lží a dezinformací, které mohou vést k oslabení společnosti. V poslední době se kupříkladu opět dostává ke slovu antisemitismus, a to nejen v zemích, kde má historickou tradici, ale v určitých podobách i mimo ně - např. v „modernizované“ podobě novodobých konspiračních teorií. Bohužel, judikatura je i zde nejednotná a existence řady zmíněných hnutí je zpochybňována, proto je využitelnost uvedených ustanovení TZ do budoucna nejistá a nabízí se spíše využití trestných činů narušujících soužití lidí (již zmíněné §§ 355 a 356 TZ, nebo § 352 TZ – **násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci**).⁹²

Poslední kategorií trestných činů využitelných v kontextu šíření dezinformací jsou tzv. **protiteroristické paragrafy** – jedná se o ustanovení §§ 312a – 312f TZ.⁹³ V oblasti šíření dezinformací zasluhuje pozornost především § 312e, který postihuje projevy podněcující ke spáchání teroristického činu, nebo jakkoli tyto činy propagující, přičemž nezáleží na formě projevu (může se jednat o projev ústní, písemný, grafický apod.) a způsobu provedení (veřejná počítačová síť je stejně jako v předchozích případech součástí kvalifikované skutkové podstaty).⁹⁴

3.8 Sociální sítě

Tato práce se bude zaměřovat na několik druhů internetových platforem, prostřednictvím kterých je možné šířit podvodné a poplašné zprávy. Speciální pozornost přitom bude vedle internetových deníků a portálů zaměřena zejména na sociální sítě, které

⁹¹ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s 40. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

⁹² Tamtéž, s. 41.

⁹³ Tamtéž, s. 42.

⁹⁴ JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges. 2020. s. 470-477. ISBN 978-80-7502-395-7.

v dnešní době zastupují velmi významnou roli v oblasti šíření informací ve veřejném prostoru.

Sociální síť lze definovat jako „*službu provozovanou prostřednictvím internetu, která registrovaným uživatelům umožňuje:*

- *vytvářet si osobní nebo jiný profil, který je obvykle alespoň zčásti veřejný (přístupný komukoliv)*
- *vzájemnou komunikaci registrovaných uživatelů, sdělování vlastních názorů, upozorňování na zajímavé události nebo obsah přístupný prostřednictvím internetu (obvykle s uvedením hypertextového odkazu)*
- *sdílení obsahu, zejména fotografií a videa*
- *provozovat chat a řadu dalších aktivit*“⁹⁵

Sociální sítě jsou tedy internetovou službou, která svým uživatelům umožňuje vytvářet veřejné či soukromé profily a poskytuje prostor pro vytváření a sdílení obsahu či provozování jiných aktivit (např. komunikaci mezi uživateli prostřednictvím tzv. chatů a diskuzních fór).⁹⁶

Nejpopulárnější a nejznámější sociální sítí na světě je **Facebook**, který byl založen v roce 2004 a umožňuje uživatelům sdílet své názory, fotografie, videa a další druhy obsahu. Počet aktivních uživatelů této sítě meziročně roste a v tuto chvíli jej využívá přes 3 mld. světové populace. Mladá generace však příliš Facebook nevyužívá a přechází na jiné platformy – mezi ty nejpopulárnější patří TikTok a Instagram.⁹⁷

Instagram je populární síť využívána zejména jako mobilní aplikace, která se především zaměřuje na sdílení fotografií a videí, nicméně nabízí i běžné funkce sociálních sítí, jako je sdílení nejrůznějších příspěvků mezi uživateli. Instagram byl v roce 2012 koupen společností Facebook (resp. Meta Platforms) a v současné době má více než 1,3 mld. aktivních uživatelů.⁹⁸

TikTok je čínská sociální síť, která vznikla v roce 2017 a je zaměřena na sdílení krátkých videí. V současné době tuto platformu využívá více než 2 mld. uživatelů. Jedna

⁹⁵ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Sociální sítě – Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2023, s. 31-32. [online]. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/166-socialni-site-uvod-do-problematiky-2023-kopeccky-krejci/file>

⁹⁶ KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu – Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 24. ISBN 9788024755953

⁹⁷ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Sociální sítě – Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2023, s. 31-32. [online]. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/166-socialni-site-uvod-do-problematiky-2023-kopeccky-krejci/file>

⁹⁸ Tamtéž, s. 35-38.

z podstatných funkcí TikToku je speciální algoritmus, který uživateli zobrazuje zajímavý (cílený) obsah na základě jeho chování na síti. Tato aplikace se díky své jednoduchosti a schopnosti rychle šířit virální obsah stala fenoménem v oblasti sociálních sítí.

Youtube je největší online platforma na světě, která umožňuje sdílení videí (či jejich prohlížení bez nutnosti registrace). V roce 2006 byla koupena společností Google a v dnešní době poskytuje ohromný prostor, v němž mohou lidé nalézt videa téměř jakéhokoliv tématu. V dnešní době je tato platforma kulturním fenoménem a umožnila vzniku nových profesí, jako jsou youtuberi či influenceři.⁹⁹

X (Twitter) je sociální síť umožňující sdílet krátké zprávy – tzv. tweety, které mohou obsahovat text, obrázky i videa. Twitter je velmi významnou sociální platformou fungující jako globální veřejný prostor, v němž mohou lidé sdílet názory na aktuální dění ve společnosti. Vedle běžných lidí Twitter hojně využívají novináři, celebrity, ale také politici, kteří jeho prostřednictvím sdělují své politické názory. V roce 2023 byl Twitter odkoupen miliardářem Elonem Muskem, který se zasazuje o to, aby byl Twitter místem pro svobodu projevu. Platforma však čelí velké kritice za to, že je zneužívána pro šíření dezinformací a její obsah není adekvátně moderován.¹⁰⁰

Sociální sítě zastávají velmi významnou, negativní roli v oblasti šíření dezinformací na internetu, a to kvůli jejich dominantnímu postavení v oblasti šíření informací ve společnosti. Výše uvedené patří mezi ty nejvýznamnější, ale existuje řada dalších, které budou uvedeny v praktické části práce.

3.8.1 Sociální sítě jako veřejný prostor

Z hlediska formálně právního jsou sociální sítě soukromoprávními subjekty. Podle názorů odborné veřejnosti bychom však na sociální sítě neměli pohlížet jako na obyčejné poskytovatele služeb informační společnosti. V poslední době bývá stále více poukazováno na značný vliv sociálních sítí na společenský diskurz – někteří autoři zmiňují, že dnes jsou sociální sítě v souvislosti s regulací projevů (ukládání obsahu) mocnější než státy.¹⁰¹

⁹⁹ KOPECKÝ, K., KREJČÍ, V. *Sociální sítě – Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2023, s. 44. [online]. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://e-bezpecni.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/166-socialni-site-uvod-do-problematiky-2023-kopeccky-krejci/file>

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 51.

¹⁰¹ SVOBODA, T. *Sociální sítě a veřejný zájem. Právník*. AV ČR, Ústav státu a práva, 2021, vol. 160, No 7, s. 585. ISSN 0231-6625. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2021/7/6_Svoboda_580-596_7_2021.pdf

Pokud přijímáme existenci veřejného prostoru v běžném (fyzickém) světě a nutnost jeho právní regulace, nabízí se pochopitelná otázka, zda by neměla být obdobná regulace uplatňována i v digitálním prostoru. Myšlenka zakotvení podobných pravidel v prostoru sociálních sítí je však velmi problematická. Sociální sítě jsou jako soukromé subjekty nositeli základních práv, se kterými by podobná pravidla kolidovala. K tomu je však vhodné dodat, že již za současné právního stavu přístup na sociální sítě souvisí s otázkou ochrany svobody projevu. Obecně platí, že ochranu veřejného zájmu sociálními sítěmi lze rozdělit do dvou rovin – obligatorní a fakultativní obsahové regulace. Obligatorní je právem vyžadovaná regulace směřující na protiprávní jednání. V současné době je tato regulace v rámci unijního práva založena na principu *notice and takedown* (povinnost odstranění závadného obsahu po upozornění na jeho existenci). Fakultativní regulace spočívá v regulaci obsahu sociálními sítěmi, resp. z jejich popudu bez návaznosti na konkrétní právní normu. Za nejvýznamnější příklad takového zásahu lze označit zrušení twitterového účtu Donalda Trumpa v roce 2021 (v reakci na jeho problematické příspěvky sdílené po prohraných prezidentských volbách). Twitter svůj krok tehdy obhajoval potřebou ochrany veřejné bezpečnosti (*public safety*).¹⁰²

Jedna z nevlivnějších sociálních sítí Facebook na svých stránkách upravuje soubor pravidel (tzv. Zásady komunity)¹⁰³, podle kterých odstraňuje závadný obsah nebo profily uživatelů, a to společně s návody, jakým způsobem mohou uživatelé závadný obsah nahlásit. Vedle projevů podněcujících násilí, projevů sexuálního zneužívání a nenávistných projevů se Zásady komunity věnují např. i dezinformacím. Otázkou však je, do jaké míry jsou tato pravidla skutečně uplatňována.

Z výše uvedeného plyne, že i veřejný zájem lze naplňovat prostřednictvím zájmu soukromého, což podporuje názor, že není třeba prostor sociálních sítí pojímat jako jakýsi nový veřejný prostor. Přístup na sociální sítě nicméně již v rámci současné právní regulace souvisí např. s otázkou ochrany svobody projevu, která se zdá být hlavním tématem diskuze o možné právní regulaci sociálních sítí. Existují názory, že fakultativní regulací obsahu ze strany sociálních sítí může být zasažena svoboda projevu uživatelů.¹⁰⁴

¹⁰² SVOBODA, T. *Sociální sítě a veřejný zájem. Právník. AV ČR, Ústav státu a práva*, 2021, vol. 160, No 7, s. 583. ISSN 0231-6625. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2021/7/6_Svoboda_580-596_7_2021.pdf

¹⁰³ Zásady komunity dostupné na: <https://transparency.fb.com/cs-cz/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%2F>

¹⁰⁴ SVOBODA, T. *Sociální sítě a veřejný zájem. Právník. AV ČR, Ústav státu a práva*, 2021, vol. 160, No 7, s. 587. ISSN 0231-6625. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2021/7/6_Svoboda_580-596_7_2021.pdf

3.9 Regulace na úrovni EU

V rámci EU až donedávna neexistovalo v oblasti boje s dezinformacemi jednotné legislativní řešení, které by mělo dopad na národní legislativy členských států. Evropská komise v roce 2018 sice přijala Kodex postupu proti dezinformacím, ale jednalo se o samoregulační nástroj, tzn. že participující subjekty se ke Kodexu připojovaly dobrovolně. Mezi signatáře Kodexu patřily některé sociální platformy – např. Facebook, Google či Twitter. V preambuli tento Kodex dezinformaci definoval jako informaci šířenou za účelem ekonomického zisku nebo záměrného klamání, která může (vedle dalšího) představovat hrozbu pro demokratickou politiku. Výslovně pak vyňal z definice satiru a parodii.¹⁰⁵

Z důvodu posílení původní verze Kodexu přijala Evropská komise v roce 2022 jeho novou verzi. Potřeba posílit Kodex plynula z neefektivity původní verze, která se odrážela zejména v nedostatečné kontrolovatelnosti a vymahatelnosti zcela dobrovolného Kodexu. Zároveň byl významně rozšířen počet signatářů. Zásadním rozdílem oproti původní verzi je to, že posílený Kodex již není ryze samoregulačním nástrojem. Přestože i pro novou verzi Kodexu platí, že signatáři se k němu připojují dobrovolně, je navázána na novou evropskou legislativu v oblasti digitálních služeb známou jako Akt o digitálních službách (dále jen „DSA“), který byl schválen Evropským parlamentem a Radou EU v roce 2022.¹⁰⁶

Kodex obsahuje řadu závazků, přičemž pro účely této práce postačí uvést, že upravuje pravidla pro (i) omezení příjmů z reklamy pro šířitelé dezinformací; (ii) zlepšení postavení uživatelů v souvislosti s rozpoznáním dezinformací; (iii) odměňování ověřovatelů faktů; (iv) zajištění transparentnosti politické reklamy; (v) zřízení centra pro transparentní přehled o provádění Kodexu.¹⁰⁷

¹⁰⁵ PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů (studie)*. Advokátní deník, 2022. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/23/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie/>

¹⁰⁶ MVČR. *Posílení evropského kodexu zásad boje proti dezinformacím*. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/posileni-evropskeho-kodexu-zasad-boje-proti-dezinformacim.aspx>

¹⁰⁷ Oficiální internetová stránka EU. *Posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím*. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/posileny-kodex-zasad-boje-proti-dezinformacim-2022-06-16_cs

3.9.1 Akt o digitálních službách

DSA (Digital Services Act)¹⁰⁸ vešel v platnost v únoru 2024. Tento akt se vztahuje na všechny online zprostředkovatele poskytující služby v rámci EU, přejímá předchozí pravidla týkající se odpovědnosti poskytovatelů služeb informační společnosti stanovená ve Směrnici o elektronickém obchodu, avšak přichází s novými pravidly týkajícími se zejména hostingových služeb, které nově dělí na služby typu hosting, online platformy a velmi velké online platformy (s více než 45 milióny uživatelů), pro která stanovuje přísnější pravidla.¹⁰⁹

V případě **hostingových služeb** nebudou poskytovatelé odpovědní za informace ukládané na žádost příjemce služby, pokud „*poskytovatel služby neví o protiprávní činnosti nebo nezákonném obsahu a s ohledem na nárok na náhradu škody si není vědom skutečností nebo okolností, z nich by byly protiprávní činnost nebo nezákonný obsah zjevné; nebo jakmile poskytovatel služby zjistí protiprávní činnost nebo nezákonný obsah nebo se o nich dozví, urychleně přijme opatření vedoucí k odstranění dotyčného nezákonného obsahu ke znemožnění přístupu k němu.*“¹¹⁰ DSA však stanovuje výjimky, za kterých nebudou poskytovatelé služeb nezpůsobilí pro zproštění odpovědnosti, a sice, pokud budou provádět dobrovolná vyšetřování z vlastní činnosti s cílem vyhledat a odstranit nezákonný obsah.¹¹¹ Co se týká nových povinností, Online platformy jsou nově povinny zřídit systém pro oznamování nezákonného obsahu, vyřizování stížností v souvislosti s vyloučeným nezákonným obsahem, informovat donucovací orgány při podezření na závažné trestné činy, uchovávat informace o obchodnících využívajících jejich služby, transparentně informovat o okolnostech poskytované reklamy na internetu a další. Velmi velké online platformy, u kterých je kvůli jejich dosahu vnímáno nejvyšší riziko pro společnost, jsou navíc povinny provádět posouzení systémových rizik vznikajících v důsledku jejich činnosti a přijímat opatření k jejich zmírnění. Dále se mimo jiné musejí podrobit nezávislým auditům a umožnit přístup ke svým údajům koordinátorovi digitálních služeb v členské zemi, ve které je služba poskytována (nebo Evropské Komisi).¹¹²

¹⁰⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) a o změně směrnice 2000/31/ES.

¹⁰⁹ Důvodová zpráva k návrhu DSA. [online]. [cit. 2022-12-31]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825>

¹¹⁰ Čl. 5 DSA.

¹¹¹ Důvodová zpráva k návrhu DSA. [online]. [cit. 2022-12-31]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825>

¹¹² Tamtéž.

Důležitým nástrojem, který DSA zavedla, je povinnost poskytovatelů hostingových služeb zavést mechanismy *notice and action*, které umožní třetím stranám (uživatelům) nahlašovat nezákonný obsah. Na tato oznámení musí poskytovatel bez zbytečného odkladu reagovat a uvědomit uživatele o způsobu vypořádání takového podnětu.¹¹³ Povinností poskytovatele přitom není nahlášený obsah odstranit, ale očekává se, že k tomu přistoupí, pokud bude oznámení dostatečně přesné, odůvodněné a bude poukazovat na zjevné porušení zákona bez nutnosti podrobného právního zkoumání. Cílem DSA však není pouze potírání nezákonného obsahu, ale rovněž ochrana před neoprávněným odstraněním.¹¹⁴ Ochranu práv uživatelů před neoprávněným odstraněním jejich obsahu mají zajistit pravidla pro moderování obsahu. Pokud se poskytovatel rozhodne jakýkoliv obsah odstranit, musí o tom informovat uživatele, který daný obsah nahrál, a to včetně odůvodnění, proč byl smazán. Zároveň je povinností poskytovatele umožnit danému uživateli se proti smazání obsahu odvolat, a pokud by odvolání nevedlo k vyřešení sporné situace, může se podle DSA uživatel obrátit na mimosoudní řešení sporů (na náklady platformy). Na to, zda internetové služby splňují své povinnosti přitom dohlíží samostatný veřejný organ, tzv. koordinátor digitálních služeb, na něhož se mohou se stížností obrátit i uživatelé. Tento mechanismus platí pro uživatele, nicméně veřejné orgány (soudy, policie apod) mají možnost nařídít smazání určitého obsahu direktivně.¹¹⁵ Poskytovatelé však v souladu se článkem 7 DSA nadále nebudou „*povinni sledovat informace, které přenášejí nebo ukládají, ani aktivně vyhledávat skutečnosti či okolnosti, které naznačují protiprávní činnost*“.¹¹⁶

Kapitola IV DSA pak obsahuje ustanovení o provádění a vymáhání tohoto nařízení. Vymáhání nových pravidel mají zajistit koordinátoři národních služeb, kteří disponují řadou pravomocí – mohou provádět kontroly u poskytovatelů či požádat jiné orgány veřejné správy o provedení kontroly; mohou také nařídít ukončení protiprávního jednání či uložit nápravná opatření vedoucí k jeho účinnému ukončení; mohou však také ukládat pokuty za nedodržení nařízení či penále za nesplnění příkazu.¹¹⁷

¹¹³ Článek 14 DSA.

¹¹⁴ WILMAN, F. *The Digital Services Act (DSA): An Overview*. SSRN, 2022. [online]. [cit. 2022-01-06]. s. 8. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4403433

¹¹⁵ MPO. *Jak řeší Akt o digitálních službách moderování obsahu na internetu?* 2022. [online]. [cit. 2022-01-06]. s. 8. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-spolecnost/jak-resi-akt-o-digitalnich-sluzbach-moderovani-obsahu-na-internetu---268571/>

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ Článek 41 DSA.

V případě **prostého přenosu** nebudou poskytovatelé odpovědní za přenášené informace, „*pokud nejsou původcem přenosu, nevolí příjemce přenášených informací a nevolí a nemění obsah přenášených informací.*“¹¹⁸

3.10 Legislativa vybraných států

Existují evropské státy, které zavedly legislativní mechanismy pro omezování šíření dezinformací již před zavedením DSA. V této části práce bude přiblížena zejména legislativa Německa, které je vyspělou demokracií a sdílí s námi nejen hranice, ale také základní hodnoty a principy demokracie. Pro účely srovnání pak budou zmíněny legislativní mechanismy Francie či postoje Finska, které je premiantem v této oblasti.

3.10.1 Německo

Německo přijalo dne 7. 9. 2017 s účinností od 1. 1. 2018 zákon na potírání závadného obsahu na internetových sítích pod názvem Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (dále jen „NetzDG“)¹¹⁹. Tento zákon, který se vztahuje výhradně na velké sociální sítě (s více než 2 miliony registrovaných uživatelů), upravuje zejména pravidla pro poskytovatele těchto sítí. Vedle toho dále upravuje pravidla pro vyřizování stížností uživatelů, pravidla notifikace závadného obsahu, způsoby reportování a další. NetzDG reguluje tzv. nezákonný projev, a to ve vazbě na trestní právo, tzn., že nedefinuje žádné nové skutkové podstaty, ale odkazuje na již schválená ustanovení trestního práva.¹²⁰ Mezi trestné činy, které souvisejí se šířením dezinformací, patří zejména projevy nenávisti, zobrazování násilí, pomluvy či veřejné podněcování k páčání trestného činu.¹²¹

V ustanovení § 3 NetzDG jsou upraveny podmínky vyřizování stížností a podnětů na nezákonný obsah. Poskytovatelé mají povinnost zajistit účinný a transparentní postup pro vypořádání stížností. Zároveň jsou povinni poskytnout uživatelům nepřetržitý a snadno

¹¹⁸ Článek 3 DSA.

¹¹⁹ Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG) ist seit dem 1. Oktober 2017 in Kraft.

¹²⁰ PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů (studie)*. Advokátní deník, 2022. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/23/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie/>

¹²¹ Presse – und Informationsamt der Bundesregierung. *Strafbare Inhalte wirksam bekämpfen*. 2024. [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/umgang-mit-desinformation/netzwerkdurchsetzungsgesetz-1875134>

přístupný servis k podávání těchto stížností. Poskytovatelé jsou po přijetí stížnost na nezákonný obsah povinni neprodleně stížnost prozkoumat a poté závadný obsah zablokovat, nebo odstranit. Poskytovatelé vyhotovují rozhodnutí o protiprávní povaze daného obsahu, které musejí poslat samoregulačnímu orgán do sedmi dnů od obdržení stížnosti (současně informují stěžovatele).¹²²

V případě, že provozovatel obdrží více než 100 stížností ročně, vzniká mu podle § 2 NetzDG ohlašovací povinnost. Poskytovatelé velkých online platform jsou navíc povinni zveřejňovat půlroční zprávy o stavu vyřizování stížnosti. V případě, že by řádně neplnili nové povinnosti spojené zejména se zaváděním mechanismů pro nahlašování protiprávního obsahu, mohou být pokutováni, a to do výše 5 milionů EUR (vůči osobě odpovědné za vyřízení stížnosti) či do výše 50 milionů EUR (vůči společnosti).¹²³

3.10.2 Francie

Další zemí EU, která přijala speciální právní úpravu v oblasti boje proti dezinformacím, je Francie – ta dne 22. prosince 2018 přijala tzv. Zákon o boji proti manipulacím s informacemi¹²⁴. Tento zákon je však na rozdíl od německého zákona zaměřen na boj s dezinformacemi v kontextu volebních kampaní. Je navázán na článek 163-1 Volební zákoníku (Art. L. 163-1 Code Électoral), podle něhož je možné v intervalu tří měsíců před vybranými volbami zastavit šíření dezinformací prostřednictvím internetových služeb, pokud by tyto informace mohly ovlivnit integritu voleb.¹²⁵

Článek 163-1 Volebního zákoníku upravuje povinnost, podle které *„Během tří měsíců předcházejících prvnímu dni měsíce voleb až do dne voleb samotných provozovatele online platform, jejichž dopad překračuje určitý počet uživatelů na francouzském území, s ohledem na obecný zájem, musí:*

¹²² HADAŠ, J. Dezinformace a fake news pohledem právních předpisů ve Spolkové republice Německo. EPRAVO.CZ, 2019. [online]. [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html?mail>

¹²³ MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s 62. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

¹²⁴ Francie. *Loi n° 2018-1202 du 22 décembre 2018 relative à la lutte contre la manipulation de l'information*. [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné z: <https://www.legifrance.gouv.fr/jorf/id/JORFTEXT000037847559>

¹²⁵ PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů (studie)*. Advokátní deník, 2022. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/23/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie/>

- *poskytovat poctivé, jasné a transparentní informace o totožnosti fyzické osoby nebo o názvu společnosti a sídle právnické osoby, která poskytla úplatu za uveřejněný obsah;*
- *poskytovat uživateli spravedlivé, jasné a transparentní informace o použití jeho osobních údajů v souvislosti s propagací informačního obsahu týkajícího se debaty v obecném zájmu;*
- *zveřejnit výši úplaty za propagaci takového informačního obsahu.*¹²⁶

V článku 163-2 Volebního zákoníku jsou pak upraveny postupy případné žaloby proti porušení těchto předpisů. Žalobu může podat jakákoliv osoba, která má oprávněný zájem. Žaloby se podávají u civilního soudu a rozhodnutí o předběžném opatření se vydá do 48 hodin od podání žaloby. Zákon o boji proti manipulacím s informacemi dále rozšiřuje pravomoci CSA (nezávislé francouzské veřejnoprávní autority pro regulaci audiovizuálního obsahu). CSA může zasáhnout zákazem rozhlasového a televizního vysílání představující riziko útoku na svobodu, veřejný pořádek, ohrožení zájmů národa a dalších případech. V neposlední řadě jsou provozovatelé online platform povinni zřídit snadno dostupné přístupy, na kterých bude umožněno hlásit závadný obsah.¹²⁷

3.10.3 Ostatní státy EU

V rámci EU lze nalézt další státy, které se rozhodli řešit problematiku boje s dezinformacemi, a to jak legislativním, či jiným (kombinovaným) způsobem.

Kupříkladu sousední Slovensko přijalo v roce 2022 zákon č. 55/2022 Z. z., o niektorých opatreniach v súvislosti so situáciou na Ukrajine, ktorý novelizoval zákon č. 69/2018 Z. z., o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon nově umožňuje slovenskému Národnímu bezpečnostními úřadu blokovat webový obsah, přičemž byla jeho přijetím rovněž upravena definice škodlivého obsahu. Zajímavostí je, že blokování webů mělo být časově omezené (původně do 30. 6. 2022), nicméně další novelou se termín protáhl do 30. 9. 2022 a následně do 26. 2. 2023.¹²⁸

¹²⁶ Český překlad čl. 163-1 uvedeného Volebního zákoníku – Hadaš, Jiří. Dezinformace a fake news pohledem zákonů ve Francii. EPRAVO.CZ, 2019. [online]. [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html?mail>

¹²⁷ Tamtéž.

¹²⁸ PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů (studie)*. Advokátní deník, 2022. [online]. [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/23/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie/>

Za premianta v oblasti boje s dezinformacemi je v poslední době hojně označováno Finsko.¹²⁹ Úspěch Finska v boji proti dezinformacím však nepramení z nějaké speciální právní regulace, ale je založen na tom, že finská společnost se pyšní velkou důvěrou tamních občanů ve státní instituce, a naopak nízkou tendencí podléhat dezinformacím. Podle odborné veřejnosti je to způsobeno tím, že finský vzdělávací systém klade důraz na výuku kritického myšlení, v rámci které se děti učí rozeznávat pravdivé informace od falešných. Obranu proti dezinformacím nicméně zajišťují ve Finsku i Národní agentura pro nouzové zásobování (jedná se o ústřední vládní agenturu) a řada nevládních a dobrovolných organizací (např. Fatabaari). Jedná se o určitou kombinaci vládních opatření, pokročilé občanské společnosti a v neposlední řadě kvalitního vzdělávacího systému, která řadí Finsko mezi vzory v boji proti dezinformacím.

3.11 Shrnutí teoretické části

Teoretická část práce se zabývala právními aspekty problematiky šíření dezinformací v internetovém prostředí, a to na základě rešerše a vyhodnocení dostupných poznatků zahrnujících především platnou právní úpravu, související judikaturu a odborné články.

Dezinformace

V kapitole 3.1 jsou uvedeny dvě definice „dezinformace“ používané státními institucemi, z nichž byla jako vhodnější pro účely práce vybrána definice vycházející z *Analýzy připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*, která je obecnější a zahrnuje všechny relevantní prvky charakterizující daný jev. V souladu s touto definicí budou dezinformace pro účely této práce chápány jako nepravdivé či manipulativní projevy, jejichž cílem je ovlivnit názor adresáta.

V kapitole 3.1.1 byly vysvětleny konkrétní druhy dezinformací a další související jevy. Mezi dezinformace, se kterými se můžeme na internetu setkat, patří *Hoaxy* (nepravdivé poplašné zprávy), *fake news* (falešné informace), *deep fake* (falešná videa), *misinformace* (neúmyslně šířené dezinformace) a v jistém smyslu *satira*, která je však vnímána pozitivně. V rámci šíření dezinformací zastává významnou roli tzv. *microtargeting*, marketingový nástroj přizpůsobující internetovým uživatelům obsah s využitím výpočetních algoritmu. Microtargeting je potenciální hrozbou, neboť může vést k názorové radikalizaci uživatelů,

¹²⁹ ŠÁDA, P. Boj proti dezinformacím v ČR a ve Finsku: komparativní perspektiva. Brno, 2022. [online]. [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o0gz6/bakalaraska_prace_finalni_verze.pdf
Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Prof. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD.

kteří se v důsledku cílení obsahu ocitají v informační bublině a je u nich potlačováno kritické zhodnocení informací. Dezinformace jsou v dnešní době chápány velmi negativně v souvislosti s hybridními hrozbami vedenými cizími státy (zejména Ruskou federací), na což již řadu let poukazuje BIS ve svých výročních zprávách.

Instituce zabývající se šířením dezinformací

V kapitole 3.2 jsou uvedeny státní instituce zabývající se šířením dezinformací. Klíčovým orgánem, který monitoruje a vyhodnocuje tyto hrozby je Centrum proti hybridním hrozbám (dříve Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám) spadající pod Ministerstvo vnitra. Na boji s dezinformacemi se však podílí další dotčené resorty (MO, MS, MPO a MŠMT), které společně s Ministerstvem vnitra vypracovaly klíčový dokument s názvem *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. Tato poměrně rozsáhlá zpráva obsahuje kompletní přehled připravenosti ČR čelit dezinformační vlně se zaměřením na využitelné nástroje (včetně nástrojů právních) a kapacity (např. personální). Ze zprávy plyne, že ČR není připravena čelit dezinformační vlně a poukazuje přitom na chybějící legislativu, kvalitní vzdělávání či personální a organizační kapacity. V této kapitole byla rovněž zmíněna důležitá úloha bezpečnostních složek BIS, NÚKIB a Vojenského zpravodajství, které dlouhodobě na hrozby spojené se šířením dezinformací poukazovaly. Vojenské zpravodajství po zahájení ruské invaze sehrálo rovněž zásadní roli v otázce blokace dezinformačních webů, neboť společně s vládou žádalo sdružení poskytovatelů internetových služeb o zablokování konkrétních webů. Tento se později stal terčem kritiky, čemuž se věnuje případová studie praktické části.

Právo na svobodu projevu a právo na informace

V kapitole 3.3 byly rozebrány právní aspekty *svobody projevu a práva na informace*, jakožto základních práv, bez jejichž znalosti nelze navrhopvat jakákoliv legislativní opatření pro omezování šíření dezinformací. Z uvedených poznatků plyne, že právo na svobodu projevu je možné omezit pouze v odůvodněných případech a při dodržení tří podmínek – případný zásah musí sledovat legitimní cíl, musí existovat právní norma pro dané omezení a zároveň se musí jednat o zásah nezbytný v kontextu demokratické společnosti.

Ochrana osobnosti v soukromém právu

V kapitole 3.4 byly rozebrány právní aspekty ochrany osobnosti v soukromém právu se zaměřením na zásahy do osobnostních práv v kontextu šíření dezinformací. Dezinformace

budou ze své podstaty nejčastěji zasahovat do práva na *důstojnost a čest*, které je základním právem v souladu s Listinou. Jako základní právo se však bude dostávat do kolize s právem na svobodu projevu a při řešení těchto situací se musí přihlížet k řadě kritérií – zejména k povaze nepravdivého výroku (zda jde o skutkové tvrzení či hodnotící soud), obsahu výroku, formě výroku, postavení poškozené osoby, ale např. i k tomu, zda byl daný zásah natolik intenzivní, že jej nelze v demokratické společnosti tolerovat. Na základě těchto kritérií je možné určit, zda se jedná o neoprávněný zásah do osobnostních práv. Právníkové osoby se mohou rovněž domáhat práva na ochranu osobnosti, konkrétně před neoprávněným zásahem do jejich *pověsti a soukromí*, přičemž mechanismy pro posouzení takového zásahu jsou obdobné.

Internetové právo

V kapitole 3.5 byly rozebrány aspekty internetového práva, a to za účelem vymezení aktérů pohybujících se v internetovém prostředí včetně jejich práv a povinností. Stěžejní zákon regulující internetové služby (resp. *služby informační společnosti*) je ZSIS, do něhož byly implementovány některé evropské směrnice, aby byl v souladu s unijním právem. *Služby informační společnosti* jsou podle tohoto zákona veškeré služby, které jsou poskytovány elektronicky na žádost uživatele a zpravidla za úplatu, přičemž podmínka *za úplatu* zahrnuje výdělků od inzerentů reklam. Poskytovatelé těchto služeb lze rozdělit podle druhu služby, kterou nabízejí – těmi jsou *mere conduit*, *caching* a *hosting*. Pro účely této práce jsou důležité zejména služby typu **hosting**, které spočívají v ukládání cizího obsahu na různé internetové platformy (např. sociální sítě). V kontextu šíření dezinformací je zásadní otázkou, kdo za sdílený obsah odpovídá. V odpovědi na tuto otázku je nejprve třeba určit, zda se jedná o obsah *vlastní* nebo *cizí*. Poskytovatelé hostingových služeb odpovídají za vlastní obsah vždy, a to i případě, že jej převzali, avšak následně sdíleli tak, jako by byli jeho autory. V případě cizího obsahu je tato problematika složitější, neboť s ohledem na velké množství sdílených dat byl Směrnicí o elektronickém obchodu zaveden institut tzv. *bezpečného případu*. Tento institut zbavuje poskytovatele povinnosti aktivního dohledu nad cizím obsahem, nicméně směrnice DSA přišla s dílčími změnami (resp. doplněním), které budou rozebrány dále.

Trestné činy související se šířením dezinformací

V kapitole 3.7 byly rozebrány skutkové podstaty trestných činů, které mohou zahrnovat šíření dezinformací. V českém právním řádu není doposud definováno šíření

dezinformací jako trestný čin, nicméně některé existující skutkové podstaty trestných činů mohou šíření dezinformací pojmout – bude se jednat o trestný čin Pomluvy ve smyslu § 184 TZ, Šíření poplašné zprávy podle § 357 TZ, resp. o různé okruhy trestných činů související s nenávistnými projevy vůči určitým skupinám obyvatel, s propagováním hnutí potlačující lidská práva či trestné činy podněcující ke spáchání teroristického činu. V praxi jsou však ve spojení se šířením dezinformací využívány zřídka, protože primárně na danou problematiku necílí.

Sociální sítě

V kapitole 3.8 byly definovány sociální sítě a následně uvedeny ty nejpopulárnější, mezi něž patří Facebook, Instagram, Youtube, TikTok a X(Twitter). Na sociální sítě klade diplomová práce důraz, protože jsou jakýmsi novým veřejným prostorem, který doposud nebyl ve vztahu k šíření dezinformací příliš regulován. Některé sociální sítě mají svá pravidla, podle kterých odstraňují závadný obsah, ale jedná se pouze o dobrovolné nástroje. Na rozdíl od toho fyzického veřejného prostoru, je však ten digitální poskytován soukromými subjekty, a proto je důležité dbát i na to, aby nově nastavená pravidla (normy) nekolidovala s právy těchto subjektů.

Regulace na úrovni EU

V kapitole 3.9 bylo objasněno, že v rámci EU donedávna neexistovala jednotná pravidla, která by šíření dezinformací obligatorně regulovala. Evropská komise sice přijala Kodex postupu proti dezinformacím, ale tento nástroj byl samoregulační a dobrovolný. V roce 2024 však přišla poměrně výrazná změna, protože vešel v platnost tzv. Akt o digitálních službách (DSA), který zavedl nová pravidla týkající se zejména hostingových služeb. Poskytovatelé těchto služeb, mezi něž patří i sociální sítě, jsou například nově povinni zřídit mechanismy pro nahlašování nezákonného obsahu od třetích stran (uživatelů, veřejných orgánů apod.) a podle stanovených pravidel na tato ohlášení reagovat (např. odstraněním nezákonného obsahu). Vymáhání pravidel by měl zajistit tzv. koordinátor národních služeb, kterého si určí členské země a který bude disponovat řadou pravomocí.

Legislativa vybraných států.

V kapitole 3.10 byly uvedeny přístupy vybraných států EU, které určité právní nástroje pro omezování šíření dezinformací již zavedly. V první řadě jde o Německo, které v roce 2017 přijalo zákon zaměřený na vlivné sociální sítě. Částečně se jedná o podobný přístup,

který později zavedl DSA, spočívající mimo jiné v zavedení pravidel pro nahlašování závadného obsahu. Tento zákon je zaměřen na regulaci nezákonného projevu, nicméně nedefinuje novou skutkovou podstatu zahrnující šíření dezinformací. Dalším příkladem je Francie, která rovněž přijala speciální právní úpravu v oblasti šíření dezinformací. Francie přijala zákon, který je zaměřen především na omezení dezinformací před volbami a je navázán na Volební zákoník. Podle tohoto zákona je povinností provozovatelů internetových služeb během tří měsíců před volbami poskytovat transparentní informace o poskytnutých úplatách za uveřejněný propagační obsah a zřídit mechanismus pro nahlašování závadného obsahu. Vedle toho zákon rozšířil pravomoci veřejného orgánu dohlížejícího na rozhlasové a televizní vysílání v případě rizika útoku na veřejný pořádek. Slovensko oproti tomu zvolilo cestu blokace škodlivého obsahu, když v reakci na zahájení ruské invaze přijalo speciální zákon umožňující dočasně blokovat dezinformační weby. Jako poslední stát, který velmi úspěšně čelí dezinformacím, bylo uvedeno Finsko, které ovšem nepřijalo žádnou speciální právní úpravu zaměřenou na boj s dezinformacemi, nýbrž klade důraz na vzdělávací programy podporující kritické myšlení u dětí.

Shrnutí

Z poznatků teoretické části plyne, že v ČR neexistuje právní úprava, která by efektivně řešila šíření dezinformací na internetu. Trestní zákoník sice upravuje trestné činy, které mohou v určitých situacích zahrnout šíření dezinformací, ale v praxi jsou ve spojení s dezinformacemi využívány zřídka, neboť primárně na tuto problematiku necílí. Pokud se ČR rozhodne legislativní cestou regulovat šíření dezinformací na internetu, bude zákonodárce postaven před nesnadný úkol, protože při hledání nástrojů pro omezování dezinformací bude nutné dbát na to, aby přijaté opatření nebylo v rozporu se základními právy – zejména právem na svobodu projevu a právem na informace. Zároveň bude nutné vymezit, co všechno bude šíření dezinformací zahrnovat, a pro tyto účely by bylo vhodné podrobně analyzovat, jakou povahu mají dezinformace šířené na internetu, kdo je šíří a jakými kanály se šíří – této problematice se mimo jiné věnuje praktická část diplomové práce.

Při hledání vhodných opatření je nicméně možné najít inspiraci u některých států EU, které určitým způsobem již šíření dezinformací regulují – např. Německo nebo Francie. Zároveň nově vešlo v platnost poměrně revoluční nařízení EU (Akt o digitálních službách), které zavádí nová pravidla pro poskytovatele internetových služeb. Praktická část práce se

proto bude zabývat i tím, ve kterých oblastech si lze vzít inspiraci ze zahraničí s přihlédnutím k novým pravidlům unijního práva.

4 Vlastní práce

Vlastní práce je rozdělena do tří hlavních částí. První část obsahuje případovou studii, která byla vytvořena za účelem objasnění povahy dezinformací šířených v souvislosti s probíhající válkou na Ukrajině. Druhá část obsahuje případovou studii, která se zabývá blokací dezinformačních webů, ke které došlo bezprostředně po zahájení ruské invaze v první polovině roku 2022. Třetí část pak obsahuje dotazníkové šetření vytvořené s cílem analyzovat chování obyvatel ČR na internetu a zjistit, jaké nástroje považují za vhodné pro boj se šířením dezinformací.

4.1 Případová studie – proruské dezinformace

V této kapitole byla vypracována případová studie, která si klade za cíl odpovědět na otázku: *jakou povahu mají proruské dezinformace v souvislosti s válkou na Ukrajině*. Objasnění povahy těchto dezinformací může pomoci při hledání vhodných opatření pro omezování dezinformací.

4.1.1 Proruská dezinformační kampaň

Od počátku invaze ruských ozbrojených sil na Ukrajinu, která započala 24. února 2022, se českým (resp. evropským) veřejným informačním prostorem šíří různé proruské narativy odůvodňující a ospravedlňující tento mimořádně vážný vojenský akt vyvolaný Ruskou federací. Bez ohledu na pravdivost těchto narativů, jedná se o válečnou propagandu, jejímž přirozeným cílem je destabilizace společnosti nepřátelských států, mezi něž patří i Česká republika jako jeden z členských států EU a NATO.

Počátky ruské dezinformační kampaně související s válkou na Ukrajině sahají daleko před únor roku 2022, ale její základní komponenty lze nalézt v projevu ruského prezidenta Vladimira Putina ze dne 24. února 2022, v němž oznámil zahájení tzv. speciální vojenské

operace. V tomto projevu, jehož překlad je dostupný zde¹³⁰, ruský prezident odůvodňoval vojenskou agresi řadou propagandistických narativů, které lze shrnout do těchto okruhů:

- speciální vojenská operace je nezbytnou sebeobranou Ruska proti rozpínavým snahám západu, který touží zabrat další ruská území,
- na Ukrajině probíhala genocida ruskojazyčného obyvatelstva,
- ve vedení Ukrajiny stojí krajní nacionalisté a nacisté.

V tomto projevu Putin nezmínil řadu dalších narativů, které ruská propaganda historicky prohlašuje – například, že Ukrajina není svrchovaný stát, že Rusko vede válku za křesťanské a tradiční hodnoty, nebo že USA na Ukrajině financovaly a vyvíjely biologické zbraně. Všechny zmíněné narativy byly řadou odborných a mezinárodních institucí vyvráceny a označeny za nepravdy – například českým zastoupením EU¹³¹, a proto jej lze označit za dezinformace. Ruskou propagandu je nutné rozdělit na tu, která je cílena na Rusy, a na druhé straně na takovou, která je cílena mimo Rusko. Tato studie se bude zabývat pouze tím druhým případem – na propagandu a dezinformace směřující mimo Rusko, a to speciálně na Českou republiku.

Podle průzkumu veřejného mínění, který byl publikován serverem iRozhlas¹³² v červnu roku 2023, důvěřuje Kremlem šířeným narativům (např. že Rusko bylo dotlačeno do války na Ukrajině aliancí NATO) zhruba 10 % dotázaných – jedná se o počet lidí, kteří s těmito výroky rozhodně nebo spíše souhlasí. Uvedené číslo není příliš překvapivé, protože v české společnosti je možné v posledních letech pozorovat, že zhruba 10 % obyvatel tvoří poměrně silné jádro příznivců konspiračních teorií. Jedná se o lidi, kteří nedůvěřují současnému demokratickému zřízení, veřejnoprávním médiím a sdílejí mezi sebou, především na sociálních sítích, nejrůznější dezinformace – proti očkování na COVID-19, o nebezpečí spojeném s přijímáním migrantů apod. Podíl lidí, kteří podléhají těmto nejzávažnějším dezinformacím, se v posledních letech příliš nemění (stagnuje), což lze v jistém ohledu

¹³⁰ SEZNAM ZPRÁVY. *Dokument: Slova, jimiž Putin rozpoutal bezprecedentní válku*. 2022. [online]. © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dokument-slova-jimiz-putin-rozpoutal-bezprecedentni-valku-190232>

¹³¹ EVROPSKÁ KOMISE – Zastoupení v Česku. *Dvanáct mýtů o ruské válce na Ukrajině*. 2023. [online]. [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/dvanact-mytu-o-ruske-valce-na-ukrajine-2023-02-24_cs

https://czechia.representation.ec.europa.eu/dvanact-mytu-o-ruske-valce-na-ukrajine-2023-02-24_cs

¹³² iROZHLAS. *Společnost nedůvěry: ruským dezinformacím věří v Česku jen tvrdé konspirační jádro*. 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/spolecnost-neduvery-serial-rusko-dezinformace-konspirace-vyzkum-weby-telegram_2306140500_pik

vnímat pozitivně (zvláště v souvislosti se šířením proruských narativů o válce na Ukrajině, protože to dokazuje, že nejsou schopny českou společnost významně ovlivnit a destabilizovat).

Ruská dezinformační kampaň se zdaleka neomezuje na šířené kremelských narativů o válce na Ukrajině. Jedná se o rozsáhlý dezinformační ekosystém, na který Ruská federace vynakládá značné prostředky. Za primární šířitele ruské propagandy lze označit ruské zpravodajské agentury napojené na Kreml, které jsou financovány z ruského státního rozpočtu – mezi ně patří např. Russia Today nebo Sputnik¹³³. Tyto agentury vytvářejí v zahraničí celou řadu vedlejších kanálů (zejména na sociálních sítích) a šíří informace, které vyhovují ruské propagandě, a které jsou navíc navrhované tak, aby cílily na různé publikum. Tímto způsobem se ruské narativy v rámci hybridního působení dostávají do veřejného prostoru, odkud je přebírají alternativní média (dezinformačními weby), politici nebo jednotlivci, kteří mají tisíce sledujících na sociálních sítích.

4.1.2 Dezinformace šířené v českém internetovém prostředí

Od počátku ruské invaze se na českých webech a sociálních sítích šířilo ohromné množství manipulativních dezinformací souvisejících nejen se situací na Ukrajině, ale rovněž s uprchlíky, kteří byli donuceni před konfliktem utéct. Velký podíl na šíření těchto dezinformací měly právě sociální sítě, které se staly velmi efektivním nástrojem a útočištěm proruské propagandy. Častým nástrojem dezinformátorů se staly šokující titulky a senzační zprávy vzbuzujících zvědavost či pohoršení.

Na české publikum často cílily zprávy, které měly české občany odradit od vojenské pomoci Ukrajině – jako příklad lze uvést příspěvek sdílený na síti Twitter dne 23. března 2022.

¹³³ Fungování ruského informačního ekosystému podrobně popisuje dokument publikovaný americkou vládou z roku 2020 dostupný zde: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/08/Pillars-of-Russia%E2%80%99s-Disinformation-and-Propaganda-Ecosystem_08-04-20.pdf

Obrázek 3 - Příklad dezinformačního příspěvku na internetu

Zdroj: https://www.jsns.cz/nove/lekce/2022-ruska-informacni-valka/zbrane_z_cr.jpg

Tento příspěvek sdílený uživatelem jménem Jake Morphonios obsahuje údajné tvrzení, že ukrajinská armáda využila zbraně dodané Českou republikou k bombardování obytných domů v Doněcké oblasti.

Aby bylo možné účinně bojovat s dezinformacemi, je důležité nejprve rozpoznat, zda se o dezinformaci jedná a jaké jsou její specifika. Pro tyto účely je možné využít model „FIRST“, který vypracoval britský úřad vlády jako součást komplexní příručky pro rozpoznávání dezinformací, kterou přeložilo a do českého prostředí převedlo CTHH.¹³⁴ Tento model se skládá z pěti technik, které se nejčastěji v rámci tvorby dezinformací využívají – falešný obsah, identita, rétorika, symbolika, technologie. Každá dezinformace je však jedinečná a nemusí obsahovat všechny uvedené techniky. Kupříkladu výše uvedený

¹³⁴ Příručka dostupná na stránkách: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ke-stazeni-resist-prirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>

twitterový příklad využívá techniku *falešného obsahu*, která spočívá v manipulování se sdělením tím způsobem, že obsahuje falešný obrazový podklad. Dále je zde využita technika *symboliky*, která spočívá ve zneužívání hodnoty sdělení, v důsledku čehož dochází k emocionálnímu ovlivnění cílové skupiny.

Častou a velmi problematickou technikou při šíření podobných dezinformací je z pohledu modelu FIRST skrývání *identity*, např. za falešný účet, což přirozeně velmi znesnadňuje dohledání primárního původce dané zprávy. Technika *rétorika* se pojí spíše s činnostmi tzv. trollů, kteří využívají nepravdivé argumenty na diskuzích. Technika označovaná jako *technologie* se podle FIRST zase pojí s automatickým šířením zpráv internetovými boty.¹³⁵

V okamžiku, kdy je dezinformace rozpoznána, měla by být následně analyzována, což doporučuje řada odborných publikací (např. metodický pohled ve Vojenských rozhledech¹³⁶). Důležité přitom je ptát se na 5 klíčových otázek – *Kdo je autorem sdělení? Co je obsahem sdělení? Komu je sdělení adresováno? Jak se snaží upoutat pozornost a proč bylo vytvořeno?*¹³⁷ Autor výše uvedeného twitterového příspěvku je známý – Jake Morphonios působí na mnoha online platformách, kde sdílí své geopolitické názory. Nicméně v jiných případech se může jednat o falešný účet, nebo účet vytvořený umělou inteligencí, což je jeden z novodobých fenoménů, který je spojen s nezvratným technologickým vývojem v kybernetickém světě. Obsahem sdělení je v tomto případě alarmující informace o zneužívání české vojenské techniky k bombardování civilních objektů, přičemž autor neuvádí zdroj těchto informací a ani nenabízí jiný pohled než ten svůj. Už to samo o sobě je velmi podezřelé – pokud se nejedná o dezinformaci, lze zprávu označit přinejmenším za neověřenou informaci. V odpovědi na otázku, komu je sdělení určeno, je podstatné vysledovat, jakými kanály se zpráva šíří. Tento příspěvek se nejprve objevil na Twitteru – byl tedy primárně určen pro sledující daného účtu. U podobných zpráv je však nutné počítat s tím, že se rozšíří na jiné online platformy (resp. sociální sítě), a to tím rychleji, čím má původce dané zprávy vyšší dosah (počet sledujících). Konkrétně tento příspěvek se velmi rychle objevil na prorusky orientovaných skupinách Facebooku. Jakým

¹³⁵ Model FIRST je součástí příručky pro boj s dezinformacemi, kterou vypracovala britská státní správa. Její překlad je dostupný zde: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ke-stazeni-resist-prirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>

¹³⁶ HAVLÍK, M. *Inovativní pohled na metodický proces čelení dezinformacím*. 2023. [online] Vojenské rozhledy © 1991-2021. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/teorie-a-doktriny/proces-celeni-dezinformacim>

¹³⁷ Tamtéž

způsobem se příspěvek snaží upoutat pozornost, je poměrně patrné – alarmující vizuální stránkou využívající varovné symboly a znepokojivé obrazy zkázy. A v odpovědi na poslední otázku, proč bylo sdělení vytvořeno, příspěvek nenabízí jasnou odpověď – autor mohl být v tomto případě motivován čímkoliv, ale pravděpodobnou motivací je snaha někoho přesvědčit a získat na svou názorovou stranu, zviditelnit se a posílit svůj vliv, či vhnět do společnosti neklid za účelem její destabilizace. Častou motivací šířitelů dezinformací (popřípadě neověřených informací) bývá komerční zisk (viz kapitola 4.1.4).

Všechny uvedené způsoby, jak rozpoznat a analyzovat dezinformace, byly v první řadě vytvořeny za účelem poskytnout běžným lidem efektivní nástroj, jak čelit dezinformacím. Poskytují však zároveň hodnotný nástroj pro objasnění toho, jak dezinformace fungují a jaké mechanismy se při jejich šíření využívají, a proto mohou být přínosné při tvorbě budoucích opatření v rámci boje s dezinformacemi.

4.1.3 Sociální sítě a politici

Na sociální síti Facebook existuje řada skupin, na kterých se šíří dezinformace spojené s válkou na Ukrajině či obecně podporující proruské narativy – mezi velmi sledované skupiny patří např. *LID PROTI PAVLOVI A FIALOVI...*, *Češi, táhněte za jeden provaz* nebo *Přátelé Ruska v České republice*. Tyto skupiny mají desítky tisíc sledujících a zpravidla se na nich objevují protivládní a proruské příspěvky. Bohužel není neobvyklé, že se diskuzí pod těmito příspěvky účastní politici, kteří se naučili využívat sociální sítě k politickému boji, a to zejména Facebook, který je dnes již běžnou součástí stranického marketingu politických stran.

V dnešní době je běžnou praxí, že si zástupci politických stran zakládají účet na sociálních sítích (nejčastěji na Facebooku, Instagramu či Twitteru), prostřednictvím kterých oslovují své stávající či potenciální voliče. Je však rovněž, avšak již méně přijatelnou praxí, že se někteří politici poměrně často stávají sami šířiteli dezinformačních zpráv. V březnu roku 2021 byl spuštěn mezinárodní výzkumný projekt s názvem EUMEPLAT¹³⁸, kterého se účastnila i Univerzita Karlova a z jehož závěrů mimo jiné vyplynulo, že nejvýraznějším dezinformátorem v rámci EU je Tomio Okamura (poslanec a předseda hnutí SPD). Tento závěr vyplynul ze skutečnosti, že ze zkoumaných 10 evropských zemí byly euroskeptické

¹³⁸ Projekt financovaný s podporou EU pro výzkum a inovace – Horizon 2020. Dostupné na stránkách: <https://www.eumeplat.eu/results/deliverables/>

příspěvky poslance Okamury nejúspěšnější.¹³⁹ Hnutí SPD se od svého vzniku profiluje jako euroskeptická a krajně nacionalistická strana – dva její bývalí členové byli již v souvislosti se šířením dezinformací odsouzeni¹⁴⁰. Hnutí SPD se rovněž opakovaně objevuje ve Výročních zprávách o extremismu¹⁴¹ jako dominantní těleso šířící xenofobní a extrémistické názory. V poslední době se v médiích v souvislosti se šířením nejen proruských dezinformací opakovaně zviditelňuje poslanec SPD Jiří Kobza, který například v dubnu 2023 v rozhovoru v pořadu Partie na CNN Prima News¹⁴² tvrdil, že na Ukrajině probíhá občanská válka, což je tvrzení, které vyhovuje ruským dezinformačním narativům.

V souvislosti s českou dezinformační scénou se také často v médiích zmiňuje jméno Andreje Babiše, lídra hnutí ANO, který potenciální voliče pravidelně oslovuje prostřednictvím příspěvků a videí na svém veřejném účtu sociální sítě Facebook, kde má 395 tis. sledujících. V jednom z těchto videí, které zveřejnil v listopadu roku 2023 a v němž mimo jiné kritizoval náčelníka Generálního štábu AČR Karla Řehku, nepravdivě interpretoval slova ministryně obrany Jany Černochové, když tvrdil, že „*všechny zbraně, které naše armáda měla, jsme už poslali na Ukrajinu.*“¹⁴³

¹³⁹ Institut komunikačních studií a žurnalistiky fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. *Okamura je vůdčí dezinformátor o EU, ukázal výzkum, na kterém se podílí IKSŽ.* 2023. [online]. © FSV UK 2024. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://iksz.fsv.cuni.cz/aktuality/okamura-je-vudci-dezinformator-o-eu-ukazal-vyzkum-na-kterem-se-podili-iksz>

¹⁴⁰ Bývalý poslanec SPD Miloslav Rozner byl odsouzen za svůj výrok o „neexistujícím pseudokoncentráku“ v Letech a bývalý poslanec SPD Lubomír Volný za šíření poplašných zpráv v souvislosti se šířením nemoci Covid-19.

¹⁴¹ Výroční zpráva o extremismu a koncepcie boje proti extremismu vydává Ministerstvo vnitra. Jsou dostupné zde: <https://www.mvcr.cz/clanek/extremismus-vyrocní-zpravy-o-extremismu-a-strategie-boje-proti-extremismu.aspx>

¹⁴² Youtube. *Ukrajina v EU? Země v občanské válce těžko, řekl Kobza. Sprostá lež, sepsul ho Lipavský.* [online]. 2023. [cit. 2024-01-07]. Dostupné zde: https://www.youtube.com/watch?v=0zIIcDKJd_Y

¹⁴³ Facebook. *Strašení armageddonem pokračuje.* [online]. 2023. [cit. 2024-01-07]. Dostupné zde: <https://www.facebook.com/watch?v=318366754300795>

Obrázek 4 - Dezinformace šířené politiky

Zdroj: <https://www.facebook.com/watch?v=318366754300795>

Tento argumentační faul ze strany Andreje Babiše následně vyvrátil Deník N, který poukázal na to, že ministryně Černochová v pořadu Otázky Václava Moravce ve skutečnosti uvedla „*upřímně už není z vojenského materiálu mnoho věcí, které bychom na Ukrajinu mohli posílat*“.¹⁴⁴ Nepravdivé výroky politiků mohou být z pohledu dopadu na demokratickou společnost velmi nebezpečné, neboť se jedná o osobnosti těšící se značné důvěry. Andrej Babiš je podle sociologického průzkumu agentury CVVM¹⁴⁵, který probíhal od července do září roku 2023, druhým nejdůvěryhodnějším politikem.

4.1.4 Finanční motivace dezinformátorů

Existují různé motivace, které vedou dezinformátory k šíření lží. Podle ředitele Centra proti hybridním hrozbám Benedikta Vangeli jsou hlavní motivací šířitelů nejen proruské propagandy peníze. Přitom, jak uvedl, nejsou důkazy o tom, že by byli placeni přímo z Ruska. Čeští dezinformátoři získávají peníze především od svých příznivců.¹⁴⁶

¹⁴⁴ Deník N. „Všechny zbraně jsme už poslali na Ukrajinu.“ *Babiš překroutil Černochové slova, urážel i Řehku*. 2022. [online]. © N media a.s. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1297987/vsechny-zbrane-jsme-uz-poslali-na-ukrajinu-babis-prekroutil-cernochove-slova-urazel-i-rehku/>

¹⁴⁵ Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Důvěra vrcholným politikům – srpen/září 2023*. [online]. © N media a.s. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/instituce-a-politici/5744-duvera-vrcholnym-politikum-srpen-zari-2023>

¹⁴⁶ HAVLÍK, A. *Šéf centra proti terorismu: Dezinformátoři na lžích vydělávají a léčí si zhrzená ega*. 2022. [online]. Copyright © 2003-2024 Borgis a.s. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z:

Podle serveru Seznam Zprávy v Česku působí řada dezinformátorů, kteří vydělávají na strachu lidí, a těmi největšími z nich jsou lidé, kteří dluží statisíce korun a jsou proti nim vedeny exekuce.¹⁴⁷ S těmito závěry se shoduje Závěrečná zpráva BIS za rok 2021, která uvádí, že „jednou z hlavních motivací pro dezinformátory je vidina zisku mj. formou příspěvků od publika.“¹⁴⁸ Prorusky orientované narativy, které přebírá česká dezinformační scéna, tedy často nevnikají do veřejného prostoru z přesvědčení o jejich pravdivosti, ale jsou častěji pouze prostředkem ke zmanipulování určité skupiny lidí, kteří naopak již kvůli svému přesvědčení pro danou věc projevují ochotu finančně podpořit ty, kteří z toho mají prospěch. Otázkou je, zda je možné tyto poznatky využít v boji proti šíření dezinformací. Pokud hraje peněžní motivace významnou roli v šíření dezinformací, nabízí se uvažovat o takovém opatření, které by přispělo ke snížení možnosti dezinformátorů finančně těžit z šíření lží, nicméně pro takové opatření neexistuje precedens a jen stěží si lze v demokratické společnosti představit pravidlo, které by lidem přikazovalo, komu smějí posílat peníze. Možným řešením je zajištění peněz na bankovním účtu, pokud skutečnosti nasvědčují tomu, že byly napojené na páčání trestného činu ve smyslu § 79a a násl. zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, nicméně pro tyto účely by bylo nejdříve nutné zavést novou skutkovou podstatu trestného činu „šíření dezinformací“.

4.1.5 Proruské dezinformace jako hrozba pro demokratickou společnost

Na hybridní hrozby vedené Ruskou federací, ale třeba i Čínskou lidovou republikou, dlouhodobě poukazovaly české bezpečnostní orgány. BIS o ruské hybridní strategii zahrnující dezinformační weby informovala již ve výroční zprávě za rok 2017. V následujících letech se pak výroční zprávy BIS věnovaly ruskému vlivu na českou dezinformační scénu se stále vyšším zájmem a upozorňovaly na potenciální ohrožení pro demokratické základy státu. Ve výroční zprávě za rok 2022¹⁴⁹ však BIS poukazovala na to, že česká dezinformační scéna byla v tomto roce poměrně decentralizovaná a například

<https://www.novinky.cz/clanek/domaci-sef-centra-proti-terorismu-dezinformatori-na-lzich-vydelavaji-a-leci-si-zhrzena-ega-40402276>

¹⁴⁷ SEZNAM ZPRÁVY. *Přehled těch, kteří v Česku vydělávají na strachu*. [online]. © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dokument-slova-jimiz-putin-rozpoutal-bezprecedentni-valku-190232>

¹⁴⁸ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2021-vz-cz-2.pdf>

¹⁴⁹ Tamtéž.

v otázce možného ovlivnění parlamentních voleb nebylo prokázáno, že by aktivity domácí dezinformační scény koordinoval někdo zvenčí. V té době bylo hlavním cílem dezinformátorů a antisystémových skupin znevěrohodnit očkování proti onemocnění na Covid-19. Antisystémová hnutí však téma očkování spojovala s ohrožením ze strany nadnárodních institucí jako je EU a NATO, přičemž podle výroční zprávy byly „*primárním prostorem pro šíření dezinformací nadále sociální síť Facebook, dezinformační weby a řetězové e-maily.*“¹⁵⁰ Ve výroční zprávě BIS za rok 2022, tedy v reakci na ruskou invazi na Ukrajinu, bylo již Rusko označeno za „*největší bezpečnostní hrozbu pro ČR*“¹⁵¹ a v otázce šíření dezinformací zpráva uvedla, že dezinformační kanály se zaměřily zejména na téma pomoci ukrajinským uprchlíkům, kterou vláda údajně upřednostnila na úkor českých občanů.

4.1.6 Kauzy Jany Peterkové

Mezi známé odsouzené dezinformátory, i když to nesouvisí s válkou na Ukrajině, patří Jana Peterková, která byla nejprve odsouzena Městským soudem v Praze za to, že natočila videa, na kterých tvrdila, že v jistém pečovatelském domě zemřelo kvůli očkování proti koronaviru několik seniorů. Uvedené tvrzení bylo později vyvráceno, neboť ve skutečnosti v té době očkování proti koronaviru v tomto pečovatelském domě ještě neproběhlo. Na základě této dezinformace se však pečovatelský dům stal cílem nenávistných útoků.¹⁵² Městský soud v tomto případě rozhodl ve prospěch žalobkyně (společnosti provozující daný pečovatelský dům). Soud tvrzení Peterkové označil za závažný zásah do dobrého jména společnosti a nařídil žalované omluvu a úhradu peněžité náhrady ve výši 250 000 Kč.¹⁵³

Jana Peterková byla rovněž pravomocně odsouzena za svá videa na sociálních sítích, v nichž mluvila o nuceném očkování proti onemocnění covid-19 nebo brutálních praktikách vojsk NATO, která podle jejího vyjádření obsadí Česko. Za šíření poplašné zprávy v období

¹⁵⁰ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2021-vz-cz-2.pdf>

¹⁵¹ BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2022-vz-cj.pdf>

¹⁵² iROZHLAS. *Peterková je pravomocně odsouzená dezinformátorka. Musí zaplatit odškodné 250 tisíc korun*. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jana-peterkova-soud-dezinformace_2301101001_ako

¹⁵³ Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 3Cm 7/2021-60.

pandemie jí byl uložen dvouletý podmíněný trest. Peterková po rozsudku uvedla, že se obrátí na Nejvyšší soud¹⁵⁴ Jedná se o jeden z mála případů, kdy byl někdo pravomocně odsouzen za šíření poplašné zprávy na internetu, která měla dezinformační charakter.

4.2 Případová studie – blokace dezinformačních webů

V této části práce je provedena druhá případová studie, která je zaměřena na blokování dezinformačních webů, k čemuž došlo v únoru roku 2022 bezprostředně po zahájení ruské invaze na Ukrajinu. Případová studie bude odpovídat na tyto dvě výzkumné otázky:

1. *Jakým způsobem došlo k zablokování dezinformačních webů?*
2. *Bylo blokování provedeno v souladu se zákonem?*

4.2.1 Blokování dezinformačních webů

Česká vláda 25. února 2022, tedy záhy po zahájení ruské invaze na Ukrajinu, vydala usnesení, v němž vyzvala oprávněné osoby a osoby disponující technickými možnostmi k přijetí opatření, které zamezí šíření nepravdivých a zavádějících informací na internetu souvisejících s agresí vůči Ukrajině.¹⁵⁵ Ještě téhož dne zájmové sdružení CZ.NIC (správce české národní domény) zablokovalo osm dezinformačních webů – jednalo se o weby Aeronet.cz, Protiproud.cz, Ceskobezcenzury.cz, Voxpopuliblog.cz, Prvnizpravy.cz, Czechfreepress.cz, Exanpro.cz a Skrytapravda.cz. O několik dní později se k tomuto kroku přidala Asociace provozovatelů mobilních sítí a zablokovala dalších šest dezinformačních webů.¹⁵⁶ Nedlouho poté se v médiích objevila informace, že seznam dezinformačních webů s žádostí o jejich odstranění vytvořilo Vojenské zpravodajství (resp. Národní centrum kybernetické bezpečnosti), které zaslalo dotčeným osobám seznam obsahující celkem 22 webů.¹⁵⁷ Sdružení CZ.NIC jako správce české domény mohlo zablokovat pouze domény

¹⁵⁴ Čt24. *Za šíření poplašné zprávy v době pandemie soud potvrdil Peterkové dvouletou podmínku.* 2023. [online]. Česká televize ©. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2178160-co-spojuje-internetove-trolley-psycholove-vypracovali-jejich-nelichotivy-profil>

¹⁵⁵ *Prohlášení vlády k hybridnímu působení proti zájmům České republiky v souvislosti s agresí Ruské federace proti Ukrajině.* [online]. (PDF) Dostupné z: https://vlada.gov.cz/assets/urad-vlady/poskytovani-informaci/poskytnute-informace-na-zadost/Priloha-c--2_5.pdf

¹⁵⁶ iROZHLAS. *Zablokování dezinformačních webů? Někteří apel vlády vyslyšeli okamžitě, jiní jsou zdrženlivější.* © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/dezinformacni-weby-boj-proti-dezinformacim-hybridni-valka-rusko-ukrajina-ruska_2203030655_kth

¹⁵⁷ iROZHLAS. *„Hybridně působí ve prospěch Ruska.“ Vojenští rozvědky zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů.* [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z:

s koncovkami „.cz“, které jsou v Centrálním registru. Mobilní operátoři oproti tomu mohly zablokovat i domény s jinými koncovkami – jednalo se o cz.sputniknews.com, Cz24.news, Nwoo.org, Slovanskenebe.com, Zvedavec.org a Svobodnenoviny.eu. Mobilní operátoři zároveň přistoupily k zablokování televizních programů spojených s ruskou státní televizí RT a webem Sputnik¹⁵⁸. Tento krok byl reakcí na nařízení EU 2022/350 ze dne 1. března 2022¹⁵⁹, které mimo jiné zakázalo vysílání či jiné zprostředkování jakéhokoliv obsahu prováděného těmito společnostmi.

V reakci na zablokování dezinformačních webů se v médiích začaly brzy objevovat kritické ohlasy zpochybňující způsob, jakým byly dezinformační weby zablokovány. Kritici poukazyvaly zejména na to, že k zablokování došlo bez jakéhokoliv právního základu. Sdružení CZ.NIC v květnu téhož roku zveřejnilo prohlášení, v němž konstatovalo, že zablokování dezinformačních webů je „*mimořádné a bezprecedentní opatření, které bude v souladu s pravidly registrace jmen domén každý měsíc přezkoumáváno. Smyslem bylo vytvoření časového prostoru pro reakci příslušných orgánů veřejné moci, nikoliv trvalá blokáce pouze z rozhodnutí sdružení CZ.NIC. Také proto sdružení hned na počátku vyzvalo vládu České republiky k přijetí systémových opatření v oblasti prevence a zamezení šíření dezinformací v on-line prostředí. V zájmu transparentnosti a předvídatelnosti svého rozhodování sdružení CZ.NIC po splnění účelu blokáce oznamuje, že poté, co uplynou tři měsíce od zablokování uvedených dezinformačních webů, ponechá sdružení dotčené domény vyřazené ze zóny pouze na základě příkazu soudu, Policie ČR nebo jiného kompetentního orgánu státu, ...*“¹⁶⁰ Z vyjádření sdružení CZ.NIC vyplývá, že k zablokování přistoupilo na základě mimořádné situace a že v blokování bylo připraveno pokračovat pouze na základě příkazu kompetentního orgánu státní moci. Rozhodnutím dále neblokovat dezinformační weby se sdružení CZ.NIC pravděpodobně chránilo před hrozbou možných soukromoprávních žalob. Jelikož sdružení CZ.NIC v rámci stanovené lhůty neobdrželo žádné vyjádření ze strany státu, dne 25. 2022 zprovoznilo 7 z 8 zablokovaných webů.

https://www.irozhlaz.cz/veda-technologie/technologie/dezinformacni-weby-boj-proti-dezinformacim-hybridni-valka-rusko-ukrajina-ruska_2203030655_kth

¹⁵⁸ SEZNAM ZPRÁVY. *Jsou zablokované další dezinformační weby, tentokrát od operátorů*. 2022. [online]. © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsou-zablokovane-dalsi-dezinformacni-weby-tentokrat-od-operatoru-191290>

¹⁵⁹ Nařízení Rady (EU) 2022/350 ze dne 1. března 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

¹⁶⁰ CZ.NIC. *Sdružení CZ.NIC vyzvalo vládu ke koncepčnímu řešení problému dezinformačních domén*. 2022. [online]. © 2024 CZ.NIC, z. s. p. o. [cit. 2024-01-04]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/page/4317/sdruzeni-cznic-vyzvalo-vladu-ke-koncepcnimu-reseni-problemu-dezinformacnich-domen/>

Jediným webem, jehož provoz nebyl obnoven, byl Aeronet.cz, což CZ.NIC odůvodnilo tím, že tato doména neměla v registru uvedené správné údaje o svém držiteli.

Z výše uvedeného plyne, že sdružení CZ.NIC a mobilní operátoři zablokovaly dezinformační weby dobrovolně, neboť neexistoval žádný správní akt, který by jim tuto povinnost ukládal. Jednaly pouze na základě žádosti Vojenského zpravodajství a neupřesněné výzvy vlády.

4.2.2 Soudní přezkum blokování webů

Problematikou zablokování dezinformačních webů se zabývaly i české soudy. V jednom z projednávaných případů byla žalobcem třetí osoba, která se u Městského soudu v Praze domáhala ochrany před nezákonným zásahem správního orgánu ve smyslu § 82 soudního řádu správního.¹⁶¹ Žalovanými stranami bylo Vojenské zpravodajství a vláda ČR. Soud dospěl k závěru, že nedošlo k nezákonnému zásahu ze strany orgánů veřejné moci, neboť napadené úkony vlády ČR a Vojenského zpravodajství nelze považovat za závazné nařízení, ale pouze za doporučení, za jejichž neuposlechnutí nehrozila poskytovatelům internetových služeb žádná sankce. Stěžovatel se zároveň dovolával toho, že mu bylo v důsledku uvedeného zásahu odepřeno právo na svobodný přístup k informacím, k čemuž soud podotkl, že „*i při vědomí zaručení práva na přijímání informací, jakožto odrazu svobody projevu, nelze dovodit veřejné subjektivní právo jednotlivce na přijímání informací z konkrétní internetové stránky.*“¹⁶² Usnesení Městského soudu později potvrdil i Nejvyšší správní soud.¹⁶³

Podobný případ se projednával rovněž u Městského soudu v Praze, na který se v tomto případě obrátila nezisková organizace Otevřená společnost a Instituce H21. Ve své žalobě se opět domáhaly ochrany před nezákonným zásahem, nicméně tentokrát byla žaloba vedena proti Ministerstvu obrany, pod něhož spadá Národní centrum kybernetických operací, které odeslalo žádost o zablokování výše uvedených webů. Podobně jako v předchozím případě žalobci zároveň argumentovali zásahem do svobody projevu a práva na přijímání informací, přičemž na podporu svých argumentů odkazovali na judikaturu ESLP, podle které dle žalobců vyplývá, že „*zásah žalovaného byl předběžnou cenzurou provedenou skrze třetí*

¹⁶¹ Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2022, č. j. 17 A 36/2022-9.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2022, č. j. 5 AS 230/2022-69.

subjekty. “ Soud však k těmto argumentům podobně jako v předchozím případě nepřihlížel, protože žádost ze strany orgánů veřejné moci soukromým subjektům blokaci nepřikazovala.

Soudní cestou se rozhodli bránit i někteří majitelé dotčených webů. Například společnost AC24 s.r.o. se na soud obrátila s žádostí o vydání předběžného opatření, které by blokování zrušilo. Žalovanými stranami bylo sdružení CZ.NIC a NIX.CZ, tedy poskytovatelé internetového připojení. Soud však opatření nevydal s odůvodněním, že žalovaní ve skutečnosti weby neblokují, protože ho ve svých sítích zakázali pouze někteří poskytovatelé internetu.¹⁶⁴

Soudy tedy žaloby odmítly s tím, že uvedené žádosti o blokaci dezinformačních webů nebyly nezákonné. Otázkou však zůstává, jak by rozhodly v případě, kdyby státní orgány blokaci webů skutečně nařídily. Je pravděpodobné, že by to bylo posuzováno jako nezákonný zásah do soukromých práv, neboť dosud není přijata žádná právní úprava postupů blokace dezinformačních webů, jakož i judikatura, která by uvedený postup stran státu posvětila.

4.3 Dotazníkové šetření

V předchozích kapitolách praktické části byly provedeny dvě případové studie. První z nich se zabývala analýzou prorusky orientovaných dezinformací s cílem objasnit, jak takové dezinformace vypadají, čeho cílí a jaký je jejich dopad na společnost. Druhá studie se pak zaměřovala na právní aspekty blokování dezinformačních webů, k čemuž došlo po zahájení ruské invazi na Ukrajinu.

V této kapitole bude na základě těchto poznatků a poznatků vyplývajících z teoretické části, která se věnovala pojmům jako dezinformace a služby informační společnosti, vypracováno dotazníkové šetření, jehož cílem bude zjistit, zda občané ČR považují šíření dezinformací za závažný problém pro demokratickou společnost, jaké internetové platformy využívají pro získávání informací a v neposlední řadě, jaké nástroje považují za vhodné pro případné posílení boje proti šíření dezinformací.

¹⁶⁴ iROZHLAS. *Blokování „dezinfy“ soudy zatím nezastavily. Klíma chce pokračovat, CZ.NIC vycouval, operátoři váhají.* © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/dezinformacni-weby-boj-proti-dezinformacim-hybridni-valka-rusko-ukrajina-ruska_2203030655_kth

4.3.1 Vlastnosti dotazníku

Dotazníkové šetření je velmi efektivní metoda sběru dat, která umožňuje zahrnout velký počet respondentů v poměrně krátkém čase.¹⁶⁵ Tento dotazník vyplnilo 296 respondentů a sběr dat probíhal v období od 4. února 2024 do 18. února 2024. Před ostrým dotazníkem byla provedena pilotní studie, která slouží ke zjištění, zda je možné požadované informace prostřednictvím zvolených otázek vůbec získat.¹⁶⁶ Pilotní studie se zúčastnilo 10 respondentů a její výsledky potvrdily, že provedení dotazníku vyhovuje požadovaným cílům.

Dotazník je sestaven z 15 otázek – z toho 10 je uzavřených a 5 polootevřených. Jelikož je šetření zaměřeno na chování respondentů v internetovém prostředí, byla zvolena elektronická verze dotazníku s využitím internetové služby survio.cz a následně umístěna na sociální síť Facebook, Instagram, ČSFD a v omezeném množství rozeslána prostřednictvím e-mailu.

Stanovené hypotézy:

Před sestavením samotného dotazníku byly stanoveny následující výzkumné hypotézy:

H1: Internetové zdroje jsou v současné době nejužívanějším zdrojem informací.

H2: Facebook je nejpoužívanější sociální síť.

H3: Většina respondentů nedůvěřuje informacím na sociálních sítích.

H4: Většina respondentů považuje šíření dezinformací za závažný problém pro demokratickou společnost.

H5: Většina respondentů považuje současné právní nástroje pro omezování dezinformací za nedostatečné.

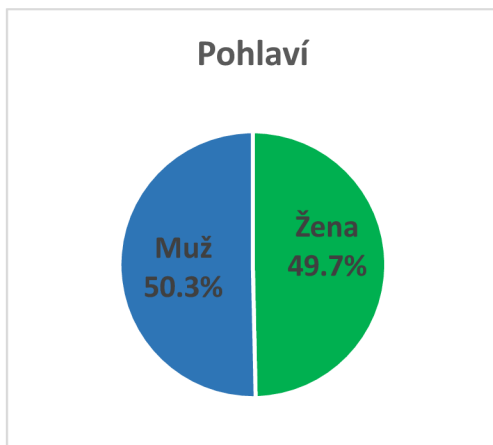
¹⁶⁵ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, 2002. s. 120 ISBN 9788024601397.

¹⁶⁶ DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, 2002. s. 121. ISBN 9788024601397.

4.3.2 Demografické charakteristiky respondentů

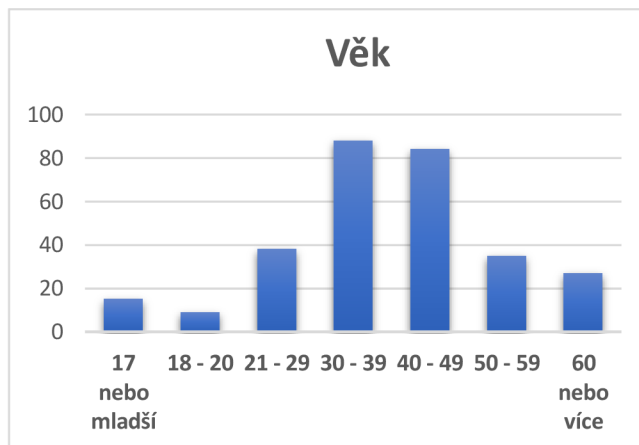
Úvodní okruh otázek dotazníku měl za cíl zjistit, jaké jsou základní demografické charakteristiky respondentů – jejich pohlaví, věk a nejvyšší dosažené vzdělání.

Graf 1 - Pohlaví respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 2 - Věk respondentů

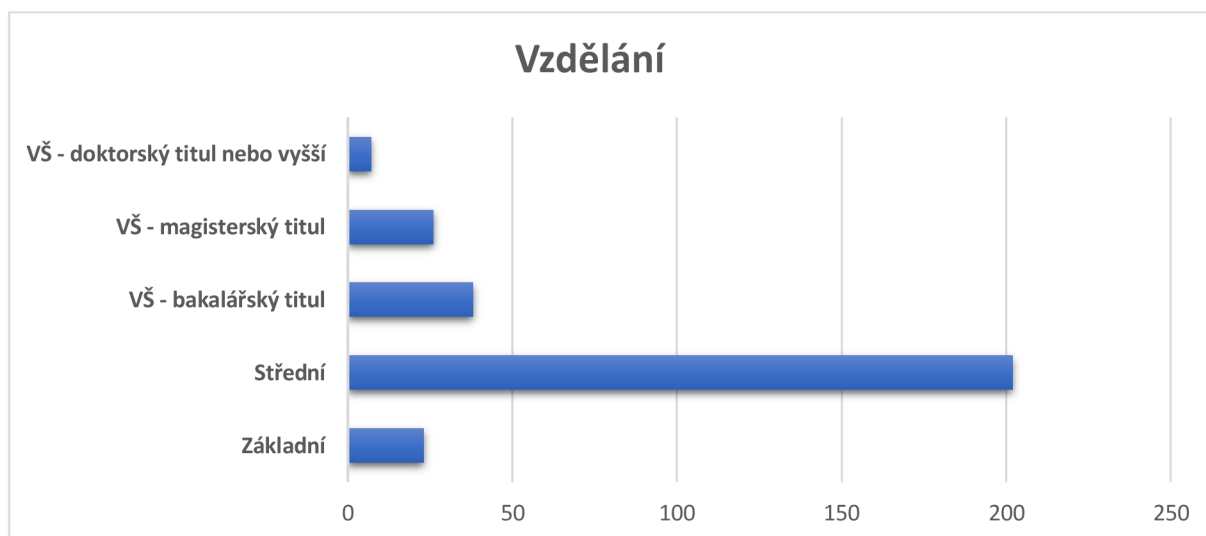
Zdroj: Vlastní zpracování

Z grafického zobrazení první otázky (graf č. 1) vyplývá, že dotazníkového šetření se zúčastnilo téměř shodné množství žen a mužů. Tento vyrovnaný poměr je nepochybně pozitivní výsledek, neboť zaručuje reprezentativní pohlavní rozdělení, které je téměř shodné s hodnotami naměřenými během posledního sčítání lidu¹⁶⁷ v roce 2021 – to vyšlo mírně ve prospěch žen, jejichž zastoupení tehdy tvořilo 50,7 % populace ČR.

Věková struktura dotazovaných je zobrazena na grafickém zpracování č. 2. Respondenti označovali věkovou kategorii zahrnující jejich věk, přičemž tyto kategorie byly vytvořeny tak, aby rovnoměrně pokryly všechny věkové skupiny. Z grafu č. 2 je patrné, že dotazníkového šetření se zúčastnily všechny věkové kategorie, přičemž nejvyšší zastoupení tvořily skupiny obyvatel od 30 do 49 let (tyto kategorie tvořily zhruba 86 % z celkového počtu dotazovaných). Nejpočetnější zastoupení tedy náleží lidem v produktivním věku, nicméně ani podíl ostatních věkových skupin není zanedbatelný, a proto lze výsledky věkové rozložení respondentů rovněž vnímat spíše pozitivně.

¹⁶⁷ Sčítání 2021. *Pohlaví, 2021*. ČSÚ. [online]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/pohlavi>

Graf 3 - Vzdělání respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Při pohledu na graf č. 3, který zobrazuje nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných, si lze všimnout velmi zřetelného zastoupení obyvatel se středním vzděláním. Tato kategorie byla v dotazníku formulována tak, aby zahrnovala všechny formy středního vzdělání – s vyučením, s maturitou, odborné či neodborné. Z celkového počtu 296 respondentů tuto skupinu označilo 202, což činí cca 68 %. Někteří ze tří skupin vysokoškolského vzdělání označilo 71 respondentů, což činí cca 24 % z celkového počtu dotazovaných. Podle posledního sčítání lidu¹⁶⁸ bylo v populaci v roce 2021 celkem 17,6 % vysokoškoláků, z čehož plyne, že výsledek dotazníkového šetření zahrnuje o několik procentních bodů vyšší zastoupení vysokoškolsky vzdělaných lidí. Tento výsledek byl však očekávatelný, protože sčítání lidu zahrnuje všechny obyvatele od 15 let a dotazník již méně zahrnuje ty nejmladší od 15 do 20 let či starší lidi v důchodu, kteří moderní technologie využívají výrazně méně.

Na základě výše uvedených výsledků úvodního okruhu šetření, který byl zaměřen na zmapování základních demografických charakteristik respondentů, lze konstatovat, že se podařilo oslovit poměrně reprezentativní zastoupení obyvatel, což je pro dosažení stanovených cílů, resp. zhodnocení stanovených hypotéz přirozeně velmi důležité.

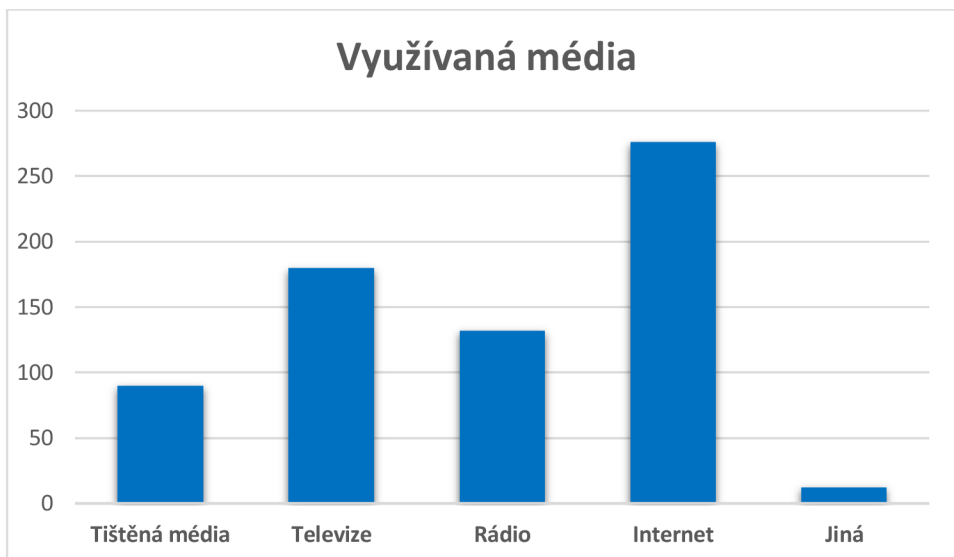
4.3.3 Nejčastěji využívaná média a internetové platformy

Další okruh otázek se zabýval zjištěním, *která média jsou nejčastěji využívána ke zjišťování informací. V případě internetových zdrojů bylo dále zjišťováno, zda respondenti*

¹⁶⁸ Sčítání 2021. *Vzdělání, 2021*. ČSÚ. [online]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/vzdelani>

za účelem získávání informací více využívají různé internetové deníky, sociální sítě či jiné internetové platformy.

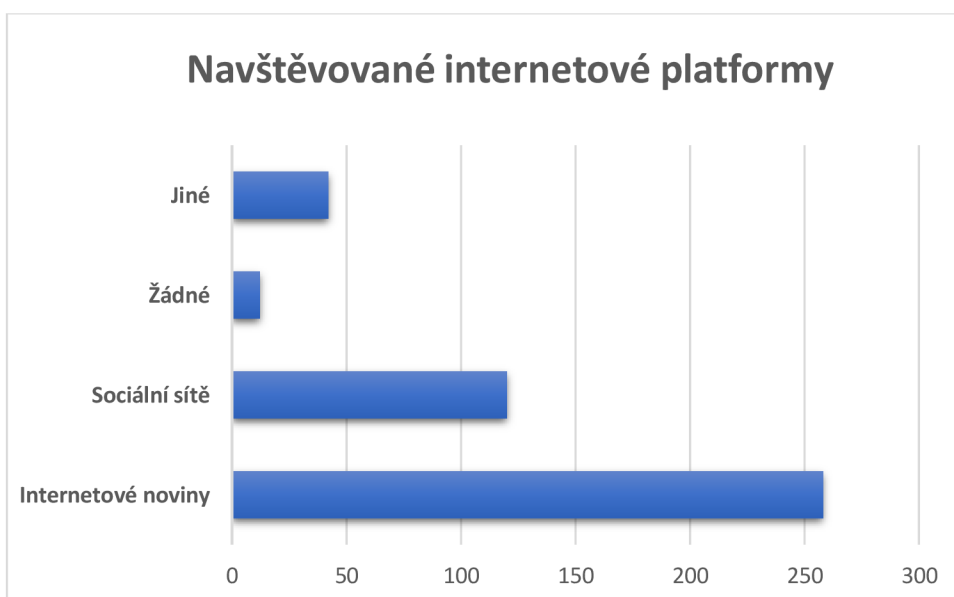
Graf 4 - Rozdělení médií podle sledovanosti/návštěvnosti

Zdroj: Vlastní zpracování

Za nejběžněji využívané médium respondenti označili *internet* – jednalo se o 276 dotazovaných, tzn. že pouze 20 respondentů tento způsob získávání informací neoznačilo. Jednalo se o polootevřenou otázku, kde bylo možné označit více odpovědí. Už jen tento výsledek napovídá, že postavení internetu jako jednoho ze zdrojů informací, je v dnešní době velmi významné. Na druhém místě nejvyužívanějších médií se umístila tradiční televize, kterou označilo 180 respondentů, což činí cca 61 % z celkového počtu dotazovaných.

Graf 5 - Nejnavštěvovanější internetové platformy

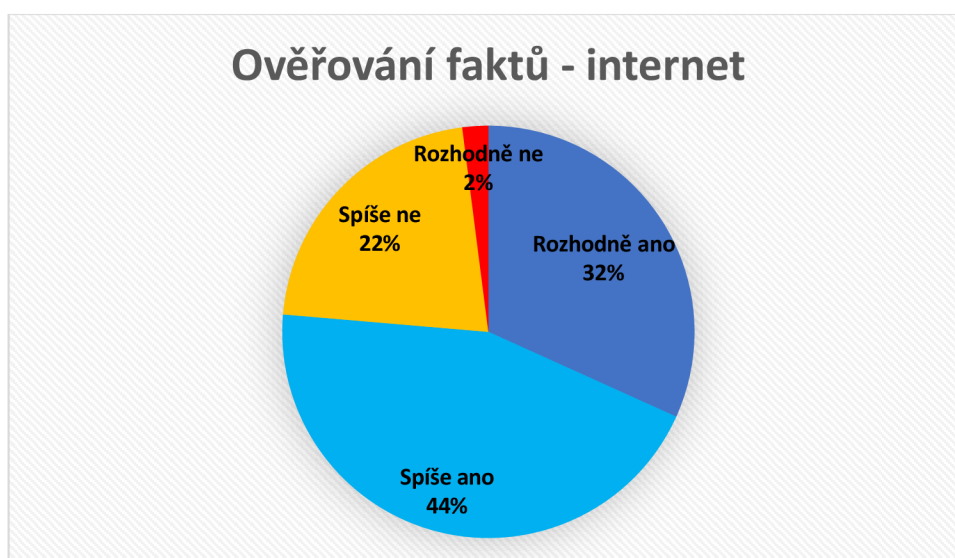

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf č. 5 vizualizuje pátou otázku, která rovněž umožňovala označení více variant a zněla „*kteřé internetové platformy využíváte ke zjišťování informací?*“. Nejnavštěvovanější platformou jsou podle odpovědí respondentů internetové noviny. Tuto variantu označilo celkem 258 respondentů, což odpovídá cca 87,2 % z celkového počtu. Na druhém místě se umístily sociální sítě s výsledkem 40,5 %, což není zanedbatelné číslo. Cca 14,2 % procent dotázaných pak označilo „jinou“ možnost, mezi nimiž se nejčastěji objevovali *blogy, internetové encyklopedie* či *odborné publikace*.

Po páté otázce následovala doplňující otázka, která měla za cíl zjistit, *do jaké míry si respondenti ověřují zjištěné informace na internetu*, a to například dohledáváním zdroje dané zprávy či porovnáváním s jinými weby (myšleno u závažnějších zpráv).

Graf 6 - Míra ověřování informací na internetu

Zdroj: Vlastní zpracování

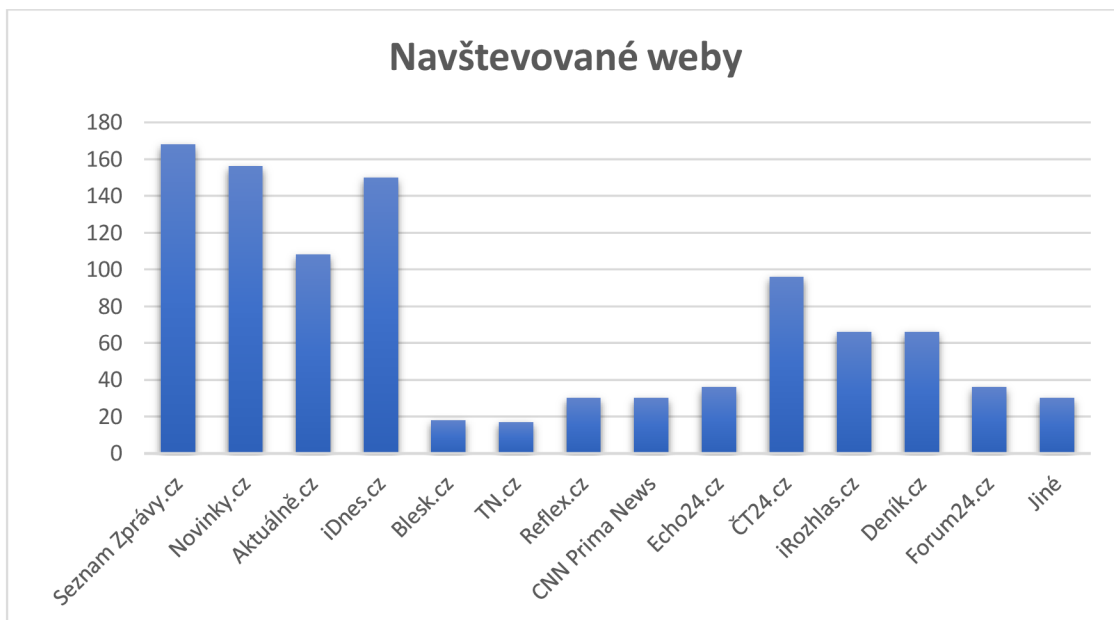
Tato otázka byla uzavřená, tzn. že respondenti mohli označit pouze jednu z uvedených odpovědí. Z výše uvedeného grafu č. 6 lze vyčíst, že výrazná většina respondentů si určitým způsobem informace získané na internetu ověřuje – 76 % z nich označilo možnost *rozhodně ano* či *spíše ano*. Výsledek otázky č. 6 tedy poukazuje na to, že lidé jsou vůči informacím na internetu poměrně opatrní a snaží se jejich pravdivost ověřovat.

4.3.4 Internetové deníky

Cílem otázky č. 7 bylo *zmapovat, které internetové noviny (deníky) jsou na internetu nejvyužívanější*. Výčet internetových deníků byl pro tuto otázku sestaven na základě poznatků autora práce získaných při navštěvování dostupných zpravodajských webů na internetu. Jedná se o deníky, které nabízí bezplatné prohlížení zpravodajského obsahu.

Otázka byla polootevřená s možností označení více odpovědí a obsahovala možnost označit a vypsat „jiný“ deník mimo uvedený seznam.

Graf 7 - Nejnavštěvovanější internetové deníky

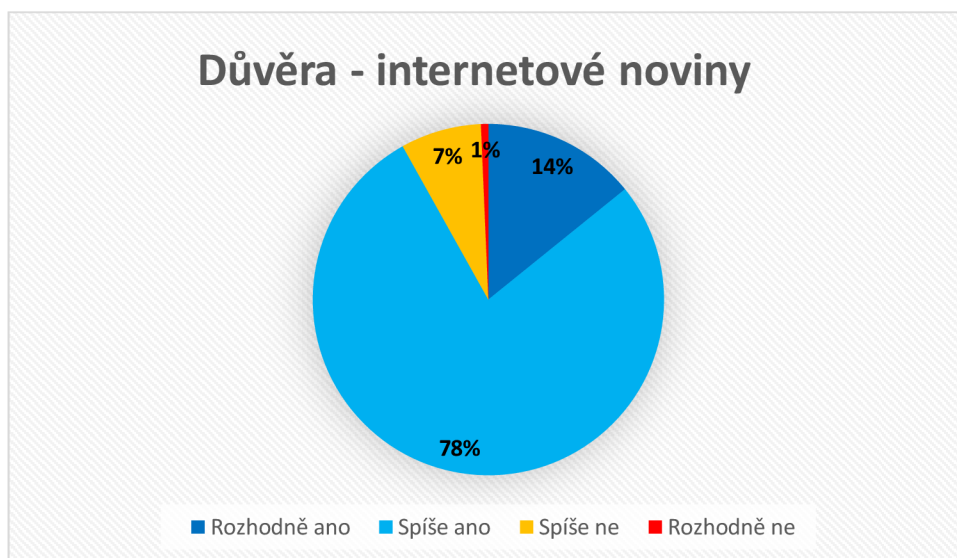

Zdroj: Vlastní zpracování

Podle odpovědí na otázku č. 7 jsou nejnavštěvovanějšími internetovými weby Seznam Zprávy.cz, Novinky.cz a Idnes.cz. Za další velmi navštěvované weby je možné označit Aktuálně.cz a ČT24.cz. Ve výčtu není uveden žádný z webů, který byl Vojenským zpravodajstvím (viz kapitola 4.2.1) označen za dezinformační – těm se věnuje otázka č. 11. I přesto však mohli respondenti některý z těchto dezinformačních webů uvést v kategorii „jiné“ – to se ovšem nestalo. V kategorii „jiné“ figurovaly nejčastěji weby Deník N, Neovlivní.cz a A2larm. Výsledky tohoto šetření jsou zobrazeny na grafu č. 7.

V odpovědi na otázku, *do jaké míry respondenti důvěřují webům, které označili v rámci otázky č. 8*, byly zaznamenány následující výsledky (grafu č. 8). Z uvedeného grafu vyplývá, že internetové deníky se těší poměrně velké důvěře, pokud byly respondenty dobrovolně zvoleny jako zdroj přijímaných informací. Až 92 % dotazovaných odpovědělo, že *rozhodně ano* či *spíše ano* důvěřuje deníkům, které v rámci předchozí otázky č. 7 označili.

Graf 8 - Důvěra v navštěvované internetové deníky

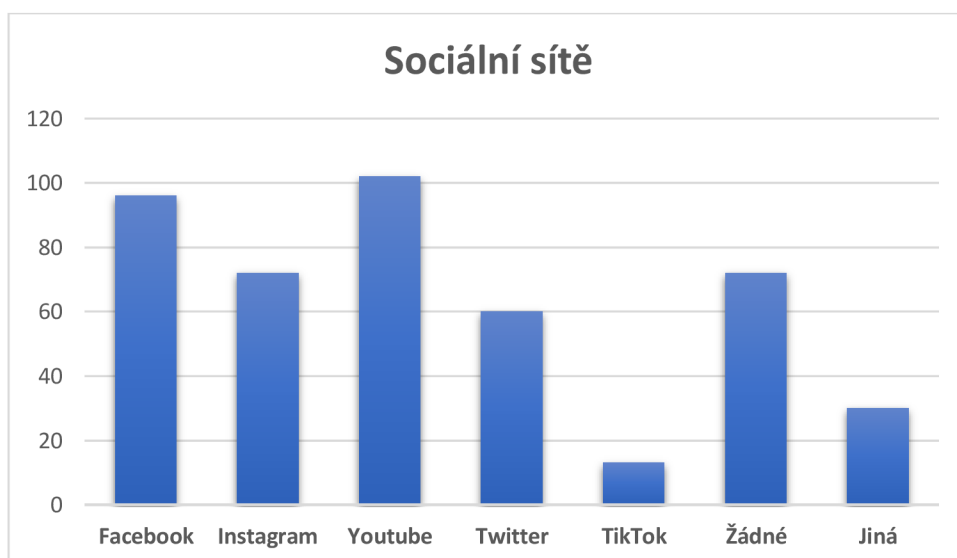

Zdroj: Vlastní zpracování

4.3.5 Sociální síť

Otázky č. 9 a 10 se věnovaly sociálním sítím. Otázka č. 9 byla polootevřená s možností označení více odpovědí a sloužila ke zjištění, *jaké sociální síť respondenti využívají ke zjišťování informací.*

Graf 9 - Návštěvnost sociálních sítí

Zdroj: Vlastní zpracování

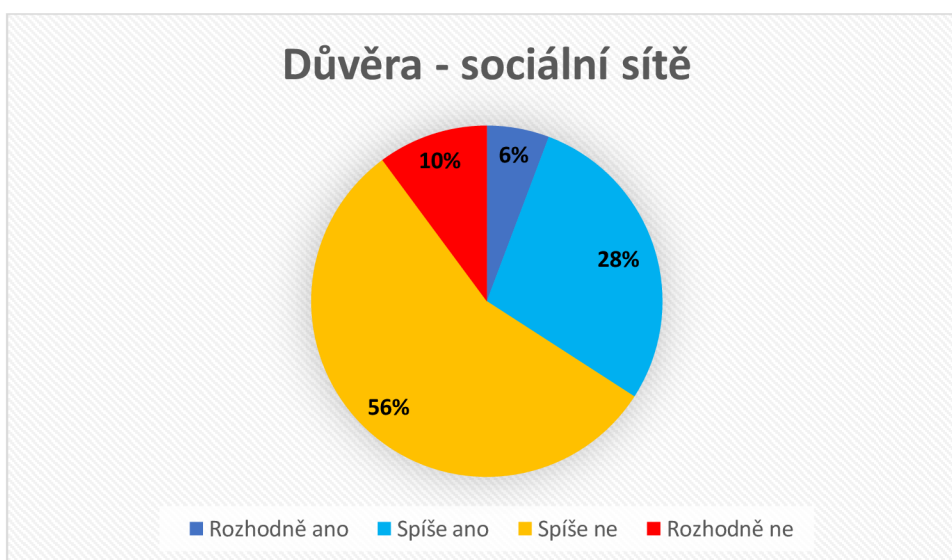
Za nepoužívanější sociální síť respondenti označili *Youtube* (cca 34,5 % z celkového počtu dotazovaných), tedy platformu pro sdílení a sledování videí. Na druhém místě se umístila sociální síť *Facebook* (cca 32,4 % dotazovaných). Na třetím místě respondenti

umístili „jiné“ ve výčtu neuvedené sociální sítě – nejčastějšími z nich jsou *LinkedIn* a *ČSFD*. Poměrně velké množství lidí však uvedlo, že žádné sociální sítě nenavštěvuje – cca 24 %.

Pro zajímavost lze uvést, že podle průzkumu americké společnosti Pew Research Center, který byl publikován v roce 2021 a zaměřoval se na americkou společnost, vyplynulo, že ze sociálních sítí je pro přijímání zpravodajského obsahu v Americe nejvíc využíván Facebook, který preferovalo 36 % respondentů, dále Youtube (23 %), Twitter (13 %) a Instagram (11 %). LinkedIn označilo 4 % respondentů a TikTok 3 %.¹⁶⁹ Dotazníkové šetření této práce, které bylo provedeno na české společnosti, tedy vykazuje odlišné výsledky, a to zejména v souvislosti se sítí Youtube, kterou podle výsledku dotazníku česká společnost pro přijímání informací preferuje.

Následující otázka č. 10, jejíž výsledky zobrazuje graf č. 10, se obdobně jako v případě internetových novin, zabývá *důvěrou lidí v pravdivost informací sdílených na sociálních sítích*. Z grafu č. 10 je patrné, že sociální sítě se těší výrazně nižší důvěře než internetové deníky – celkem 195 respondentů označilo odpověď *rozhodně ne* nebo *spíše ne*, což činí cca 66 % z celkového množství dotazovaných.

Graf 10 - Důvěra lidí v pravdivost informací na sociálních sítích

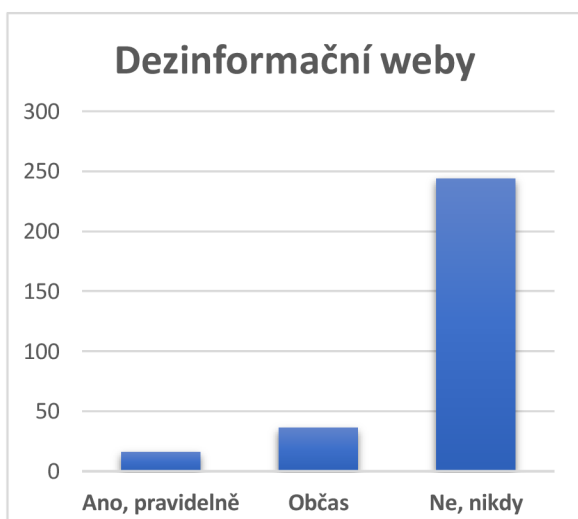
Zdroj: Vlastní zpracování

¹⁶⁹ Pew Research Center. *New Use Across Social Media Platforms in 2020*. [online]. 2024 Pew Research Center. [cit. 2023-09-12]. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/journalism/2021/01/12/news-use-across-social-media-platforms-in-2020/>

4.3.6 Blokace dezinformačních webů

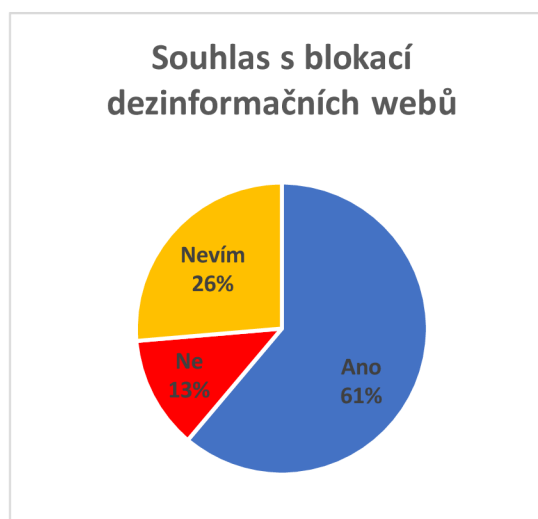
Otázka č. 11 byla zaměřena na dezinformační weby. Jejím cílem bylo zjištění, *zda respondenti navštěvovali některý z těchto dezinformačních webů – Aeronet, AC24, NWO, Sputnik, Protiproud, Lajkit či Parlamentní listy*. Tyto webové stránky byly státními institucemi (např. Vojenským zpravodajstvím) či nezávislým investigativním webem Neovlivní.cz označeny za dezinformační weby, přičemž v rámci dezinformačních webů patřily mezi nejnavštěvovanější. Vyjma Parlamentních listů byly po zahájení ruské invaze dočasně zablokovány. Z grafu č. 11 je zřejmé, že drtivá většina respondentů (cca 82,4 %) uvedené weby nikdy nenavštěvovala. Naopak pravidelně některý z webů navštěvovalo 5,4 % dotázaných.

Graf 11 - Navštěvnost dezinformačních webů

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 12 – Postoj k blokaci dezinformačních webů

Zdroj: Vlastní zpracování

Otázka č. 12 byla formulována takto: *Bezprostředně po zahájení války na Ukrajině poskytovatelé internetových služeb zablokovali na základě žádosti vlády a Národního centra kybernetických operací přístup k dezinformačním webům. Považoval/a jste tento krok za správný?* Graf č. 12 zobrazuje, že 61 % dotázaných se zablokováním dezinformačních webů souhlasilo, kdežto 13 % tento krok za správný nepovažovalo. Z výsledku tohoto šetření tedy vyplývá, že většina společnosti je nakloněna k tomuto kontroverznímu kroku vlády, resp. poskytovatelů internetových služeb, které blokaci dezinformačních webů vykonaly.

4.3.7 Dezinformace versus demokratický stát

Poslední okruh otázek si kladl za cíl zjistit, zda respondenti považují šíření dezinformací na internetu za závažný problém pro demokratickou společnost a jaké nástroje

by volili pro omezení jejich šíření. Graf č. 13 zobrazuje odpovědi na první z těchto dotazů – tedy *zda respondenti považují dezinformace za závažný problém*. 86 % respondentů se shodlo, že šíření dezinformací na internetu je pro demokratickou společnost závažný problém, což je výrazná většina.

Graf 13 – Je šíření dezinformací závažný problém?

Zdroj: Vlastní zpracování

Graf 14 - Je důležité žít v demokratické zemi?

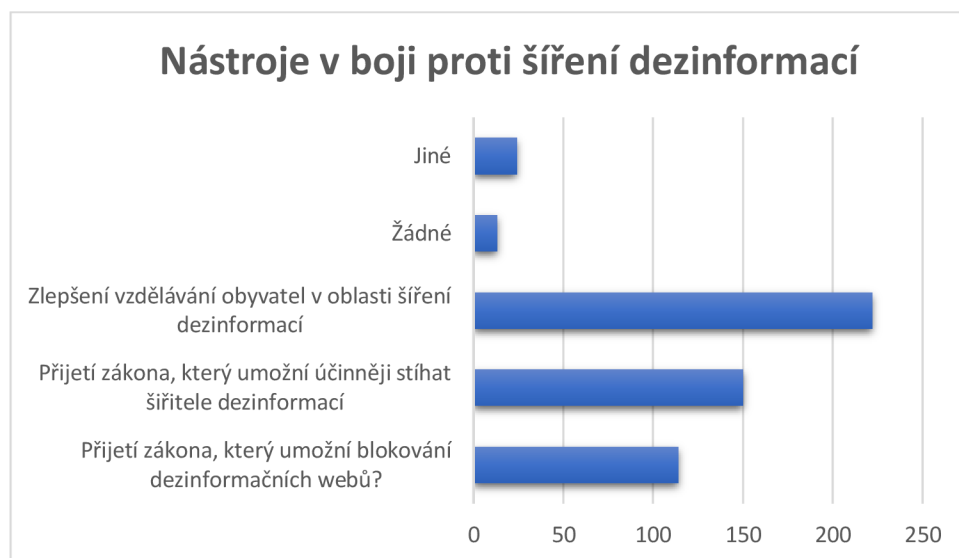

Zdroj: Vlastní zpracování

Ještě výraznější většina respondentů se shodla u otázky č. 14, která se tázala, *zda je pro respondenty důležité žít v demokratické zemi*. Výsledek dotazu je zobrazen v grafu č. 14, který ukazuje, že pro 95 % respondentů je důležité žít v demokratické zemi. Pokud se tedy tohoto šetření účastnili lidé s antisystémovým smýšlením, tvořili pouze 5 % z celkového počtu dotázaných.

Cílem závěrečné otázky dotazníku bylo zjistit, *jaké nástroje by respondenti považovali za vhodné v boji proti šíření dezinformací na internetu do budoucna* – výsledky dotazu ilustruje graf č. 15.

Graf 15 - Vhodné nástroje pro boj s dezinformacemi podle respondentů

Zdroj: Vlastní zpracování

Za nejvhodnější nástroj pro boj s dezinformacemi byla účastníky šetření označena varianta spočívající ve zlepšení vzdělávání obyvatel v oblasti šíření dezinformací – tuto možnost vybralo 75 % respondentů. Tato otázka opět nabízela možnost označení více odpovědí včetně možnosti „jiné“. Kategorie „jiné“ obsahovala 24 návrhů, přičemž z nich lze vypíchnout jeden návrh, který se opakoval a nabízí koncepční opatření – ten spočívá v povinnosti uvádět v případě obrazových materiálů jejich zdroj.

4.3.8 Testování hypotéz

Před sestavením dotazníku bylo formulováno pět hypotéz, které byly vytvořeny se záměrem zmapovat chování lidí v souvislosti se šířením dezinformací na internetu a zároveň zjistit jejich názor na možná opatření, které by bylo možné využít v boji proti tomuto nežádoucímu fenoménu moderní doby. Odpovědět si na uvedené otázky je při hledání vhodných nástrojů pro omezování dezinformací neméně důležité jako řešerše právních souvislostí, neboť v budoucnu přijatá opatření budou lépe fungovat a budou lépe přijata, pokud se budou zakládat na reálných poznacích o chování lidí, na něž mají cílit, jakož i na poznacích o společenském vnímání dané problematiky.

První hypotéza zní: H1: Internetové zdroje jsou v současné době nejvyužívanějším zdrojem informací. Tuto hypotézu měla potvrdit či vyvrátit otázka č. 4 (znázorněná na grafu č. 4). Hypotéza byla potvrzena, neboť **276 z 296** respondentů označilo za využívaný zdroj informací „internet“, což je s výrazným rozdílem nejvyšší počet. Na druhém místě se umístila „televize“, kterou označilo **180** respondentů. Z hlediska tohoto dotazníkové šetření

tedy internet zastává dominantní postavení ve smyslu informačního zdroje, a proto je legitimní zabývat se otázkou, která ostatně v poslední době velmi rezonuje ve společnosti, zda je nutné přijmout nezbytná opatření, která budou na tento trend, resp. technologický a společenský vývoj a negativní dopady s tím spojené reagovat. Navazující graf č. 5 pak upřesňuje, které internetové platformy jsou nejvyužívanější – na prvním místě jsou **internetové noviny** s 87,2 % a na druhém místě **sociální sítě** s 40,5 %. Na sociální sítě tato práce klade speciální důraz, protože na rozdíl od internetových deníků se tyto platformy těší nižší důvěře, a to nejen z pohledu odborné veřejnosti, ale jak plyne ze srovnání grafů č. 8 a 10, sociálním sítím málo důvěřují jejich běžní uživatelé. Internetovým deníkům důvěřuje 92 % respondentů a sociálním sítím pouze 34 % respondentů.

Druhá hypotéza zní: H2: *Facebook je nejpoužívanější sociální síť.* Tato hypotéza byla zamítnuta, protože respondenti označili za nejpoužívanější sociální síť **Youtube** (34,5 %), nicméně **Facebook** se v souladu s grafem č. 9 umístil na druhém místě s 32,4 %. Youtube možná překvapivě zaujímá podle dotazníku dominantní roli ve smyslu informačního zdroje, což naznačuje, že při hledání vhodných opatření pro snížení negativních jevů spojených se šířením dezinformací bude zapotřebí nezapomínat na vliv sociálních sítí, které informace šíří prostřednictvím video záznamů (v poslední době zvláště narůstá počet deepfake videí).

Třetí hypotéza zní: H3: *Většina respondentů nedůvěřuje informacím na sociálních sítích.* Tato hypotéza byla potvrzena. Jak již bylo zmíněno výše, sociálním sítím podle výsledku šetření důvěřuje pouze 34 % respondentů. Na tomto výsledku se pravděpodobně do jisté míry promítá skutečnost, že podle stejného šetření, resp. grafu č. 10 sociální sítě 24 % respondentů vůbec nepoužívá. To však není podstatné, protože cílem tohoto šetření není analyzovat příčiny smýšlení konkrétních skupin obyvatel, ale zmapovat celospolečenské vnímání dané problematiky na základě reprezentativního výběru.

Čtvrtá hypotéza zní: H4: *Většina respondentů považuje šíření dezinformací za závažný problém pro demokratickou společnost.* Tato hypotéza byla potvrzena otázkou č. 13, neboť 86 % respondentů v souladu s grafem č. 13 skutečně vnímá šíření dezinformací jako závažný problém pro demokratickou společnost. Tento poznatek je v jistém smyslu klíčový, protože opět potvrzuje legitimitu potřeby reagovat na tyto negativní jevy.

Pátá hypotéza zní: H5: *Většina respondentů považuje současné legislativní nástroje pro omezování dezinformací za nedostatečné.* Tato hypotéza byla potvrzena. Více než polovina respondentů označila v odpovědi na otázku, jaké nástroje by bylo vhodné

použit v boji proti šíření dezinformací do budoucna, jeden z nástrojů legislativních, a to konkrétně přijetí zákona, který umožní účinněji stíhat šířitele dezinformací – tuto variantu označilo 50,68 % respondentů. 38,51 % respondentů by navíc souhlasilo s přijetím zákona, který umožní blokování dezinformačních webů. Nejvyšší podíl hlasů však obdržela varianta spočívající ve zlepšení vzdělání obyvatel v oblasti šíření dezinformací – tuto variantu označilo 75 % respondentů.

5 Výsledky a diskuze

V této kapitole jsou rozebrány výsledky teoretické části a praktické části (obou případových studií a dotazníku) a vypracovány návrhy na možná legislativní řešení v boji proti šíření dezinformací.

5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Dotazník vyplnilo 296 respondentů. S ohledem na demografickou strukturu dotazovaných (pohlaví, věk, vzdělání) lze dotazník považovat za relativně reprezentativní. Mezi otázky mapující demografické charakteristiky nebyl zahrnut dotaz upřesňující velikost sídla respondentů, nicméně dotazník byl distribuován tak, aby neupřednostňoval lidi žijící ve městě, nebo naopak obyvatele menších sídel. Otázky demografické povahy byly zredukovány na nezbytné minimum, aby nevyvolávaly nepříjemné pocity z přílišného dotazování, pokud jde o osobní údaje.

Výsledky dotazníku je možné rozdělit na hlavní a vedlejší. Hlavním cílem bylo na základě potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz zjistit, zda občané ČR považují šíření dezinformací za závažný problém, jaké internetové platformy využívají pro získávání informací a jaký je jejich názor na možná opatření využitelná v boji se šířením dezinformací. Z výsledku uvedeného šetření vyplývá, že nejpoužívanějším zdrojem informací je skutečně internet a v případě sociálních sítí jsou to platformy Youtube a Facebook. Facebook je přitom nejčastěji kritizován za jeho negativní vliv v rámci šíření dezinformací na internetu. Z průzkumu zároveň vyplynulo, že drtivá většina lidí považuje šíření dezinformací za závažný problém pro demokratickou společnost, přičemž by uvedený problém řešila zlepšením vzdělávání v této oblasti. Těsná většina dotázaných by pak souhlasila s přijetím zákona, který umožní účinněji stíhat šířitele informací.

Dotazník však poskytl řadu vedlejších výsledků, které jsou rovněž zajímavé a pro účely této práce relevantní. Z výsledků šetření zároveň vyplynulo, že většina respondentů

(61 %) souhlasí s kontroverzní blokadou dezinformačních webů, k níž došlo po zahájení ruské invaze na základě žádosti vlády a bezpečnostních složek státu. Pouze 13 % respondentů s tímto krokem nesouhlasí (23 % odpovědělo neutrálně). Dále z průzkumu vyplynulo, že internetové deníky se těší vysoké důvěře, vyjma těch dezinformačních, které podle dotazníku navštěvovalo pouze necelých 18 % respondentů (z toho 5,4 % pravidelně). K tomu je však nutné poznamenat, že informace z dezinformačních webů se k lidem mohou dostávat převzetím jinými médii či nasdílením na některou ze sociálních sítí.

5.2 Vyhodnocení případové studie – blokace dezinformačních webů

Z analýzy událostí pospaných v kapitole 4.2, kdy došlo k zablokování osmi dezinformačních webů, vyplývá, že stát nepostupoval koncepčně, když volil cestu pouhého doporučení, byť jednal v dobrém úmyslu. Zvolený postup vyvolal u veřejnosti pochybnosti o právním státě a stal se nešťastným precedentem, který by se mohl v budoucnu v rámci podobných okolností opakovat.

Nabízí se otázka, zda mohl stát v takové situaci jednat způsobem, který by garantoval všem stranám právní jistotu. Vzhledem k tomu, že doposud neexistuje legislativa upravující postupy blokace dezinformačních webů, a s přihlédnutím ke skutečnosti, že tento zásah vyžadoval určitou míru naléhavosti, byť nelze s jistotou prokázat jeho efekt, nenabízelo se patrně orgánům veřejné moci alternativní řešení, které by se opíralo o zákonný podklad a zároveň přineslo požadovaný výsledek.

Jedním z možných způsobů, jak řešit otázku šíření dezinformací v budoucnu, je přijetí zvláštního zákona o blokování dezinformačních webů. K tomuto kroku se například uchýlilo Slovensko, které 26. 2. 2022, tedy dva dny po zahájení ruské invaze, novelizovalo existující zákon o kybernetické bezpečnosti tím způsobem, že nově umožňoval dočasně blokovat webový obsah (viz kapitola 3.10.3). Na základě této legislativní úpravy mohlo Slovensko blokovat vybrané dezinformační weby do 30. 6. 2022 (navazující novely termín prodloužily do 26. 2. 2023).

Blokování webu by nicméně mělo být krajním řešením, k němuž by měl stát přistupovat až ve chvíli, kdy není možné využít mírnější nástroje, u nichž bude hrozit menší riziko právní nejistoty (např. z pohledu ochrany svobody projevu a práva na přístup k informacím). Jedním z mírnějších opatření by mohla být povinnost poskytovatelů odstranit část obsahu na základě oznámení nezákonného obsahu třetí osobou (a/nebo z moci úřední).

Jedná se o mechanismus *notice and action*, který je součástí směrnice DSA (viz kapitola 3.9.1.).

5.3 Vyhodnocení případové studie – povaha proruských dezinformací

Na ohrožení spojené se šířením proruských dezinformací poukazovala BIS ve svých výročních zprávách již od roku 2017, nicméně veřejnost těmto hrozbám nevěnovala přílišnou pozornost. To se však výrazně změnilo po vpádu ruských vojsk na Ukrajinu v roce 2022. Od počátku ruské invaze se na českých webech a sociálních sítích šíří ohromné množství manipulativních dezinformací (viz kapitola 4.1.2), které nějakým způsobem souvisejí s válkou na Ukrajině. Podle závěrů BIS sice nelze prokázat, že by tyto aktivity koordinoval někdo zvenčí, nicméně to nemění nic na skutečnosti, že se tyto dezinformace na internetu šíří, vyhovují proruským narativům a rozdělují společnost. Nejběžnější motivací dezinformátorů je finanční zisk.

Dezinformace se nejčastěji šíří prostřednictvím sociálních sítí jako je Facebook, dále prostřednictvím dezinformačních webu a řetězových e-mailů. Na sociální síti Facebook existuje řada skupin, na kterých se šíří dezinformace spojené s válkou na Ukrajině či obecně podporující proruské narativy, a tyto skupiny sledují desítky tisíc uživatelů.

Bohužel, někteří čeští politici se na šíření dezinformací podílejí tím, že se stávají sami šířiteli dezinformačních zpráv (např. prostřednictvím svých profilů na Facebooku), nebo se účastní diskuzí pod příspěvky, čímž jim zvyšují pozornost. Tento negativní je však možné vysledovat i v jiných státech demokratických státech evropského společenstva. Jedná se zejména o politiky, které odborná veřejnost označuje za populisty či zástupce radikálních stran a hnutí.

V ČR neexistuje mnoho případů odsouzených dezinformátorů, nota bene za šíření proruských dezinformací, a proto byl v kapitole 4.1.6 uveden alespoň případ Jany Peterkové, která byla odsouzena za šíření dezinformací souvisejících s očkováním na onemocnění Covid-19. Jednání Jany Peterkové, která šířila nepravdivé informace o pečovatelském domě, soud vyhodnotil jako závažný zásah do dobrého jména společnosti. V dalším případě byla Jana Peterková odsouzena za šíření poplašné zprávy v období pandemie – jedná se o jeden z mála případů, kdy byl někdo odsouzen za trestný čin zahrnující dezinformace.

5.4 Vyhodnocení dosavadních poznatků a varianty řešení

Diplomová práce se dosud zabývala studiem relevantních poznatků souvisejících s problematikou šíření dezinformací na internetu, které mohou pomoci při hledání vhodných opatření pro omezování negativních dopadů spojených s tímto aktuálním a ve společnosti rezonujícím jevem. V předchozích kapitolách již byly nastíněny určité varianty, které se jeví jako potenciálně vhodná a realizovatelná řešení. V této části práce jim bude věnována širší pozornost.

5.4.1 Přijetí zákona na stíhání šířitelů dezinformací

Závěrečná otázka dotazníkového šetření respondentům nabízela dvě možná opatření zahrnující změnu stávající legislativy. Prvním z těchto řešení znělo: „**přijetí zákona, který umožní účinněji stíhat šířitele dezinformací.**“ Možností legislativního řešení se však nabízí poměrně mnoho a u každého z nich je důležité v první řadě zkoumat, zda se zavedené opatření nedostane do kolize se základními právy, tedy zejména právem na svobodu projevu a právem na informace podle čl. 17 Listiny (viz kapitola 3.3.1). Svobodu projevu, jakož i přístup k informacím je možné omezit pouze za předpokladu, pokud bude přijaté omezení sledovat legitimní cíl, bude provedeno na základě platné právní normy a bude nezbytné pro zachování základních hodnot demokratické společnosti (viz kapitola 3.3.3). Zároveň je důležité stanovit, zda má dané opatření cílit na omezení obsahu či formy daného projevu. A v neposlední řadě je nutné přihlížet také k tomu, aby přijaté opatření nezahrnovalo zavedení určité formy cenzury, tedy omezení předběžné povahy, ke kterému by podle Úmluvy mělo docházet pouze ve válečném stavu či jiném stavu nouze. Tato kapitola se tedy mimo jiné bude zabývat hledáním vhodných legislativních změn podle principu *de lege ferenda*, který spočívá „v hodnocení pozitivního práva z hledisek jeho správnosti a spravedlnosti.“¹⁷⁰

Jelikož je ČR součástí společenstva demokratických zemí, z nichž některé již přijaly určité legislativní řešení, není od věci se při hledání vhodných opatření v první řadě inspirovat u nich. V kapitole 3.10.1 byl jako první představen přístup **Německa**, které přijalo speciální zákon, jehož primárním účelem je potírání zločinů z nenávisti, nicméně zahrnuje nástroje použitelné i v boji proti dezinformacím. Tento zákon je zaměřen na sociální sítě s více než 2 miliony uživatelů, jimž ukládá povinnost regulovat tzv. nezákonný projev, přičemž nezavedl nové skutkové podstaty trestného práva, ale ve svých ustanoveních

¹⁷⁰ GERLOCH, A. *Teorie práva. 7. aktualizované vydání*, 2017. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o. 2017. s. 25. ISBN 978-80-7380-652-1.

odkazuje na již existující trestné činy. Koncepce uvedeného legislativního řešení se do nezanedbatelné míry podobá koncepci mladšího Aktu o digitálních službách (DSA), neboť zahrnuje podobné mechanismy pro nahlašování nezákonného obsahu založené na principu *notice and action*, včetně povinnosti zřídit transparentní systém pro vyřizování těchto stížností. V případě neplnění stanovených povinností hrozí poskytovatelům sankce do výše 50 miliónů EUR. Jedná se tedy o opatření regulující jak obsah příslušných projevů (zejména nenávistných), tak jejich formu (projevy na sociálních sítích). V případě posouzení legitimacy a nezbytnosti zásahu lze poznamenat, že uvedený zásah tato kritéria zjevně naplňuje, neboť, jak bylo podrobně rozebráno v kapitole 4.1 (případové studii o povaze proruských dezinformací), šíření dezinformací může představovat významné ohrožení pro základní hodnoty demokratické společnosti, jako jsou: osobnostní práva, veřejné zdraví (např. znevěrohodnění očkování v období pandemie), veřejná bezpečnost, demokratické procesy (např. volby), ochrana menšin a další. S ohledem na skutečnost, že uvedený zákon Německo zavedlo již v roce 2018 a je stále platný, je možné uvedená opatření považovat za účinná, nicméně v otázce nezbytnosti možného převzetí do českého práva se nabízí úvaha, zdali je v současné době potřeba takového řešení, když podobné nástroje později zavedl Akt o digitálních službách.

Francie zavedla rovněž zajímavé řešení v oblasti boje proti dezinformacím. V roce 2018 přijala tzv. *Zákon o boji proti manipulacím s informacemi*, který je zaměřen především na volební období. Tento zákon nařizuje poskytovatelům internetových služeb během tří měsíců před volbami poskytovat transparentní informace o financování uveřejněného propagačního obsahu a zřídit mechanismus pro nahlašování závadného obsahu (princip *notice and action*). Zajímavostí tohoto zákona je, že namísto zavedeného pojmu „dezinformace“ přišel s vlastní variantou definující šíření závadného obsahu, a sice „manipulace s informacemi“. Podle materiálů vydaných specializovanými francouzskými institucemi, které se podílely na tvorbě uvedeného zákona, byl pojem „manipulace s informacemi“ vybrán z toho důvodu, že „*v sobě zahrnuje účelovost a skrytost práce s informacemi, které nemusí být vždy nutně falešné či nepravdivé.*“¹⁷¹, čímž je ze závadného obsahu vyňata např. satira. Další zajímavostí je, že tento zákon byl podroben ústavnímu přezkumu, kdy Ústavní rada odmítla stížnost skupiny poslanců s tím, že zákon nepředstavuje

¹⁷¹ MVČR. *Zpráva francouzských think-tanků k dezinformacím*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. (PDF). Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/zprava-francouzskych-think-tanku-k-dezinformacim.aspx>

nezákonný zásah do svobody projevu, neboť zákonodárce přesně vymezil situace, na které se vztahuje, tedy prokazatelné projevy úmyslně šířených dezinformací.¹⁷² Zákon tedy prošel i tou nejvyšší soudní prověrkou v rámci daného státu. Legitimním cílem je v tomto případě ochrana demokratických procesů, neboť zákon cílí na volební období. Tento cíl se i v kontextu dění v ČR, kde jsou volební kampaně zpravidla doprovázeny negativními a lživými projevy ze strany dezinformátorů i politiků, jeví jako opodstatněný.

Uvedené státy tedy zvolily rozdílnou cestu, jak čelit dezinformační hrozbě. Německý přístup se však s ohledem na nová unijní pravidla (DSA), která zavedla podobné mechanismy, v tuto chvíli zdá být nevhodným řešením pro vylepšení současného stavu české legislativy. Zákon o boji proti manipulacím s informacemi, který zavedla Francie, oproti tomu nabízí zajímavější řešení, protože na rozdíl od DSA cílí přímo na dezinformace a je zaměřen na období voleb, které je pro demokratické zřízení nejzranitelnější. Tento zákon navíc nařizuje poskytovatelům internetových služeb, aby v období před volbami poskytovali transparentní informace o financování propagačního obsahu. Pokud by se tedy ČR rozhodla pro zavedení nové skutkové podstaty trestného činu, která by zahrnovala šíření dezinformací, mohla by se nechat inspirovat tímto zákonem.

5.4.2 Přijetí zákona na blokaci dezinformačních webů

Diplomová práce se v kapitole 4.2 rovněž zabývala blokací dezinformačních webů, a v tomto kontextu je vhodné zmínit přístup sousedního **Slovenska**, které v otázce omezení dezinformací zvolilo právě tuto cestu, byť pouze ve formě dočasného opatření. Stalo se tak po únorových událostech roku 2022, kdy Slovensko v souvislosti s ruskou invazí na Ukrajinu přijalo speciální zákon umožňující dočasně blokovat dezinformační weby. Podobná blokace proběhla i v ČR, nicméně nikoliv na základě konkrétní právní normy a v atmosféře kritických reakcí části odborné veřejnosti, která poukazovala na netransparentní způsob provedení blokace postrádající právní jistotu (viz kapitola 4.3.6). Možnost budoucí blokace dezinformačních webů připouští rovněž *Akční plán pro čelení dezinformacím* z roku 2022 vypracovaný bývalým vládním zmocněncem pro oblast médií a dezinformací. Zavedení tohoto opatření do budoucna nevyloučil ani premiér Petr Fiala (viz kapitola 3.2), avšak podrobnější charakteristiky provedení takového opatření nejsou dosud známy.

¹⁷² MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. s.64 (PDF). [cit. 2023-12-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

Otázkou je, na jaké situace by dané opatření mělo mířit – zda pouze na mimořádné (např. při potenciálním ohrožení státu v souvislosti s aktivitami nepřátelské mocnosti), nebo na libovolné, kdy o blokaci konkrétních webů budou rozhodovat orgány veřejné moci. Lze si stěží představit rozsah parametrů, které by zaručily, že by takové opatření fungovalo automatizovaně a bez přičinění určité autority napojené na politické rozhodování. Zároveň takové opatření samo o sobě neřeší příčiny problému se šířením dezinformací, což je však problémem i těch předchozích alternativ řešení.

Ve světle poznatků uvedených v diplomové práci se nabízí varianta zavedení nové skutkové podstaty trestného činu, která by zahrnovala pojem „dezinformace“, či po vzoru francouzské legislativy jiný pojem, který by nejlépe vystihoval závadný obsah související s uvažovaným jevem. *Akční plán pro čelení dezinformacím* se takové možnosti rovněž věnuje, přičemž ve svém návrhu uvádí možnost „legislativní změny trestné odpovědnosti za úmyslné šíření dezinformací s obzvlášť závažným důsledkem.“¹⁷³ K uvedenému návrhu dodává, že bude potřeba doplnit do trestního práva „činnost úmyslného šíření nepravdivých informací za účelem ohrožení demokratického charakteru státu nebo jeho bezpečnosti.“¹⁷⁴ Akční plán bohužel dále nespécifikuje složky uvedeného doporučení (nepravdivé informace či ohrožení demokratického charakteru), a tak na jeho základě nelze podrobněji posoudit, co by měla daná právní norma obsahovat. Akční plán však zahrnuje doporučení systémových změn, které reagují na nedostatečnou koordinaci jednotlivých složek státu v rámci boje s dezinformacemi, na což poukazovala také *Analýza připravenosti České republiky čelit závažní dezinformační vlně* publikována ve stejném roce. Pro zavedení nové skutkové podstaty zahrnující dezinformace jako trestný čin se však v plném rozsahu nerozhodlo Německo ani Francie. Francie sice zavedla nový pojem zahrnující dezinformace jako nežádoucí jev ohrožující demokratické hodnoty, ale časově jeho regulaci omezila na volební období, které je v jistém smyslu nejcitlivějším a nejnáchylnějším obdobím v rámci rozvržení moci a budoucího směřování demokratické společnosti.

5.4.3 Přijetí opatření na omezení mikrocílení

Mezi okrajová témata, která souvisí s problematikou dezinformací, a přitom mají velký dopad na radikalizaci společnosti, patří technologické nástroje využívané zejména

¹⁷³ Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. Úřad vlády České republiky. *Akční plán pro čelení dezinformacím*. [online]. [cit. 2024-01-17] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

¹⁷⁴ Tamtéž.

sociálními sítěmi pro účely monetizace jejich služeb. V kapitole 3.1.1 byl zmíněn pojem *mikrotargeting*, což je programově navržený nástroj (výpočetní algoritmus) v současné době běžně využívaný k tomu, aby uživatelům upravoval obsah tzv. na míru (zejména reklamu). Pokud tedy některý uživatel tíhne k nesystémovým náladám a vyhledává informace zaměřené např. na kritiku vlády a veřejných institucí, dochází k filtraci nabízených informací podle těchto preferencí, v důsledku čehož se uživatel ocitne v informační bublině a může docházet k amplifikaci jeho radikálních názorů. Je však těžko představitelné, že by zákonodárce v budoucnu přijal nějaké opatření, které by cílilo právě na tyto marketingové nástroje bez širší shody na úrovni EU, neboť se jedná o složitý problém, který má dopad na základy fungování monetizace internetových služeb. Pokud by se však v budoucnu otevřela vážná diskuze na toto téma, jedno z možných řešení by mohlo spočívat v povinnosti poskytovatelů internetových služeb nefiltrovat nabízený obsah v defaultním nastavení, ale nejprve na základě souhlasu uživatele – podobně jako tomu u služeb typu *cookies*.

5.4.4 Zlepšení kvality vzdělávání

Velmi diskutovaným faktorem, který hraje významnou roli v boji proti šíření dezinformací, je úroveň kvality vzdělání českých studentů a žáků základních škol. V kapitole 3.10.3 bylo zmíněno Finsko, které je v poslední době označováno za premianta v oblasti boje se šířením dezinformací, přičemž za tímto úspěchem podle názorů odborné veřejnosti stojí právě kvalitní vzdělávání, které zahrnuje rozvíjení kritického myšlení. Zlepšení kvality vzdělávání je ze své podstaty tím nejlepším z uvažovaných opatření pro čelení informačním hrozbám, neboť spočívá v odstranění samotných příčin daného problému, což je právě absence kritického myšlení při hodnocení přijímaných informací. Zlepšení kvality vzdělávání bylo i v rámci dotazníkového šetření označeno za nejvhodnější nástroj v boji s dezinformacemi (viz kapitola 4.3.7).

Pro účely rozvoje kritického myšlení v oblasti rozpoznávání dezinformací by například mohly základní a střední školy do svých osnov zahrnout model FIRST (viz kapitola 4.1.2), který je jakousi příručkou pro rozpoznávání dezinformací. Je však třeba brát v úvahu, že plody takového opatření budou sklízet až příští generace, nicméně je vhodný čas s tím začít.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo vyhodnotit připravenost ČR čelit dezinformacím šířeným na internetu z pohledu platného práva a vypracovat návrhy na možné zlepšení v této oblasti. V teoretické části byly na základě analýzy platných právních předpisů, odborné literatury a relevantních článků zpracovány poznatky, které jsou podstatné pro pochopení toho, co dezinformace šířené na internetu představují a jaké jsou možnosti jejich právní regulace. Z uvedených poznatků plyne, že český právní řád v současné době nedisponuje nástroji, které by efektivně šíření dezinformací regulovaly. V oblasti unijního práva však nově vstoupil v platnost tzv. Akt o digitálních službách (DSA), který vlivným online platformám stanovuje mimo jiné povinnost zavést mechanismy pro nahlašování a následné odstraňování závadného obsahu. DSA však necílí přímo na dezinformace a nedefinuje je jako nezákonný obsah – nezákonnost obsahu se řídí platným unijním a národním právem.

V praktické části pak byly vypracovány dvě případové studie. První studia objasnila, jakým způsobem se proruské dezinformace na internetu šíří, kdo je šíří a v jakém rozsahu. Ze studie mimo jiné vyplývá, že proruské dezinformace se hojně šíří na sociálních sítích jako je Facebook a hlavní motivací jejich šíření je finanční zisk. Druhá případová studie se zabývala právními hledisky blokace dezinformačních webů, ke které došlo po zahájení konfliktu na Ukrajině. Z této studie vyplývá, že stát nepostupoval koncepčně, když volil cestu pouhé doporučení, byť jednal v dobrém úmyslu, a že blokování dezinformačních webů by mělo být do budoucna krajním řešením, k němuž by měl stát přistupovat až ve chvíli, kdy nelze využít mírnější nástroje.

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 296 respondentů a vyplynulo z něj, že nejpoužívanějším zdrojem informací je internet a v případě sociálních sítí jsou to platformy Youtube a Facebook. Z průzkumu zároveň vyplynulo, že drtivá většina lidí považuje šíření dezinformací za závažný problém pro demokratickou společnost, přičemž by uvedený problém řešila zlepšením vzdělávání v této oblasti. Těsná většina dotázaných by však souhlasila i s přijetím zákona, který umožní účinněji stíhat šířitele informací.

V závěru praktické části byly navrženy varianty na možné zlepšení schopnosti ČR bránit se dezinformačním hrozbám. Z pohledu práva se nabízí varianta zavedení nové skutkové podstaty trestného činu, která by zahrnovala pojem „dezinformace“, či po vzoru francouzské legislativy jiný pojem, který by nejlépe vystihoval závadný obsah související

s tímto jevem. Do budoucna by nicméně ČR měla zlepšovat kvalitu vzdělávání v oblasti rozvíjení kritického myšlení.

7 Seznam použitých zdrojů

7.1 Literární zdroje

GREGOR, M., VEJVODOVÁ, P. *Nejlepší kniha o fake news, dezinformacích a manipulacích!!!* Brno: CPress, 2018. 144 s. ISBN 9788026418054.

SHIH, C. *Vydělávejte na Facebooku*. Brno: Computer Press, 2010. 256 s. ISBN 978-80-251-2833-6.

TÁBORSKÝ, J. *V síti [dez]informací*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2020. 224 s. ISBN 978-80-271-2014-7.

JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 8. vydání. Praha: Leges. 2020. 1358 s. ISBN 978-80-7502-395-7

BARTOŇ, M. *Svoboda projevu: principy, garance, meze*. Praha:Leges, 2010. 384 s. ISBN 978-80-87212-42-4.

POSPÍŠIL, I., LANGÁŠEK, T., ŠIMÍČEK, V., WAGNEROVÁ, E. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, 932 s. ISBN 978-80-7357-750-6.

HUSSEINI, F., BARTOŇ, M., KOKEŠ, M., KOPA, M. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: vydavatel C.H.Beck, 2020. ISBN 978-80-7400-812-2 [online – ASPI]

PETROV, J. VÝTISK, M. BERAN, V. *Občanský zákoník – komentář*. Praha: C.H.Beck, 2019. 3352 s. ISBN 978-80-7400-747-7.

MAISNER, M. *Zákon o některých službách informační společnosti – Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2016. 224 s. ISBN 978-80-7400-449-0.

POLČÁK, R. *Odpovědnost ISP*. In Polčák, R. et. al. *Právo informačních technologií*. Praha: Wolters Kluwer ČR. 2018. 656 s. ISBN 978-80-7598-045-8.

JANSA, L. a kol. *Internetové právo – Praktický průvodce*. Brno: CPress, 2016. 432 s. ISBN: 978-80-251-4664-4.

ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. 3586 s. ISBN 978-80-7400-428-5.

DISMAN, M. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, 2002. 374 s. ISBN 9788024601397.

KOŽÍŠEK, M., PÍSECKÝ, V. *Bezpečně na internetu – Průvodce chováním ve světě online*. Praha: Grada Publishing, 2016. s. 24. ISBN 9788024755953

7.2 Internetové zdroje

KOPECKÝ, K., SZOTKOWSKI, R. *Dezinformace a fake news (přívodce studiem)*. Univerzita Palackého v Olomouci. Olomouc, 2019. [online]. (PDF). Dostupné z: https://www.pdf.upol.cz/fileadmin/userdata/PdF/VaV/2019/odborne_seminare/Kopecky_D_ezinformace_a_Fake_News.pdf

MANIPULÁTOŘI. *Hoax jako nástroj propagandy*. Faktické Info z.s. 2015. [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z: <https://manipulatori.cz/lexikon/hoax/>

MVČR. *Definice dezinformací a propagandy*. [online]. [cit. 2022-01-18]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/cthh/clanek/definice-dezinformaci-a-propagandy.aspx>

MVČR. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. Praha, 2022. (PDF). [cit. 2023-06-14]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne.aspx>

HAVLÍK, M. *Deepfake jako pokročilá manipulativní technika k šíření propagandy*. 2023. [online] Vojenské rozhledy © 1991-2021. [cit. 2023-12-18]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/bezpecnostni-a-obrana-politika/deepfake-manipulativni-technika>

Česká televize. *Co spojuje internetové trolly? Psychologové vypracovali jejich nelichotivý profil*. 2017. [online]. Česká televize © 1996-2021. [cit. 2022-06-18]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2178160-co-spojuje-internetove-trolly-psychologove-vypracovali-jejich-nelichotivy-profil>

Maturitní otázky. *Humor a satira v české literatuře*. [online]. © 1996–2024 EDUroute s.r.o. [cit. 2024-01-18]. Dostupné z: <https://www.vysokeskoly.cz/maturitniotazky/cesky-jazyk/humor-a-satira-v-ceske-literature>

KOPECKÝ, K. *Dezinformace spojené s válkou na Ukrajině*. [online]. E-Bezpečí, roč. 7, č. 1, s. 7-19. Olomouc: Univerzita Palackého, 2022. ISSN 2571-1679. Dostupné z: <https://www.e-bezpeci.cz/index.php?view=article&id=2518>

MVČR. *Co jsou hybridní hrozby*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2024-01-20]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/co-jsou-hybridni-hrozby.aspx>

MVČR. *Centrum proti terorismu a hybridním hrozbám*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky. [cit. 2024-01-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

Mezinárodní bezpečnostní institut. *Analýza připravenosti České republiky čelit závažné dezinformační vlně*. [online]. 2023. [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: <https://www.mbi.expert/analyza-pripravenosti-ceske-republiky-celit-zavazne-dezinformacni-vlne/>

Ministerstvo obrany. *Akční plán k Národní strategii pro čelení hybridnímu působení*. [online]. Copyright © 2024 - Army.cz. (PDF). [cit. 2023-01-18]. Dostupné z: https://mocr.army.cz/images/id_40001_50000/46088/app_2022.pdf

BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2021*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2021-vz-cz-2.pdf>

BIS. *Výroční zpráva Bezpečnostní informační služby za rok 2022*. [online]. © 2024 Bezpečnostní informační služba. (PDF) [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.bis.cz/public/site/bis.cz/content/vyrocnizpravy/2022-vz-cj.pdf>

iROZHLAS. „Morální panika“ kvůli dezinformacím? Zpravodajci před ní varují, sami ale žádali blokaci dezinfowebů, 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vojenske-zpravodajstvi-moralni-panika-dezinformace-rusko-propaganda-zprava_2310220500_pik

MUNZAR, T. *Dezinformace jako výzva pro demokratický právní stát v České republice*. 2023. [online]. © 2021 Advokátní deník. [cit. 2023-06-10] Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2023/06/29/dezinformace-jako-vyzva-pro-demokraticky-pravni-stat-v-ceske-republice/>

iROZHLAS. Fiala: Stát by mohl mít nástroj pro zákonný boj s dezinformacemi, umožnil by vypnutí webů, 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/cesko-petr-fiala-dezinformace-zakon_2302131716_bko

Univerzita Palackého v Olomouci. Databáze pramenů – *Prohlášení práv člověka a občana* (26. 8. 1789). [online]. Copyright ©2022. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: https://prameny.historie.upol.cz/artkey/dbt_00F_0000_55_Prohlaseni_prav_cloveka_a_obc_ana_1789.php

Velvyslanectví USA v ČR. *USA a podpora lidských práv*. [online]. [cit. 2022-06-12]. Dostupné z: <https://cz.usembassy.gov/cs/our-relationship-cs/politika-historie/usa-a-lidska-prava/>

Sčítání 2021. *Pohlaví, 2021*. ČSÚ. [online]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/pohlavi>

Sčítání 2021. *Vzdělání, 2021*. ČSÚ. [online]. Dostupné z: <https://scitani.gov.cz/vzdelani>

MATĚJKA, J., KRAUSOVÁ, A. *Odpovědnost poskytovatelů hostingových služeb se zřetelem k povaze a druhu přenášeného obsahu*. Právnick. Ústav státu a práva AV ČR, 2017. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/archiv/2017/2017-9.html?a=3225>

KOPECKÝ, K. KREJČÍ, V. *Sociální sítě – Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci, 2023. [online]. [cit. 2023-01-07]. Dostupné z: <https://e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/odborne-studie/166-socialni-site-uvod-do-problematiky-2023-kopeccky-krejci/file>

SVOBODA, Tomáš. *Sociální sítě a veřejný zájem*. Právnick. AV ČR, Ústav státu a práva, 2021, vol. 160, No 7, s. 585. ISSN 0231-6625. [online]. [cit. 2022-10-29]. Dostupné z:

https://www.ilaw.cas.cz/upload/web/files/pravnik/issues/2021/7/6_Svoboda_580-596_7_2021.pdf

Zásady komunity dostupné na: <https://transparency.fb.com/cs-cz/policies/community-standards/?source=https%3A%2F%2Fwww.facebook.com%2Fcommunitystandards%2F>

PRCHAL, Petr. *K soukromoprávním hlediskům blokace dezinformačních webů (studie)*. Advokátní deník, 2022. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2022/09/23/k-soukromopravnim-hlediskum-blokace-dezinformacnich-webu-studie/>

MVČR. *Posílení evropského kodexu zásad boje proti dezinformacím*. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/posileni-evropskeho-kodexu-zasad-boje-proti-dezinformacim.aspx>

Oficiální internetová stránka EU. *Posílení kodexu zásad boje proti dezinformacím*. [online]. [cit. 2022-12-29]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/posileny-kodex-zasad-boje-proti-dezinformacim-2022-06-16_cs

Důvodová zpráva k návrhu DSA. [online]. [cit. 2022-12-31]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX:52020PC0825>

WILMAN, F. *The Digital Services Act (DSA): An Overview*. SSRN, 2022. [online]. [cit. 2022-01-06]. s. 8. Dostupné z: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4403433

MPO. *Jak řeší Akt o digitálních službách moderování obsahu na internetu?* 2022. [online]. [cit. 2022-01-06]. s. 8. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/digitalni-spolecnost/jak-resi-akt-o-digitalnich-sluzbach-moderovani-obsahu-na-internetu----268571/>

Presse – und Informationsamt der Bundesregierung. *Strafbare Inhalte wirksam bekämpfen*. 2024. [online]. [cit. 2023-01-14]. Dostupné z <https://www.bundesregierung.de/breg-de/schwerpunkte/umgang-mit-desinformation/netzwerkdurchsetzungsgesetz-1875134>

HADAŠ, J. *Dezinformace a fake news pohledem právních předpisů ve Spolkové republice Německo*. EPRAVO.CZ, 2019. [online]. [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html?mail>

Český překlad čl. 163-1 uvedeného Volebního zákoníku – Hadaš, Jiří. *Dezinformace a fake news pohledem zákonů ve Francii*. EPRAVO.CZ, 2019. [online]. [cit. 2023-01-01]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/dezinformace-a-fake-news-pohledem-pravnich-predpisu-ve-spolkove-republice-nemecko-109322.html?mail>

ŠÁDA, P. *Boj proti dezinformacím v ČR a ve Finsku: komparativní perspektiva*. Brno, 2022. [online]. [cit. 2022-09-12]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/o0gz6/bakalaraska_prace_finalni_verze.pdf
Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií. Prof. JUDr. PhDr. Miroslav Mareš, PhD.

SEZNAM ZPRÁVY. *Dokument: Slova, jimiž Putin rozpoutal bezprecedentní válku*. 2022. [online]. © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/zahranicni-dokument-slova-jimiz-putin-rozpoutal-bezprecedentni-valku-190232>

Evropská komise – Zastoupení v Česku. *Dvanáct mýtů o ruské válce na Ukrajině*. 2023. [online]. [cit. 2024-01-08]. Dostupné z: https://czechia.representation.ec.europa.eu/dvanact-mytu-o-ruske-valce-na-ukrajine-2023-02-24_cs

iROZHLAS. *Společnost nedůvěry: ruským dezinformacím věří v Česku jen tvrdé konspirační jádro*. 2023. [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/spolecnost-neduvery-serial-rusko-dezinformace-konspirace-vyzkum-weby-telegram_2306140500_pik

USA. *GEC Special Reports: Pillars of Russia's Disinformation and Propaganda Ecosystem, 2020*. [online]. United States Department of State – Global Engagement Center. [cit. 2024-01-10]. Dostupné zde: https://www.state.gov/wp-content/uploads/2020/08/Pillars-of-Russia%E2%80%99s-Disinformation-and-Propaganda-Ecosystem_08-04-20.pdf

UK Government Communication Service. *RESIST: Příručka pro boj s dezinformacemi*. [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [cit. 2024-01-20]. Dostupné zde: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/ke-stazeni-resist-pirucka-pro-boj-s-dezinformacemi.aspx>

HAVLÍK, M. *Inovativní pohled na metodický proces čelení dezinformacím*. 2023. [online] Vojenské rozhledy © 1991-2021. [cit. 2022-01-19]. Dostupné z: <https://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie-clanku/teorie-a-doktriny/proces-celeni-dezinformacim>

Institut komunikačních studií a žurnalistiky fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy. *Okamura je vůdčí dezinformátor o EU, ukázal výzkum, na kterém se podílí IKSŽ*. 2023. [online]. © FSV UK 2024. [cit. 2024-01-07]. Dostupné z: <https://iksz.fsv.cuni.cz/aktuality/okamura-je-vudci-dezinformator-o-eu-ukazal-vyzkum-na-kterem-se-podili-iksz>

Youtube. *Ukrajina v EU? Země v občanské válce těžko, řekl Kobza. Sprostá lež, sepsul ho Lipavský*. [online]. 2023. [cit. 2024-01-07]. Dostupné zde: https://www.youtube.com/watch?v=0zllcDKJd_Y

Facebook. *Strašení armageddonem pokračuje*. [online]. 2023. [cit. 2024-01-07]. Dostupné zde: <https://www.facebook.com/watch?v=318366754300795>

Deník N. „Všechny zbraně jsme už poslali na Ukrajinu.“ *Babiš překroutil Černochové slova, urážel i Řehku*. 2022. [online]. © N media a.s. [cit. 2024-01-06]. Dostupné z: <https://denikn.cz/1297987/vsechny-zbrane-jsme-uz-poslali-na-ukrajinu-babis-prekroutil-vernochove-slova-urazel-i-rehku/>

Centrum pro výzkum veřejného mínění. *Důvěra vrcholným politikům – srpen/září 2023*. [online]. © N media a.s. [cit. 2024-01-10]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/cz/tiskove-zpravy/politicke/institute-a-politici/5744-duvera-vrcholnym-politikum-srpen-zari-2023>

iROZHLAS. *Peterková je pravomocně odsouzená dezinformátorka. Musí zaplatit odškodné 250 tisíc korun.* [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-06-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/jana-peterkova-soud-dezinformace_2301101001_ako

Čt24. *Za šíření poplašné zprávy v době pandemie soud potvrdil Peterkové dvouletou podmínku.* 2023. [online]. Česká televize ©. [cit. 2024-01-03]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2178160-co-spojuje-internetove-trolly-psychologove-vypracovali-jejich-nelichotivy-profil>

iROZHLAS. *Zablokování dezinformačních webů? Někteří apel vlády vyslyšeli okamžitě, jiní jsou zdrženlivější.* [online]. © 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-02-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/dezinformacni-weby-boj-proti-dezinformacim-hybridni-valka-rusko-ukrajina-ruska_2203030655_kth

iROZHLAS. *„Hybridně působí ve prospěch Ruska.“ Vojenští rozvědčiči zveřejnili dopis, proč žádali blokaci webů.* © [online]. 1997-2024 Český rozhlas. [cit. 2024-03-01]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/veda-technologie/technologie/dezinformacni-weby-boj-proti-dezinformacim-hybridni-valka-rusko-ukrajina-ruska_2203030655_kth

SEZNAM ZPRÁVY. *Jsou zablokované další dezinformační weby, tentokrát od operátorů.* 2022. [online]. © Seznam Zprávy, a.s. [cit. 2024-01-09]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-zivot-v-cesku-jsou-zablokovane-dalsi-dezinformacni-weby-tentokrat-od-operatoru-191290>

CZ.NIC. *Sdružení CZ.NIC vyzvalo vládu ke koncepčnímu řešení problému dezinformačních domén.* 2022. [online]. © 2024 CZ.NIC, z. s. p. o. [cit. 2024-01-04]. Dostupné z: <https://www.nic.cz/page/4317/sdruzeni-cznic-vyzvalo-vladu-ke-koncepcnimu-reseni-problemu-dezinformacnich-domen/>

Vládní zmocněnec pro oblast médií a dezinformací. Úřad vlády České republiky. *Akční plán pro čelení dezinformacím.* [online]. [cit. 2024-01-17] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/chh/clanek/centrum-proti-terorismu-a-hybridnim-hrozbam.aspx>

7.3 Právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Sdělení č. 209/1992 Sb., federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích).

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/31/ES ze dne 8. června 2000 o některých právních aspektech služeb informační společnosti, zejména elektronického obchodu, na vnitřním trhu (Směrnice o elektronickém obchodu).

Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

NĚMECKO. Gesetz zur Verbesserung der Rechtsdurchsetzung in sozialen Netzwerken (Netzwerkdurchsetzungsgesetz – NetzDG) ist seit dem 1. Oktober 2017 in Kraft.

Nařízení Evropského parlamentu a Rady o jednotném trhu digitálních služeb (akt o digitálních službách) a o změně směrnice 2000/31/ES.

FRANCIE. *Loi n° 2018-1202 du 22 décembre 2018 relative à la lutte contre la manipulation de l'information.*

Nařízení Rady (EU) 2022/350 ze dne 1. března 2022, kterým se mění nařízení (EU) č. 833/2014 o omezujících opatřeních vzhledem k činnostem Ruska destabilizujícím situaci na Ukrajině.

7.4 Nálezy a rozsudky soudů

Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005, sp. zn. I. ÚS 453/03.

Rozsudek Městského soudu v Praze č.j. 3Cm 7/2021-60.

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2022, č. j. 17 A 36/2022-9

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 12. 2022, č. j. 5 AS 230/2022-69.

Lingens proti Rakousku z 8. července 1986, stížnost č. 9815/82.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. 11. 2021, sp. zn. I. ÚS 668/21.

Nález Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2015, sp. zn. I. ÚS 2051/14.

8 Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník

Šíření dezinformací na internetu

Vážení a milí,

Jmenuji se Jakub Janík a chci Vás požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který se zaměřuje na problematiku šíření dezinformací na internetu. Je zcela anonymní, tzn. že se nikdo nedozví, jaké odpovědi jste zvolili. Výsledky dotazníku budou sloužit pouze pro účely zpracování mé diplomové práce. Cílem dotazníku je zjistit, z jakých zdrojů na internetu čerpáte informace a jak vnímáte hrozby spojené se šířením dezinformací na internetu. Vyplněním dotazníku mi moc pomůžete. Přeji krásný den a děkuji za ochotu a vstřícnost.

SPUSTIT DOTAZNÍK TED

Ochrana osobních údajů | [Vytvořit dotazník zdarma](#) | © Survio 2024 | [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

1. Jste žena nebo muž?*

Vyberte jednu odpověď

Žena

Muž

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

2. Která z následujících kategorií zahrnuje Vaš věk?*

Vyberte jednu odpověď

17 nebo mladší

18 - 20

21 - 29

30 - 39

40 - 49

50 - 59

60 nebo více

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) · [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?*

Vyberte jednu odpověď

Neúplné základní vzdělání

Základní

Střední (s vyučením/bez vyučení, s maturitou/bez maturity, odborné i neodborné)

Vysokoškolské - bakalářský titul

Vysokoškolské - magisterský titul

Vysokoškolské - doktorský titul nebo vyšší

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) · [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

4. Která média využíváte ke zjišťování informací*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Tisková média

Televize

Rádio

Internet

Žádná

Jiná (vypíšte)

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník](#) zdarma · [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

5. Které internetové platformy využíváte ke zjišťování informací*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Internetové noviny

Sociální sítě

Žádné

Jiné (vypíšte)

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník](#) zdarma · [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

6. Ověřujete si pravdivost zjištěné informace na internetu, například dohledáním zdroje dané zprávy či porovnáváním s jinými weby? (u závažných zpráv)*

Vyberte jednu odpověď

Rozhodně ano

Spíše ano

Spíše ne

Rozhodně ne

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

7. Které internetové noviny či zpravodajské weby využíváte?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Seznam Zprávy.cz

Novinky.cz

Aktuálně.cz

iDnes.cz

Blesk.cz

TN.cz

Reflex.cz

CNN Prima News

Echo24.cz

ČT24.cz

iRožhlas.cz

Deník.cz

Forum24.cz

Jiné

Šíření dezinformací na internetu

8. Důvěřujete Vámi vybraným webům?*

Vyberte jednu odpověď

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

9. Které sociální sítě využíváte ke zjišťování informací?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- Facebook
- Instagram
- Youtube
- Twitter (X)
- TikTok
- Žádná
- Jiná

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

10. Důvěřujete informacím šířeným na sociálních sítích*

Vyberte jednu odpověď

Rozhodně ano

Spíše ano

Spíše ne

Rozhodně ne

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

11. Navštěvovali jste některý z těchto dezinformačních webů? - Aeronet, AC24, NWO, Parlamentní listy, Sputnik, ProtiProud, Lajkit*

Vyberte jednu odpověď

Ano, pravidelně

Občas

Ne, nikdy

Powered by **survio**

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

12. Bezprostředně po zahájení války na Ukrajině poskytovatelé internetových služeb zablokovali na základě žádosti vlády a Národního centra kybernetických operací přístup k dezinformačním webům. Považoval/a jste tento krok za správný?*

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

Nevím

Powered by survio

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

13. Považujete šíření dezinformací na internetu za závažný problém pro demokratickou společnost?*

Vyberte jednu odpověď

Ano

Ne

Powered by survio

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

14. Je pro Vás důležité žít v demokratické zemi?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Ano

Ne

Powered by SURVIO

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)

Šíření dezinformací na internetu

15. Jaké nástroje považujete za vhodné v boji proti šíření dezinformací na internetu do budoucna?*

Vyberte jednu nebo více odpovědí

Přijetí zákona, který umožní blokování dezinformačních webů

Přijetí zákona, který umožní účinněji stíhat šířitele dezinformací

Zlepšení vzdělávání obyvatel v oblasti šíření dezinformací

Žádné

Jiné

Powered by SURVIO

[Vytvořit dotazník zdarma](#) - [Nahlásit zneužití](#)